

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ'

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΑΡΙΘ. 144

ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ—ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ—ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Α'. ΓΕΝΙΚΑ

Ι. Ἀποτελεῖ συνέπειαν τῆς βασικῆς θεωρήσεως τοῦ γάμου ὡς διαρκοῦς ἐνώσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, πρὸς δημιουργίαν, ὄργάνωσιν καὶ διατήρησιν τῆς οἰκογενείας καὶ πρὸς συνεχῆ κοινὴν προσπάθειαν τῶν συζύγων πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρων σκοπῶν αὐτῆς, ἡ θεμελιώδους σημασίας διδασκαλία καὶ ἀρχὴ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας περὶ τοῦ ἀδιαλύτου (κατ' ἀρχὴν) τοῦ γάμου κατ' ἄλλον τρόπον, ἐκτὸς διὰ τοῦ θανάτου ἐνὸς τῶν συζύγων. Τὸ ρητόν: «Ὁ ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω» ἀποδίδει σαφῶς καὶ ἐπιγραμματικῶς τὴν ἀντίληψιν ταύτην. Ἡ διὰ διαζυγίου λύσις τοῦ γάμου ἀποκλείεται κατ' ἀρχὴν καὶ ἀποδοκιμάζεται ὑπὸ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ἀντίληψιν δὲ τῆς Ἐκκλησίας υἰοθετοῦν κατὰ βᾶσιν τὰ Χριστιανικὰ Κράτη διὰ τῆς νομοθεσίας των καὶ ἰδιαιτέρως ἡ Ἑλλάς. Ἐπάρχουν ὅμως ἐξαιρετικαὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ μεσολαβοῦντα γεγονότα εἶναι τοιαύτης φύσεως ὥστε οὐ μόνον νὰ ἔχη διασπασθῆ ὁ ἀπαραιτήτος διὰ τὴν διατήρησιν καὶ προαγωγὴν τῶν σκοπῶν τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας ψυχικὸς σύνδεσμος, ἀλλὰ καὶ δὲν ὑφίσταται βᾶσιμος ἐλπίς ἐκ νέου δημιουργίας αὐτοῦ, ἡ δὲ τυπικὴ διατήρησις τοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου ἀντὶ ὠφελείας ἀποβαίνει ἢ ὑπάρχει ἄμεσος κίνδυνος νὰ ἀποβῆ δημιουργὸς βλάβης. Κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας καὶ αἱ παλαιότεραι καὶ αἱ νεότεραι νομοθεσίαι ἐπιτρέπουν τὴν διὰ διαζυγίου λύσιν τοῦ γάμου. Ζήτημα δὲ συνεχόμενον πρὸς τὰς ἐπικρατούσας θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐκάστοτε ἀντιλή-

ψεις εἶναι ὁ καθορισμὸς περισσοτέρων ἢ ὀλιγωτέρων περιπτώσεων, καθ' ἃς συγχωρεῖται τὸ διαζύγιον. Τὴν καθ' ὅλους ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις λύσιν τοῦ γάμου ἀνέχεται καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ὅμως, ἐνῶ ἀποφεύγει τὸ διαζύγιον, ἀνέχεται τὴν ἀκύρωσιν τοῦ γάμου, εἰς ἣν ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων καταφεύγουν ἐνίοτε οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἵνα ἐπιτύχουν ἀποτέλεσμα ἀνάλογον πρὸς τὸ τοῦ διαζυγίου.

ΙΙ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτιθεμένων συνάγεται ὅτι τὸ διαζύγιον εἶναι κατὰ ἀντίληψιν καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας τὸ ἐξαιρετικὸν μέτρον ἢ τὸ ἔσχατον καταφύγιον, εἰς ὃ δύνανται νὰ ἀποβλέψουν οἱ σύζυγοι ὅταν ἔχουν ἐξαντλήσει πάντα τὰ λοιπὰ εἰς τὴν διάθεσίν των μέτρα (πνευματικὰ κλπ.) πρὸς διόρθωσιν καὶ ἐξομάλυνσιν δυσαρέστον οἰκογενειακῶν καταστάσεων. Πρὸ τούτου, οἱ σύζυγοι, αἱ οἰκογένειαι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν, οἱ φίλοι, τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας ἐν γενεῇ, τὰ ὄργανα τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας κλπ. ἔχουν καθήκον νὰ καταβάλλουν πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ψυχικῆς κλπ. ἁρμονίας μεταξὺ τῶν συζύγων καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ διαζυγίου. Ἐνῶ ὅμως οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ ἀναμφισβητήτως τοῦλάχιστον ἀναγνωρίζεται τυπικῶς ἡ ὀρθότης τῶν ἀποψέων τούτων, ἡ ἐκ τῆς πραγματικότητος πείρα ἰδίᾳ τῶν δύο ἢ τριῶν τελευταίων δεκαετιῶν καὶ τὰ ἐκ τῶν στατιστικῶν συμπεράσματα ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ διαζυγίου ἐπεκτείνεται ὀλονὲν καὶ παρ' ἡ-

μῖν κατὰ τρόπον, ὃ ὁποῖος ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὰς ἀνησυχίας ὄλων τῶν ἀρμοδίων, (Κρατικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν), ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Χριστιανικῆς Κοινωνίας ἐν γένει καὶ παντὸς ἀνθρώπου, πιστεύοντος εἰς τὸν θεομὸν τῆς οἰκογενείας καθόλου, ἰδίᾳ ὁμως τῆς Ἑλληνικῆς Χριστιανικῆς Οἰκογενείας καὶ πονούντος καὶ ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν διατήρησιν αὐτῆς, ὡς τοῦ σπουδαιότερου κυττάρου διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς Ἑλληνικῆς Χριστιανικῆς Κοινωνίας γενικώτερον. Πρέπει ἐπομένως νὰ ἐξετασθῇ εἰς τίνα αἷτια καὶ εἰς τίνας ἀφορμὰς ὀφείλεται ἡ ἀνησυχητικὴ αἰτίησις τῶν διαζυγίων καὶ τίνες εἶναι οἱ προκαλέσαντες ἢ μὴ καταβαλόντες προσπάθειαν ἵνα ματαιωθῶν τὰ αἷτια ταῦτα καὶ τίς εἶναι ἡ ἔκτασις τῆς εὐθύνης ἐνὸς ἐκάστου ἢ μιᾶς ἐκάστης ἐκ τῶν κατηγοριῶν τῶν διαφόρων κρατικῶν, ἐκκλησιαστικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκογενειακῶν παραγόντων καὶ κατὰ τί ἐπομένως ἕκαστον ἐκ τούτων δύναται νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἄρσιν ἢ τὸν περιορισμὸν τῶν παρατηρουμένων ἀτόπων καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως. Ἐς παρακολουθήσομεν τὸν θεομὸν ἢ μᾶλλον τὸ φαινόμενον τοῦ διαζυγίου εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὅταν δημιουργῶνται αἱ πρὸς τοῦτο ἀφορμαί.

Β'. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΙΝ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΥΤΟΥ

Ι. Γένεσις τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου. α) Ἡ ἐπιρροή καὶ ἡ εὐθύνη τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ στενωτέρου περιβάλλοντος ἤδη ὅταν δημιουργῶνται αἱ αἷτια καὶ αἱ ἀφορμαὶ τοῦ διαζυγίου εἶναι σημαντικά. Ἐς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰς ἀτυχῶς οὐχὶ σπανίας περιπτώσεις ἐκεῖνας, καθ' ὅσες τὸ οἰκογενειακὸν περιβάλλον ἐξ ἐγωϊσμοῦ, ἰδιοτροπιῶν, ζηλοτυπιῶν, ταπεινῶν σκέψεων κλπ. ἐδημιούργησεν ἢ ὑπεδαύλισε τὰς ἀφορμὰς ψυχρότητος καὶ δυσαρμονίας μεταξὺ τῶν συζύγων. Ἐς περιορισθῶμεν εἰς τὰς περισσοτέρας καὶ συνηθεστέρας περιπτώσεις, καθ' ὅσες τὸ οἰκογενειακὸν περιβάλλον δὲν ἔχει ἀμέσως τοῦλάχιστον εὐθύνην διὰ τὴν πρόκλησιν τῆς διαστάσεως τῶν συζύγων, ἥτις προῆλθεν

εἴτε ἐξ ὑπαιτιότητος ἐνὸς ἢ ἀμφοτέρων τούτων ἢ τρίτου εἴτε ἐκ τυχαίων γεγονότων. Πόσαι δὲν εἶναι, ὡς ἡ ἐκ τῶν πραγμάτων πείρα ἐκάστου διδάσκει, αἱ περιπτώσεις ἐκεῖναι, καθ' ὅσες ἡ ἐκδήλωσις τοῦ ἐνδιαφερόντος καὶ ὀλίγης ἀγάτης ἐκ μέρους ἐνὸς ἢ πλειονῶν ἐκ τῶν οἰκειῶν τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου συζύγου δὲν θὰ διέλυε τὰ εἰς τὸν συζυγικὸν ὄριζοντα παρυσιασθέντα νέφη, δὲν θὰ ἐθέρμαινε καὶ πάλιν καὶ θὰ ἀνεξωογόνει τὴν συζυγικὴν ἀτμόσφαιραν; Καὶ νὰ ἀναλογισθῇ τις ὅτι τοῦτο θὰ ἠδύνατο καὶ δύναται ἐκάστοτε νὰ γίνῃ ἄνευ καταβολῆς πολλοῦ κόπου ἢ δαπάνης, ἄνευ θυσίας τινὸς ἐκ μέρους τῶν προσώπων τούτων... Θὰ ἤρκει πολλάκις ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν συνομιλίας ἐκδήλωσις λόγων συμπαθείας, ἡ προσπάθεια δικαιολογίας τῆς παρεξηγηθείσης ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν συζύγων στάσεως τοῦ ἑτέρου, ἡ ἔξαρσις τῶν προσόντων τοῦ ἐμφανιζομένου ὡς πταίσαντος συζύγου, ἡ ἀπόδειξις τέλος ὅτι ὁ γάμος, ὡς συγκλήρωσις τοῦ βίου παντὸς δὲν εἶναι κοινωνία μόνον εὐτυχῶν, ἀλλὰ καὶ δυσσαρέστον συμβάντων καὶ ὁ μετὰ λεπτότητος μὲν, ἀλλὰ μετὰ θάρρους καὶ εὐλικρινείας τονισμὸς ὄλων ἐκεῖνων τῶν δυσσαρέστον συνεπειῶν, εἰς τὰς ὁποίας δύναται νὰ ὀδηγήσῃ ἡ τήρησις ἀδιαλλάκτου συμπεριφορᾶς καὶ ἡ μὴ εὐρεῖσις διεξόδου εἰρηνικῆς καὶ ἱκανοποιητικῆς εἰ δυνατόν ἢ πάντως ὀλιγώτερον ὀδυνηρᾶς διὰ τοὺς συζύγους.

β) Ἄλλὰ δὲν εἶναι μικρότερα ἢ κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο εὐθύνη ἢ συμβολὴ τοῦ στενωτέρου ἢ εὐρύτερου κοινωνικοῦ περιβάλλοντος. Δὲν πρόκειται μόνον περὶ ἐκείνων, οἵτινες θετικῶς συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου. Καὶ διὰ νὰ μὴ σκεφθῇ τις βαθυτέρας περιπτώσεις, ἄς λάβῃ ὑπ' ὄψιν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι διέβαλον τὸν ἕνα τῶν συζύγων εἰς τὸν ἕτερον, κατηγορήσαν τοῦτον ὑπερβολικῶς, ἐτόνισαν κοινωνικῶς ἢ ἠθικῶς ἐπιλήψιμον αὐτοῦ συμπεριφορᾶν, ὠμίλησαν μετὰ τινος χλευασμοῦ, εἰρωνείας κλπ. δι' αὐτόν. Ἐκτὸς αὐτῶν δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας καὶ ἡ συμπεριφορὰ πολλῶν ἄλλων καὶ γενικώτερον τῆς κοινωνίας διὰ τὴν ἔναντι τοῦ θεσμοῦ τοῦ διαζυγίου στάσιν της.

Υπάρχει μερίς τῆς κοινωνίας, εὐτυχῶς μικρά, εἰς τοὺς κύκλους τῆς ὁποίας τὸ διαζύγιον θεωρεῖται ὡς μία οὐχὶ δυσάρεστος περιπέτεια τῶν ἐρχομένων εἰς γάμον. Δὲν ἀξιοῖ τις βεβαίως νὰ θεωρῆ ἡ κοινωνία ὡς μειωμένους κοινωνικῶς ἢ ἠθικῶς τοὺς διεξυγιένους, καίτοι εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις τοῦτο δὲν θὰ ἦτο τελείως ἀδικαιολόγητον, εἴτε νὰ περιφρονῆ αὐτούς, ἢ νὰ κρατῆ ἔστω ὑπὸ σημείων τὴν ιδιότητα αὐτῶν ταύτην, διότι πολλάκις τὸ διαζύγιον εἶναι ἀτύχημα τοῦ ἐνὸς ἢ ἀμφοτέρων τῶν συζύγων, εἶναι συνέπεια συμπτώσεως ὠρισμένων περιστατικῶν, μὴ δυναμένων νὰ ἀποδοθοῦν εἰς ὑπαιτιότητα ἢ πάντως εἰς ἠθικὴν εἰθύνην αὐτῶν κλπ. Ἀλλὰ δικαιοῦται πᾶς τις νὰ ζητῆ παρὰ τῆς κοινωνίας τοῦλάχιστον οὐδενερότητα καὶ ἐξέτασιν τῶν κατ' ἰδίαν περιπτώσεων καὶ ὄχι ἀντιλήψεις ἀναλόγους ἢ καὶ εὐρύτερας ἐκείνης, ἢ ὁποία ἀνεφέρθη ἀνωτέρω.

II) Τὸ προπαρασκευαστικὸν στάδιον τῆς δίκης τοῦ διαζυγίου. α) Ἄλλ' ἄς προχωρήσωμεν περαιτέρω. Εἴτε διότι οἱ σύζυγοι ἢ ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐξώθησαν τὰ πράγματα, εἴτε διότι τὸ στενωπτερον οἰκογενειακόν, συγγενικόν ἢ φιλικόν περιβάλλον δὲν ἐνήργησεν ὡς ἔπρεπεν ἢ καὶ ἀκόμη ἐνίστε συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀδιαλλαξίαν, εἴτε διότι καὶ ἡ κοινωνία ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐνίσχυσε τὴν σχετικὴν διάθεσιν, τὰ πράγματα φέρουν πρὸς τὸ διαζύγιον. Καὶ ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἀποφύγουν τὸ δυσάρεστον φαινόμενον τοῦ διαζυγίου ἀνευ σοβαροῦ λόγου, θέτουν εἰς ἐφαρμογὴν ὡς τελευταῖον οὕτως εἰπεῖν φάρμακον ἕνα θεσμόν, ὁ ὁποῖος συνίσταται εἰς μίαν τελευταίαν, ἐπίσημον ὁμως προσπάθειαν συνδιαλλαγῆς τῶν συζύγων. Πρόκειται διὰ τὴν ἀπόπειραν συμβιβασμοῦ ἢ συμφιλίωσης, ἢ ὁποία πρέπει νὰ γίνεται (σχεδόν) πάντοτε πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ἡ δίκη διαζυγίου. Ὁρθῶς μάλιστα ἀπὸ μακροῦ ἔχει ἰδρισθῆ ἢ ἀπόπειρα αὕτη νὰ γίνεται ὑπὸ κατ' ἐξοχὴν καταλλήλου ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς ιδιότητός του προσώπου, δηλαδὴ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς περιφερείας (Ἀρχιεπισκόπου ἢ Μητροπολίτου). Εἶναι φανε-

ρὸν ὅτι πλέον κατάλληλον διὰ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν πρόσωπον δὲν θὰ ἦτο οὐτε εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθῆ. Καὶ ἡ θέσις του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὁ σεβασμός, ὁ ὁποῖος ὀφείλεται καὶ ἀπονέμεται συνήθως εἰς τὸν φέροντα τὸ σχῆμα τοῦτο ὑπὸ τῆς μεγάλης μερίδος τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ὁ ὁποῖος αὐξάνει πολλὰκις ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων ἐκάστον συγκεκριμένου ἀρχιερέως καὶ τὰ πλούσια πνευματικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του ἀπὸ τὴν ἀκένωτον πηγὴν τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θρησκείας, δίδουν εἰς τὸν ἐπίσκοπον ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα ἐφόδια, διὰ νὰ προσπαθῆσῃ, καὶ εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις νὰ ἐπιτύχῃ, τὴν συμφιλίωσιν τῶν συζύγων, ἰδίᾳ ὅσας δὲν ὑπάρχουν σοβαροὶ λόγοι καὶ δὲν ἔχει νεκρωθῆ τελείως ἢ ἀμοιβαία ἐκτίμησις καὶ ἀγάπη καὶ τὸ διὰ τὴν οἰκογένειαν ἐνδιαφέρον. Εἶναι προφανές ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ τοὺς ἀναμενομένους καρπούς ἢ προσπάθεια αὕτη, πρέπει, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ὁμοίαν περίπτωσιν, νὰ πιστεύσουν εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς τὰ ἐντεταλμένα ὄργανα καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὰ εἰς τὴν διάθεσίν των μέσα κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον. Εἶναι βεβαίως καὶ ἄλλοι οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην καὶ ἰδίᾳ οἱ σύζυγοι, ἐμφανιζόμενοι προθύμως ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου, συναισθανόμενοι τὴν σημασίαν τῆς ἐνεργείας καὶ ἐξομολογούμενοι μετ' ἐμπιστοσύνης καὶ σεβασμοῦ πρὸς αὐτὸν τὴν πραγματικότητα καὶ μὲ διάθεσιν ὑπακοῆς καὶ συμμορφώσεως πρὸς τὰς σχετικὰς συστάσεις του, τὸ περιβάλλον, οἰκογενειακόν, φιλικόν καὶ κοινωνικόν, τὸ ὁποῖον καὶ θετικῶς πρέπει νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς συζύγους πρὸς τὴν ἀναφερθεῖσαν κατεύθυνσιν καὶ ἀρνητικῶς πρέπει νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν ἐνεργείαν ἀντίθετον πρὸς τὸ ἐκτεθὲν πνεῦμα καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ἰσχύουν ὅλα ὅσα ἐξετέθησαν ἀνωτέρω διὰ τὴν συμβολὴν καὶ τὴν εὐθύνην του κατὰ τὴν γένεσιν τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου. Ἡ πείρα διδάσκει ὅτι εἰς ὅσας περιπτώσεις (καὶ εἶναι εὐτυχῶς αὐταὶ ἀρκεταὶ καὶ ἐνταῦθα καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας) τὰ ἀρμόδια διὰ τὴν ἀπόπει-

ραν συμφιλίωσης ὄργανα καὶ ἰδίως οἱ κατὰ τόπους ἐπίσκοποι ἀπέδωσαν τὴν προσήκουσαν σημασίαν εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν καὶ ἐχρησιμοποίησαν τὸ ἐκ τῆς προσωπικότητος, τοῦ ἀξιώματος, τοῦ σχήματος καὶ τῆς ἄλλης δράσεως αὐτῶν κύρος, δσάκις ἐνήργησαν κατὰ τὸν ἐκάστοτε ἐνδεικνύμενον τρόπον καὶ ἐνέπνευσαν ἐμπιστοσύνην, δσάκις κατάρθωσαν νὰ μεταδώσουν πάντα ταῦτα εἰς τοὺς συζύγους οἱ ὁποῖοι ἐξ ἄλλου ἔδειξαν τὴν πρὸς τοῦτο διάθεσιν καὶ ἐνισχύθησαν ἀπὸ τὸ στενώτερον ἢ ἀπώτερον περιβάλλον, ἐπετεύχθησαν θαύματα, ἐσώθησαν καὶ διειρηθήσαν γάμοι καὶ οἰκογένειαι, διὰ τὰς ὁποίας ὑπῆρχε βεβαιότης ὅτι βαίνουν πρὸς διάλυσιν. Ἄτυχως ὅμως δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῆ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, ἴσως αἱ περισοότεραι περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας, εἴτε διότι τὰ ἀρμόδια ὄργανα δὲν εἶχον τὴν δυνατότητα νὰ ἐνεργήσουν ὡς ἔπρεπεν, εἴτε διότι εὐρέθησαν πρὸ δυστρόπων καὶ μὴ ὑποκειμένων εἰς εὐγενῆ ἐπηρεασμὸν συζύγων, εἴτε διότι τρίτα πρόσωπα συνετέλεσαν, εἴτε διότι ἄλλο τυχαῖον γεγονός ἐμεσολάβησεν, ἢ ἀπόπειρα συμφιλίωσης ἀπέτυχε καὶ ἀποτυχᾶνε. Καὶ ἐὰν θελήσῃ τις νὰ ἐξετάσῃ μετὰ προσοχῆς τὰς περιπτώσεις ταύτας κατ' ἰδίαν, θὰ καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν ἤρκει ὀλίγη καλὴ θέλησις, μικρὰ προσπάθεια, ἐκδήλωσις ὀλίγης ἀγάπης, μικρὰ ταπεινοφροσύνη, περιορισμὸς ἐλαφρὸς τοῦ ἐγωϊσμοῦ κλπ. ἵνα ἀποφευχθῆ ἢ λύσις τοῦ γάμου, δι' ἣν οὐδεὶς σπουδαῖος λόγος συνέτρεχε.

β) Δὲν εἶναι ὅμως ὀλίγα καὶ σπάνια αἱ περιπτώσεις ἐκεῖναι, καθ' ἃς ἐγκαταλείπεται τελείως ἢ προσπάθεια αὕτη. Πράγματι δὲν εἶναι ἀσύνηθες τὸ φαινόμενον, καθ' ὃ οἱ σύζυγοι, καλούμενοι νὰ ἐμφανισθοῦν ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου διὰ νὰ γίνῃ ἢ ἀπόπειρα συμφιλίωσης, δὲν προσέρχονται καὶ ματαιοῦται ἢ ὀρισθεῖσα συνάντησις. Συντελεεῖ εἰς τοῦτο ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὸ γεγονός ὅτι ὁ νόμος, ἐν ᾧ ἐπέβαλε, καὶ ὀρθῶς, ὡς ἐλέχθη, τὴν ἀναφερθεῖσαν προσπάθειαν, δὲν ἐζήτησε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν σκοπὸν του μέχρι τέλους, ἀλλ' ἐπιτρέπει νὰ γίνῃ ἢ ἀγωγή διαζυγίου, ἐ-

ὰν παρῆλθε τρίμηνον ἀπ' οὗτου ὑπεβλήθη ἢ ἀναφορὰ διὰ τὴν ἀπόπειραν συμφιλίωσης, ἔστω καὶ ἐὰν οὐδεμία τοιαύτη προσπάθεια ἔγινε. Τοῦτο γνωρίζοντες οἱ σύζυγοι καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς, δὲν προσέρχονται ὅταν δὲν ἔχωσι τὴν διάθεσιν συμφιλίωσης ἢ ἀντιθέτως ἐπιθυμοῦν τὸ διαζύγιον, ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου.

γ) Ἄλλοτε πάλιν ὁ ἐπίσκοπος σπεύδει νὰ δώσῃ βεβαίωσιν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὴ ἢ συμφιλίωσις τῶν συζύγων μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πρώτης προσπάθειας, χωρὶς νὰ ἐπαναλάβῃ αὐτὴν καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ καὶ μέσα, τὰ ὁποία δὲν εἶχε τὴν εὐκαιρίαν ἢ τὴν δυνατότητα νὰ ἐφαρμόσῃ ἀρχικῶς. Πράττει τοῦτο εἴτε διότι ὑπεῖκει εἰς παρακλήσεις τῶν ἐνδιαφερομένων, εἴτε διότι δὲν πιστεύει ὅτι δύναται νὰ ἀποδώσῃ καρπὸς ἢ ἐξακολουθήσῃ τῆς προσπάθειας, εἴτε διότι δὲν βλέπει διάθεσιν πρὸς συμφιλίωσιν τῶν συζύγων, εἴτε διότι εἶναι βεβαρημένος δι' ἄλλων ἐξ ἴσου σημαντικῶν καθηκόντων κλπ.

III. Ἡ κυρίως δίκη καὶ ἡ διαδικασία τοῦ διαζυγίου. α) Ἄλλ' ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἐδημιουργήθησαν ἐξ ὑπατιότητος ἐνὸς ἢ ἀμφοτέρων τῶν συζύγων ἢ τρίτων ἢ ἐκ τυχαίου γεγονότος κλπ. οἱ λόγοι διαζυγίου καὶ δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἀποφευχθῆ ἢ πορεία πρὸς τὴν διάλυσιν αὐτοῦ, ἀπέτυχε δὲ κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον ἢ ἀπόπειρα συμφιλίωσης τοῦ ἐπισκόπου. Τὰ πράγματα βαίνουν πλέον πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ διαζυγίου. Ἄς ἴδωμεν τὸν ρόλον τῶν διαφόρων παραγόντων.

β) Ὁ πρῶτος εἰς τὸν ὁποῖον καταφεύγουν οἱ σύζυγοι, εὐθὺς ὡς ἡ διάστασις προχωρήσει εἰς σημεῖον ὑπερβαίνον τὰ οἰκογενειακά ὄρια, εἶναι ὁ δικηγόρος. Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου καὶ ἐφεξῆς διανοίγεται τὸ εὐρὸν στάδιον, εἰς ὃ καλεῖται ὁ δικηγόρος νὰ ἀσκήσῃ μετὰ συνέσεως, ἀγάπης πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους του, πίστιν εἰς τὸν γάμον, τὸ κατ' ἐξοχὴν πάντοτε, ἀλλ' ὑπὲρ πάσαν ἄλλην περιπτώσιν κοινωνικὸν λειτουργήμα αὐτοῦ. Τότε καλεῖται ὁ δικηγόρος νὰ δείξῃ πῶς ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀποστολήν του, ποῖαν σημασίαν ἀποδίδει εἰς τὸν γάμον, πῶς βλέπει τὸν

πελάτην του σύζυγον και τὸν ἕτερον σύζυγον, πῶς ἀναλογίζεται τὰς συνεπειάς, τὰς ὁποίας δύναται νὰ ἔχη οὐ μόνον διὰ τὴν συγκεκριμένην οικογένειαν ἀλλὰ καὶ δι' ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπομένως καὶ δι' αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ τὴν οικογένειάν του ἢ περαιτέρω τύχη τοῦ γάμου κλπ. Ἀναλόγως τῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων τούτων θὰ ἐνεργήσῃ ὁ δικηγόρος καὶ θὰ κατευθύνῃ τὴν ὑπόθεσιν καὶ θὰ συμβουλεύσῃ τὸν ζητοῦντα τὴν ἐπιστημονικὴν του συνδρομὴν σύζυγον. Ἐὰν πιστεῦν εἰς τὸν γάμον ὡς θεμέλιον τῆς οικογενείας καὶ τῆς κοινωνίας, ἐὰν φρονῇ ὅτι ἡ λύσις τοῦ γάμου δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ πρῶτον καὶ σύνθηδες φάρμακον τῆς θεραπείας τῆς διαστάσεως τῶν συζύγων, ἀλλὰ τὸ ἔσχατον μέσον, εἰς ὃ θὰ καταφύγουν ὅλοι, ἐὰν ἀποδειχθοῦν πράγματι ἀτελεσφόρητα τὰ λοιπὰ μέσα, εἶναι προφανές ὅτι θὰ προσπαθήσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνακοινώσεων τοῦ συζύγου, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι εἰλικρινέστεραι καὶ πληρέστεραι ὅσον μεγαλυτέραν ἐμπιστοσύνην ἔχει ἐμπνεύσει καὶ διὰ τῆς προηγουμένης διαγωγῆς του καὶ διὰ τῆς προσωπικότητός του (ὁ δικηγόρος), νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ μέσα ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἱκανοποίησις τοῦ πελάτου του δι' ὀλιγωτέρων θυσιῶν καὶ διὰ διὰ διατηρήσεως τοῦ γάμου. Ἡ πείρα καὶ τοῦ προσφάτου καὶ τοῦ ἀπωτέρου παρελθόντος πείθει καὶ ἀποδεικνύει ὅτι οὐκ ὀλίγαι εἶναι αἱ περιπτώσεις ἐκεῖναι, κατὰ τὰς ὁποίας, ἐπειδὴ ὁ δικηγόρος ἐνήργησεν ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὰς ἐκτεθείσας σκέψεις καὶ ὑπὸ τὸ ἀναφερθὲν πνεῦμα, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἀποφευχθοῦν διαζύγια, τὰ ὁποῖα ἔθεωροῦντο ἀναπότρεπτα, ἐσώθησαν γάμοι καὶ οικογένειαι βαίνουσαι πρὸς ἀποσύνθεσιν καὶ διάλυσιν. Ἐπάρχουν ὁμως ἀτυχῶς καὶ ἄλλαι πολλαὶ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ δικηγόρος ἢ ἐπέδειξε ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς τὸ οικογενειακὸν δρᾶμα, θεωρήσας τὴν ὑπόθεσιν τοῦ διαζυγίου ὡς μίαν συνήθη ὑπόθεσιν καὶ περιορισθεὶς εἰς τὸ νὰ παράσχῃ ψυχρῶς καὶ τυπικῶς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν συνδρομὴν του ἢ ἐνίστε καὶ (θετικῶς) ἐνήργησε πρὸς τὴν ἄλλην κατεύθυνσιν τῆς λύσεως τοῦ γάμου εἴτε διότι

ἐπίστευεν ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ ἐνδεικνυόμενον μέτρον εἴτε διότι (εἰς σπανίας πράγματι περιπτώσεις) ἐνόμισεν ὅτι τοῦτο εἶναι συμφωνον πρὸς τὰ στενωῶς ἐννοούμενα ἐπαγγελματικά του συμφέροντα.

γ) Ἄλλ' ἔκει ὅπου ἡ εὐθύνη τοῦ δικηγόρου εἶναι μεγαλυτέρα καὶ ὅπου ἡ ἀποστολή του θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ εὐεργετικὴ καὶ νὰ σώσῃ τὸν γάμον καὶ τὴν οικογένειαν εἶναι εἰς τὰ οὕτω καλούμενα κατὰ συναίνεσιν διαζύγια. Ἄλλ' ἐρωτᾶται ποίαν σημασίαν ἔχει ὁ ὅρος οὗτος; Ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Πολιτεία λόγῳ ἀκριβῶς τῆς βασικῆς καὶ θεμελιώδους σημασίας, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ γάμος, δὲν ἐπιτρέπουν εἰμὴ μόνον εἰς σπανίας περιπτώσεις, καὶ τότε μόνον κατόπιν παρεμβάσεως τοῦ δικαστηρίου, τὸ διαζύγιον, ἀποκλείουν δὲ πάντως τὴν διὰ συμφωνίας τῶν συζύγων λύσιν τοῦ γάμου, δηλαδή τὸ οὕτω καλούμενον κατὰ συναίνεσιν διαζύγιον. Πρὸς καταστρατήγησιν τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης διεδόθη καὶ εἶναι ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν ἡ μέθοδος αὕτη κατὰ ἀτυχῆ μίμησιν τῶν εἰς τινὰς ἄλλοδαπὰς Χώρας συμβαινόντων. Τὸ διαζύγιον τοῦτο μεθοδεύεται ὡς ἑξῆς: Οἱ σύζυγοι οἱ ὁποῖοι ἀποφασίζουσιν νὰ διαζευχθοῦν, εἴτε ὑπάρχει εἴτε δὲν ὑπάρχει σοβαρὸς λόγος διαζυγίου, συμφωνοῦν περὶ τῆς λύσεως τοῦ γάμου καὶ ἀκόμη περὶ τοῦ ποῖος ἐξ αὐτῶν θὰ κηρυχθῇ ὑπάτιος τοῦ διαζυγίου. Μετὰ ταῦτα ἢ καὶ προηγουμένως καταφεύγουν εἰς τοὺς δικηγόρους, οἱ ὁποῖοι προβαίνουν ἐλαφρῶς τῇ καρδίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τιθεμένων ὑπ' ὄψιν των οὐχὶ πάντοτε ἀληθῶν πραγματικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα καὶ χρωματίζουν ἐπὶ τὸ ζωηρότερον καὶ τὸ ὑπερβολικότερον, ἵνα δύνανται νὰ στηρίξουν ἕνα λόγον διαζυγίου ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους προβλέπει ὁ νόμος. Συνήθως καταφεύγουν εἰς τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος στηρίζεται εἰς τὸν κλονισμὸν τῆς σχέσεως τοῦ γάμου ἕνεκα παραβάσεων νομικῶν ἢ ἠθικῶν καθηκόντων, πηγαζόντων ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ γάμου. Ὁ λόγος οὗτος ἀναφέρεται συνήθως εἰς τὴν μὴ νομικὴν γλῶσσαν διὰ τοῦ ἀφελοῦς ὄρου «ἀσυμφωνία χαρακτῆρος». Ἐπ' αὐτὸν καλύπτουν συνήθως τὴν συμπαιγνίαν διὰ τὴν λύσιν

τοῦ γάμου, ἡ ὁποία κατὰ πολλοὺς ἀτυχῶς θεωρεῖται ὅτι γίνεται «κατὰ τρόπον πολιτισμένον». Ἡ εὐθύνη τῶν δικηγόρων, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται ἀνωτέρω λόγος, ἔγκειται εἰς τοῦτο, ὅτι παρέχουν τὴν συνδρομὴν τῶν καὶ καταβάλλουν πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα ἐπιτύχη ἡ συμπαιγνία αὕτη, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν θεωροῦν ὡς τυχερὸν τοῦ γραφείου τῶν τὴν ἀνάθεσιν τοιοῦτον ὑποθέσεων, αἱ ὁποῖαι καὶ εὐχερῶς διεκπεραιοῦνται, διότι δὲν ὑπάρχει πραγματικῶς ἀντίδικος, ἀλλὰ καὶ συνήθως ἀφίνου ἱκανοποιητικὴν ἀμοιβήν. Εἶναι προφανὲς ὅτι οὗτοι δὲν σκέπτονται κἂν ὁποῖου κακοῦ γίνονται πρόξενοι ἢ συνεργοὶ ἢ καὶ ἂν τὸ ἔχουν πρὸς στιγμὴν πρὸ ὀφθαλμοῦ δὲν ἀποδίδουν μεγάλην σημασίαν εἰς τὸ πρᾶγμα.

Ἄλλὰ τὸ κατὰ συναίνεσιν διαζύγιον δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ μόνης τῆς συμπεράξεως καὶ τῆς πρὸς τοῦτο διαθέσεως τῶν συζύγων καὶ τῶν δικηγόρων τῶν, ἡ ὁποία εἶναι βεβαίως ἀπαραίτητος. Ἀπαιτεῖται καὶ ἡ συνεργασία ἄλλων. Ἀκριβῶς διὰ νὰ ἀποφεύγεται ἡ διὰ συμφωνίας λύσις τοῦ γάμου καὶ νὰ πραγματοποιηθῆ αὕτη μόνον ὅταν ὑπάρχουν πραγματικοὶ λόγοι διαζυγίου, ὁ νόμος δὲν ἀρκεῖται εἰς τὸ ὅτι προβάλλονται ἐκ μέρους τοῦ ἑνὸς ἢ καὶ ἀμφοτέρων τῶν συζύγων τοιαῦτα γεγονότα, ἐξ ὧν συνάγεται ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ λυθῆ ὁ γάμος, ἀλλ' ἀπαιτεῖ νὰ ἀποδεικνύονται ὅτι ταῦτα εἶναι ἀληθῆ καὶ πρὸς τοῦτο δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσουν αἱ ἑκατέρωθεν δηλώσεις καὶ αἱ μαρτυρίαι ἢ ὁμολογίαι ὡς λέγονται εἰς τὴν νομικὴν γλῶσσαν τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου συζύγου ἀλλὰ χρειάζεται ἀπόδειξις δι' ἄλλων μέσων. Τὸ συνηθέστερον μέσον ἀποδείξεως ὡς ἐκ τῆς φράσεως τῶν πραγματιῶν, εἶναι οἱ μάρτυρες. Οἱ μάρτυρες παίζουσι σπουδαιότατον ρόλον εἰς πᾶσαν δίκην, ἰδιαίτερος ὅμως εἰς τὰς περὶ διαζυγίου, διότι εἶναι τὸ συνηθέστερον ἀποδεικτικὸν μέσον. Ἐκ τῶν καταθέσεων αὐτῶν θὰ ἀποδειχθῆ ἂν τὰ προβαλλόμενα ὡς λόγοι διαζυγίου γεγονότα εἶναι ἢ δὲν εἶναι ἀληθῆ. Ἀσκοῦν δηλαδὴ οἱ μάρτυρες πάντοτε, ἀλλ' ἰδιαίτερος εἰς τὰς προκειμένας περιπτώσεις ἀληθῶς κοινωνικὸν λειτουργημα. Ἐπομένως εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῆ πόσον πρέπει νὰ ἔχουν

συναίσθησιν τῆς εὐθύνης καὶ τῶν συνεπειῶν τῶν καταθέσεών των. Εἰς τὰς προκειμένας δίκας μάλιστα, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μὴ ἀληθῆς κατάθεσις τῶν δύναται νὰ διαλύσῃ μίαν οικογένειαν, τὸ πρᾶγμα ἐμφανίζεται ζηροότερον. Τί συμβαίνει λοιπὸν εἰς τὰ κατὰ συναίνεσιν διαζύγια; Ἀπλούστατα ἐδημιουργήθη ἀτυχῶς εἰς εὐρὴν κύκλον προσώπων ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ διευκόλυνσις τῶν συζύγων νὰ διαζευχθοῦν, καίτοι δὲν ὑπάρχει πραγματικὸς λόγος διαζυγίου, διὰ τῆς καταθέσεως ἢ μαρτυρίας ἀναληθῶν γεγονότων θεωρουμένων ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς συνιστώντων λόγον διαζυγίου, εἶναι κοινωνικὸν καὶ φιλικὸν καθῆκον. Μάλιστα δὲν εἶναι σπάνιαι αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ περὶ τῆς μαρτυρίας συζητοῦνται καὶ ἀποφασίζονται προχείρως καὶ ἐπὶ ποδὸς ἐνίστε μεταξὺ τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων καὶ τρίτου γνωστοῦ ἢ φίλου. Ἐπι δὲ περαιτέρω πολλάκις μὲ τὸν τρόπον καθ' ὃν πρό τιος ἐγίνετο ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων εἰς τὰ μεγάλα κέντρα, ὁ μάρτυς ὑπέγραφε τὴν κατάθεσίν του, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, τὸ ὁποῖον εἶχε διατυπωθῆ ὑπὸ τῶν δικηγόρων καὶ ἐφέρετο καταθέτων γεγονότα, θίγοντα κατ' ἀκριβείαν τὸν ἕνα ἢ καὶ ἀμφοτέρους τοὺς συζύγους, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ταῦτα καὶ νὰ ἔχη τὴν διάθεσιν νὰ τὰ καταθέσῃ, ἀπλῶς καὶ μόνον ἵνα φανῆ ἀρεστὸς εἰς τὸν φίλον ἢ γνωστὸν καὶ μὴ θεωρηθῆ κοινωνικῶς καθυστερημένος. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ σήμερον, ἂν δὲν συμβαίνουν τὰ πρᾶγματα ἀκριβῶς κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, πάντως τὸ κακὸν γίνεται, διότι πολλάκις οἱ μάρτυρες εἰσέρχονται καὶ καταθέτουν ὅ,τι ἔχει ὑποδειχθῆ ὑπὸ τῶν συζύγων καὶ ὄχι ὅ,τι πράγματι γνωρίζουν. Εἶναι περιττὸν νὰ ἀναπαρτιθῆ εἰς πόσας καὶ ποίας παραβάσεις νομικὰς καὶ ἠθικὰς ὑπέπιπτον καὶ ὑποπίπτουν τὰ πρόσωπα ταῦτα, τὰ ὁποῖα καὶ τὸν Ποινικὸν Νόμον παραβαίνουν, διότι καταθέτουν πρᾶγματα τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζουν καὶ ὑπόκεινται εἰς διαφόρους βαρεῖας ποινάς, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠθικῶς ἐπιλήψιμον πρᾶξιν ἐνεργοῦν, οὐ μόνον διότι προβαίνουν εἰς ψευδῆ μαρτυρίαν, ἀλλὰ καὶ διότι δι' αὐτῆς συντελοῦν εἰς διάλυσιν γάμων καὶ οικογενειῶν κλπ. Τόση ὅμως εἶναι ἡ κρατοῦσα

εις κύκλους τινὰς ἐσφαλμένῃ προφανῶς ἀντίληψις περὶ τοῦ ὅτι ἡ ὑποβοήθησις διὰ τῆς μαρτυρίας διαζυγίου κατὰ συναίνεσιν εἶναι κοινωνικὸν καθῆκον, ὥστε, ὅταν πρὸ τινος δι' ἄλλους λόγους νόμος ἐπέβαλεν οἱ μάρτυρες νὰ ἐξετάζονται εἰς τὰ διαζύγια ἐνώπιον ὀλοκλήρου τοῦ δικαστηρίου, ἐζητήθη ὑπὸ πολλῶν ἢ κατάργησις τοῦ μέτρου τούτου καὶ ἐκτὸς τῶν ἄλλων λόγων ἀνεφέρθη ὅτι ἀκριβῶς εἰς τὰς περὶ ὧν πρόκειται δίκας οἱ μάρτυρες διαστάζου νὰ ἐμφανισθοῦν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὑφιστάμενοι ταραχῇ, ἐνῶ εὐκολώτερον παρουσιάζονται καὶ ἐξετάζονται μεμονωμένως ἐκτὸς τοῦ δικαστηρίου.

δ) Τόσον ὅμως εἰς τὰ κατὰ συναίνεσιν διαζύγια, ὅσον καὶ εἰς τὰς πραγματικὰς δίκας περὶ διαζυγίου σπουδαιότατος εἶναι ὁ ρόλος καὶ μεγίστης σημασίας εἶναι ἡ ἐπίδρασις, ἡ ὅποια δύναται νὰ ἀσκηθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ. Ἀληθῶς, πάντοτε μὲν, ἰδιαιτέρως ὅμως εἰς τὰς προκειμένας περιπτώσεις ὁ δικαστὴς δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἀσκήσῃ τὴν εὐεργετικὴν του ἐπιρροήν. Τὸ κῦρος του, τὸ ὅποιον προέρχεται καὶ ἐκ τῆς θέσεως καὶ τοῦ ὑψηλοῦ λειτουργήματός του, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη, τῆς ὁποίας ἀπολαύει γενικῶς πᾶς δικαστὴς, δύναται δὲ νὰ ἀπολαύῃ περισσότερο ὁ συγκεκριμένως δικαστὴς ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀσκήσεως τοῦ λειτουργήματός του, ἡ φήμη, ἡ ὅποια ἐδημιουργήθη ἐκ ταύτης καὶ τῆς ἐν γένει συμπεριφορᾶς του παρέχουν εἰς τὸν δικαστὴν σπουδαιότατα ἐφόδια ἵνα ἐνεργήσῃ λίαν ἐπωφελῶς. Ἐννοεῖται ὅτι ταῦτα πάντα, τὰ ὅποια εἶναι πολὺ χρήσιμα, δὲν ἀρκοῦν ἐὰν δὲν συνοδεύονται καὶ ὑπὸ ἐνὸς ἀπαραιτήτου στοιχείου, τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν γάμον καὶ τὴν οἰκγένειαν καὶ τοὺς συζύγους, οὐ μόνον ὡς διαδίκους, ἀλλὰ ὡς ἀνθρώπους καὶ ὡς προσωπικότητας. Πρέπει ὁ δικαστὴς νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀναλογισθῇ τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται οἱ διάδικοι σύζυγοι, νὰ σκεφθῇ πρὸς στιγμὴν ὅτι, ἐὰν εἰς τὴν θέσιν ἐνὸς ἐξ αὐτῶν εὐρίσκετο αὐτὸς ἢ ἄλλο προσφίλης του πρόσωπον, πῶς θὰ ἠθέλε νὰ συμπεριφερθῇ ἄλλος δικαστὴς, καὶ νὰ ἀναμετρήσῃ τὰς συνεπειὰς τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἀποφάσεώς

του καὶ τῆς λύσεως τοῦ γάμου ἐν γένει. Τὸ τελευταῖον τοῦτο θὰ δύναται καὶ θὰ πράξῃ ἀσφαλῶς, ἐὰν ἔχη τὴν ἀμέσως ἀνωτέρω ἀναφερθεῖσαν ἀγάπην. Τὰ μέσα, τὰ ὅποια τοῦ παρέχει ἡ ἰσχύουσα νομοθεσία, δὲν εἶναι ὀλίγα, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ πολλὰ καὶ σωτήρια, ἐὰν ἐνεργήσῃ ὑπὸ τὸ ἐκτεθὲν πνεῦμα. Καὶ ἐν προκειμένῳ ἡ πείρα καὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος ἀποδεικνύει ὅτι πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ὁ δικαστὴς μὲ τὴν ἀπόπειραν συμπιλοώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναμφισβητήτως δικαιούται νὰ προβαίῃ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ ἀνὰ πᾶν στάδιον τῆς δίκης. Πολλάκις πράγματι ἡ μὲ σύνεσιν, ἀγάπην, ἐνδιαφέρον κλπ. καταβληθεῖσα ἀμερόληπτος ἐνέργεια τοῦ δικαστοῦ ἐμάταίωσε διαζύγια, διὰ τὰ ὅποια οὐδεμία πραγματικὴ εἰς τὸ βάθος αἰτία ὑπῆρχεν, ἀλλὰ τὰ ὅποια προεκληθήσαν ἀπὸ ἓνα πείσμα, μίαν ἰδιοτροπίαν, ἓνα ἐγωϊσμόν, μίαν διαβολήν, μίαν παρεξήγησιν, ἓν τυχαῖον περιστατικὸν κλπ. Εἰς παλαιότερον (περυσινόν) τεύχος τῶν «Ἀκτίων»⁽¹⁾ δημοσιεύεται χαρακτηριστικὸν παράδειγμα τοιαύτης εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως δικαστοῦ. Πρόκειται περὶ συνδυασμοῦ πλειόνων τῆς μᾶς τοιούτων περιπτώσεων, αἱ ὁποῖαι πράγματι παρουσιάσθησαν. Ἄλλὰ καὶ ἡ δικαστηριακὴ ζωὴ τῆς Πρωτεύουσας καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ πολλὰ τοιαῦτα ἄξια ἐξάρσεως καὶ μιμήσεως παραδείγματα. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσῃ τις ἐξ ἄλλου ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις τὰ δικαστήρια περιορίζονται εἰς τὸ νὰ ἐκπληροῦν ἀπὸ τυπικῆς πλευρᾶς τὸ καθῆκόν των ἢ μᾶλλον φαίνονται ὅτι πράττουν τοῦτο, διότι ἡ τοιαύτη ἐνέργειά των δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν νόμον καὶ τὸ καθῆκόν των κατὰ βάθος. Πράγματι, οὕτε προσπάθειαν πρὸς συνδυαλλαγὴν καταβάλλουν, ἐνῶ ἐξ ἄλλου, καίτοι διαβλέπουν σαφῶς ὅτι πρόκειται περὶ διαζυγίου κατὰ συναίνεσιν καὶ δὲν στεροῦνται μέσων ἵνα καὶ ἀμέσως καὶ ἐμμέσως ἀποφύγουν τὴν ἄνευ ὑπάρξεως σοβαρῶν λόγων διάλυσιν τοῦ γάμου, κλείουν οὕτως εἰπεῖν τοὺς ὀφθαλμούς των ἐνώπιον τῆς πραγματικότητος. Ἀποφεύγουν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπικοινωνο-

(1) Βλ. «Ἀκτίες» 1952 σελ. 324 ἐπ.

νίαν μετὰ τῶν διαδίκων συζύγων, νὰ προσπαθήσουν νὰ ἀντιληφθῶν ποία εἶναι ἡ πραγματικὴ αἰτία τῆς διαστάσεως, πῶς δύναται νὰ ἀποφευχθῆ ἡ λύσις τοῦ γάμου, νὰ ἐκδηλώνουν τὴν συμπάθειάν των διὰ τὸ ἀτύχημα τοῦτο τῆς οικογενείας κλπ. Ἐπιναλαμβάνομεν, νομίζομεν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τοῦ νόμου τοιοῦτον καθήκον. Ὡς εἶπομεν ἡ ὀρθότης τῆς ἀντιλήψεως αὐτῆς εἶναι πολὺ ἀμφίβολος, ὡς ἐλπίζομεν εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξωμεν, καὶ ὡς καὶ ἄλλοτε ἐτονίσσαμεν⁽²⁾. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι βέβαιον ὅτι, καὶ ἐὰν ἤθελεν ὑποτεθῆ ὅτι ἀπὸ στενῆς νομικῆς ἀπόψεως εἶναι ἐν τάξει, δὲν ἐνεργοῦν συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς οικογενείας καὶ ὡς Χριστιανοὶ Ἕλληνες δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πατριδος.

Γ'. ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΥΧΙ ΠΡΟΣΗΚΟΥΣΗΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

α) Ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα, παρασκευάζεται καὶ διεξάγεται ἡ δίκη τοῦ διαζυγίου, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι, ὅταν ὑπάρχη πραγματικὴ ἀντιδικία καὶ ἀντίθεσις συμφερόντων, ἡ διαδικασία προσλαμβάνει ἐξαιρετικὴν ὀξύτητα καὶ ἐξάπτει τὰ ἐκατέρωθεν πάθη ἐξ οὗ πολλὰ ἄτοπα προέρχονται. Ἀρκεῖ π.χ. νὰ ἀναφερθῆ ὅτι σπανίως κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ δίκη περιορίζεται εἰς τὰ λογικὰ ὄρια τῆς ἀντιδικίας· ἀντιθέτως δὲν εἶναι ἀσυνήθης ἡ χρησιμοποίησις μέσων, τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται τῶν ὁρίων τῆς εὐπρεπείας καὶ θίγουν τὴν ὑπόληψιν τῆς οικογενείας, δίκαι παρεμπίπτουσαι δημοουροῦνται ὡς π.χ. συνεπεία μηνύσεως τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἐτέρου συζύγου δι' ἐξύβρισιν, ὑφαίρεσιν, καθυστέρησιν τῆς διατροφῆς, δολίαν μεταβίβασιν τῆς περιουσίας κλπ. ἢ τῶν μαρτύρων ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ, δυσφημῆσει κλπ. Ὅταν ἐξ ἄλλου, πρόκειται περὶ διαζυγίου κατὰ συναίνεσιν, ἡ διαδικασία μεταβάλλεται εἰς καθαρὸν παίγιον καὶ χά-

νει τὴν ἀπαιτουμένην σοβαρότητά της καὶ τὰ πράγματα παρουσιάζονται ὑπὸ περιεργον μορφήν, διότι πολλάκις ἢ σχεδὸν πάντοτε ἐμφανίζονται οἱ ὑπὸ διάζευξιν σύζυγοι ὡς ἔχοντες ἀρμονικὰς, δύναται τις εἰπεῖν, πολὺ ἐγκαρδίως σχέσεις μεταξύ των. Καὶ αὐτὴ μὲν ἡ καλῶς ἐννοουμένη καὶ εὐπρεπὴς ἀντιδικία δὲν ἐπιβάλλει κακὴν συμπεριφορὰν τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἐχθρότητα, ἀλλ' ὁμως δὲν δικαιολογεῖ καὶ τοιαύτας «συγκινητικὰς» ἐκδηλώσεις. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ οὐχὶ εὐχάριστον, ἀποδεικνύει ὅτι πολὺ ὀλίγην σημασίαν ἀπέδωσαν καὶ ἀποδίδουν εἰς τὸν θεσμόν τοῦ γάμου οἱ σύζυγοι καὶ ἔχει γενικωτέραν δυσάρεστον ἐπίδρασιν καὶ εἰς εὐρύτερους κοινωνικοὺς κύκλους, ἰδίᾳ ὅταν οἱ ὑπὸ διάζευξιν σύζυγοι ἀνήκουν εἰς τὴν οὕτω καλουμένην ἀνωτέραν κοινωνικὴν τάξιν ἢ ἔχουν ὅπωσδήποτε θέσιν ἢ ἀξίωμα, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἀποβλέπουν μετὰ τινος πεποιθήσεως.

β) Ἀλλὰ δυσμενέστερα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἔχει γενικῶς μὲν πᾶν διαζύγιον, εἰδικῶς τὸ ἐπερχόμενον εἴτε κατόπιν δίκης μετὰ πάθους καὶ πείσματος διεξαχθείσης, εἴτε κατόπιν κοινῆς συναίνεσεως δι' εἰκονικῆς καὶ κατὰ σύμπαιγιαν γενομένης δίκης, εἰς τὴν περαιτέρω τύχην τῶν τέκνων ἀπὸ κοινωνικῆς, οικονομικῆς, ἠθικῆς κλπ. ἀπόψεως. Οὕτω κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν τὰ τέκνα, εἰς μικρὰν συνήθως ἡλικίαν, παρίστανται μάρτυρες τῶν διαπληκτισμῶν καὶ ἐκατέρωθεν ὕβρεων τῶν γονέων των ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ δικαστηρίου, ἀκούουν πράγματα, τὰ ὁποῖα θίγουν ἐνδεχομένως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἐνὸς ἢ ἀμφοτέρων τούτων, καὶ ἐπομένως καὶ ἐμμέσως αὐτῶν τῶν ἰδίων (δηλαδὴ τῶν τέκνων), οὐχὶ σπανίως καλοῦνται νὰ καταθέσιν ἐμμέσως (διότι ἀμέσως δὲν ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου) π.χ. δι' ἀποστολῆς ἐπιστολῆς, δι' ἀνακοινώσεως εἰς τρίτον κλπ. κατὰ τοῦ ἐνὸς τῶν γονέων των, ἐνδεχομένως δὲ καὶ μετὰ τὴν σειρὰν καὶ κατὰ τοῦ ἐτέρου, γίνονται αὐτὰ ταῦτα ἀντικείμενον δίκης, δηλαδὴ ἐρίζουν οἱ σύζυγοι εἰς ποῖον ἐξ αὐτῶν θὰ ἀνατεθῆ ἡ ἀνατροφὴ τούτων καὶ γενικῶς ἀποκομίζουσιν περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς οικογενείας ἀπὸ

(2) Βλ. ἄρθρον: «ἡ Δίκη ὡς κοινωνικὸν φαινόμενον». «Ἀκτίνες» 1950, σελ. 433.

τῆς νεαρᾶς των ἡλικίας τὰς χειροτέρας καὶ πλέον δυσαρέστους ἐντυπώσεις. Εἰς ταῦτα δὲ δέον νὰ προστίθεται πολλάκις καὶ ἡ ἠθικὴ κηλὶς, ἡ ὁποία διαρκῶς βαρύνει τὰ τέκνα, ὡσάκις διαπιστοῦται ὅτι τὸ διαζύγιον ἐχώρησε διὰ ἠθικὸν καὶ ἐπιλήψιμον παράπτωμα τοῦ ἑνὸς ἢ ἀμφοτέρων τῶν γονέων των. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις τῶν κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν ἐπερχομένων διαζυγίων, τὰ πράγματα δὲν εἶναι οὔτε ἐμφανίζονται καλύτερα διὰ τὰ τέκνα, διότι ταῦτα βλέπουν πόσῃ μικρὰν σημασίαν ἀποδίδουν οἱ γονεῖς των εἰς τὸν γάμον καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ ἐπομένως καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἴδια. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τραυματίζονται καὶ ψυχραίνονται τὰ εὐγενέστερα καὶ ὠραιότερα αἰσθητήματα αὐτῶν, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ στοργὴ πρὸς τοὺς γονεῖς των χαλαροῦται, στεροῦνται τῶν περιποιήσεων καὶ τῆς μερίμνης τοῦ ἑνὸς ἢ καὶ ἀμφοτέρων τῶν γονέων των, καθίστανται δηλαδὴ ὄρφανὰ, καίτοι οἱ γονεῖς των ζῶσι. Ἡ κατάστασις δὲ τῶν τέκνων χειροτερεῖ καὶ γενικῶς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐντυπώσεων κατὰ τὰς περιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι κατὰ κανόνα παρουσιάζονται εἰς τὰ κατὰ συναίνεσιν διαζύγια, καὶ κατὰ τὰς ὁποίας ὁ εἰς ἢ καὶ οἱ δύο τέως σύζυγοι καὶ γονεῖς τῶν τέκνων, συνάπτουν νέον γάμον ἕκαστος μετὰ τρίτου. Ὁ γονεὺς (πατὴρ ἢ μήτηρ), εἰς τὸν ὁποῖον παραμένουν πρὸς ἀνατροφὴν κλπ. τὰ τέκνα, ἀποκτᾷ ἐκ τοῦ νέου γάμου συνήθως ἄλλα τέκνα, τὰ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέκνα εἶναι ἔναντι τοῦ ἐκ τοῦ νέου γάμου συζύγου ἀλλὰ καὶ λόγῳ ἐπιδράσεως αὐτοῦ καὶ ἔναντι αὐτοῦ τούτου τοῦ γονέως των εἰς μειονεκτικὴν θέσιν, σπάνια δὲ εἶναι αἱ περιπτώσεις ἐκεῖναι, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ συμπεριφορὰ τοῦ γονέως των καὶ τοῦ νέου συζύγου του εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνωνται τὴν κατάστασιν των ταύτην. Δὲν βελτιοῦνται ὁμως κατὰ κανόνα καὶ ἐκτὸς ὠρισμένων ἐξαιρέσεων τὰ πράγματα καὶ αἱ ἐντυπώσεις τῶν τέκνων, ὅταν οἱ γονεῖς μετὰ τὸ κατὰ συναίνεσιν διαζύγιον συνάπτουν νέον γάμον ἢ ἄλλως ἀνασυνιστοῦν τὸν γάμον μετὰξὺ των. Εἰς τὰ ὅμματα τῶν τέκνων χάνει καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης ὁ γάμος τὴν σοβαρότητα

του, παύει νὰ ἐμφανίζεται ὡς διαρκῆς ἑνωσις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πρὸς δημιουργίαν, διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς οἰκογενείας καὶ σχηματίζεται ἡ ἐντύπωσις ὅτι πρόκειται περὶ ὑποθέσεως δευτερευούσης σημασίας. Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα κατὰ τὰς ἐξαιρετικὰς ἐκεῖνας περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ διαζευχθέντες, εἴτε ἀθρομῆτως εἴτε συνελεῖα παρεμβάσεως καὶ μεσολαβήσεως τῶν τέκνων, μετενόησαν διὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου των καὶ προβαίνουν εἰς τὴν ἀνασύστασιν αὐτοῦ. Τότε βεβαίως τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ γάμου τοῦλάχιστον ἀπὸ ἀπόψεως τῶν ἐντυπώσεων καὶ εἰς τὸ στενὸν καὶ εἰς τὸ ἀπώτερον περιβάλλον εἶναι ἀγαθὰ.

γ) Ἄλλὰ καὶ γενικώτερον τὰ ἀποτελέσματα τοῦ διαζυγίου συνήθως, ἰδίᾳ ὅμως ὅταν τοῦτο χωρῆ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν, εἶναι ἐξαιρετικῶς δυσάρεστα καὶ δυσμενῆ δι' ὀλόκληρον τὴν κοινωνίαν, διότι ἀφ' ἑνὸς ἐπέρχεται βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον χαλάρωσις τῆς πίστεως εἰς τὴν ἰερότητα τοῦ γάμου, τὴν μονιμότητα καὶ τὴν ἰσόβιον διάρκειαν αὐτοῦ καὶ τὴν σπουδαίότητα του ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως, ἀφ' ἑτέρου ἢ μᾶλλον κατὰ πρῶτον λόγον κλονίζονται αἱ βάσεις τῆς οἰκογενείας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πάλιν τὸ θεμέλιον τῆς κοινωνίας.

Δ'. ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Τὰ συμπεράσματα τὰ ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἀναλύσεως δυνάμει νὰ συναχθῶσιν ἀπὸ τῆς ἐνδιαφερούσης τὸ θέμα ἀπόψεως εἶναι τὰ ἑξῆς:

Πολλοὶ εἶναι οἱ παράγοντες, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν καὶ συντελοῦν εἰς τὸ νὰ παρατηρῆται πράγματι τὸ ἀνησυχητικὸν φαινόμενον τῆς σημαντικῆς αὐξήσεως τῶν διαζυγίων, ἰδίᾳ τῶν κατὰ συναίνεσιν, περὶ τῶν ὁποίων ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω εἰς τὴν εἰσαγωγὴν. Πολλὰ ἐπομένως δύνανται καὶ πρέπει νὰ γίνων διὰ νὰ σταματήσῃ ἢ τοῦλάχιστον νὰ περιορισθῇ τὸ κακόν. Ἀπαιτεῖται πάντα τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα παίζουν οἰονδήποτε ρόλον κατὰ τὸ διαζύγιον καθ' οἰονδήποτε στάδιον αὐτοῦ, νὰ μεταβάλουν ἐν πολλοῖς τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας των. Εἶναι ἀνάγκη νὰ συναισθαν-

θοῦν τὴν εὐθύνην, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἔχει καὶ τὴν συμβολὴν τὴν ὁποίαν δύναται νὰ προσφέρει εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως. Ἄλλὰ διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο πρέπει πρωτίστως νὰ ἀναγνωρίσῃ οἱ πολλοὶ ἔξ ὧν γίνονται σήμερον, δὲν εἶναι ὀρθὰ καὶ δὲν ἐνδείκνυνται καὶ νομικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἵνα δὲ τοῦτο κατορθωθῇ πάλιν, εἶναι ἀνάγκη, τὰ αὐτὰ πρόσωπα νὰ πιστεύουσιν εἰς τὸν γάμον καὶ τὴν οἰκογένειαν καὶ εἰς σκοποὺς οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκονται διὰ τῶν θεσμῶν τούτων, νὰ ἀντιλαμβάνονται τὴν χαρὰν καὶ νὰ χαίρουν διὰ τὴν εὐτυχίαν, ἣ ὁποία δημιουργεῖται ἐκ τῶν ἐπιθυγιῶν βάσεων στηριζομένων γάμων καὶ οἰκογενειῶν, νὰ ποιοῦν δὲ καὶ νὰ λυποῦνται, ὅταν συμβαίῃ τὸ ἀντίθετον καὶ ὅταν

καταστρέφεται ἡ πηγὴ μιᾶς τοιαύτης ἀπαιτήτου διὰ τὸν ἄνθρωπον χαρᾶς.

Πῶς ὅμως δύναται νὰ γίνῃ τοῦτο καὶ πόθεν θὰ ἀντλήσουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι τὴν πίστιν, τὴν πεποίθησιν, τὰ συναισθήματα κλπ. διὰ τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος ἀνωτέρω, ἐὰν δὲν στηρίζουν τὴν ζωὴν τῶν ἐπὶ συστήματος καὶ ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν τοιαύτας σκέψεις καὶ ἀντιλήψεις; Ποῖον ὅμως ἄλλο σύστημα καὶ ποῖα ἄλλα περὶ τῆς ζωῆς ἀντιλήψεις ἐδίδαξε, διδάσκει καὶ θὰ διδάσκη πάντα τὰ ἀνωτέρω, πλὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας;

Γ. Θ. ΡΑΜΜΟΣ

Καθηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Bliss Carman

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ὁ κόσμος πὰ κουργάστηκε νὰ προσδοκᾷ,
Κοιμᾶται, κ' ὦ! τί κρύα ἀπελπισιά!...
Ξάφνου χαρούμενες καμπάνες ἀντηχοῦν
Στὸν παγωμένο ἀπὸ τὸ χιόνι ἀγέρα.
Καὶ πάνω στὸ καλύβι τὸ μικρό,
Ἕνα ἀστεράκι νά! χοροπηδᾷ στὸ χιόνι...

Γιατί χρυσὸ ἀστεράκι μου πηδᾷ
Τώρα πού ἡ νύχτα πὰ σὲ λίγο φεύγει;
Γιατί αὐγὴ μου λάμπεις σὰ χρυσὴ
Κι' ἔχεις μιὰ λάμψη τόσο μαγική;
Γιατί ὄλη ἡ γῆ καινούργια τώρα μοιάζει
Κι' εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ἄπειρη, τρανή;

Οἱ καμπάνες πὸν ἤχοῦν, τ' ἀστεράκι πὸν λάμπει
Οἱ ἀκτίνες τοῦ Ἥλιου πὸν χρυσοῖζουν τὸ χιόνι
Κι' ἡ καρδιά πὸν ξυπνᾷ καὶ σιωπᾷ κ' ἀπορεῖ
Ἵνα τώρα θὰ μάθουν
Ποιὰ ἡ τρανή τους χαρὰ.
— Ἕνα Θεῖο παιδί ἐγεννήθη στὴ γῆ—

Μετάφρ:

Χριστίνας Λουκᾶ

ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ⁽¹⁾

Εὐλογῆσαι βουλόμεσθα τοὺς πατέρας ἡμῶν, ὅτι ἄνδρες ἦσαν τῆσδε τῆς γῆς ἄξιοι καὶ τοῦ πέπλου, οἵτινες πεζαῖς μάχαισιν ἔν τε ναυφράκτῳ στρατῷ πανταχοῦ νικῶντες ἀεὶ τήνδ' ἐκόσμησαν πόλιν· οὐ γὰρ οὐδείς πώποτ' αὐτῶν τοὺς ἐναντίους ἰδὼν ἠρίθμησεν, ἀλλ' ὁ θυμὸς εὐθύς ἦν ἀμυνίας.

Ἄριστοφάνης

Πρὸ πεντακοσίων ἀκριβῶς ἐτῶν Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος ἀπῆλτα εἰς τὸν Σουλτάνον ζητοῦντα τὴν παράδοσιν τῆς Πόλεως: «Τὸ τὴν πόλιν σοι δοῦναι οὐτ' ἐμοῦ ἐστί οὐτ' ἄλλου τῶν κατοικούντων ἐν ταύτῃ· κοινῇ γὰρ γνώμῃ πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν καὶ οὐ φεισόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν». Καὶ εἶδιδε τὴν ἀπάντησιν ταύτην ὁ Κωνσταντῖνος, καίτοι ἐγνώριζεν ὅτι ἄφρευκτος εἶναι ἡ πῶσις τῆς Πόλεως, ἄφρευκτος ἡ καταστροφή τοῦ τελευταίου προμαχῶνος τῆς Ἑλληνικῆς Χριστιανικῆς Αυτοκρατορίας. Ἐτηκολούθησεν ἡ πῶσις. Ἄλλ' ὁ Βασιλεὺς καὶ οἱ στρατιῶταί του ἔπεσαν ὡς ἦρωες τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι. Καὶ τὸ αἷμα τῶν ἐπότισε τὸ δένδρον τοῦ ἀναγεννωμένου Ἔθνους. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ μυστηριώδης δύναμις τοῦ αἵματος, ἡ δύναμις τῆς αἱματηρᾶς θυσίας: Νὰ δημιουργῇ ζωὴν ἀπὸ τὴν τέφραν.

Τετρακόσια ὀγδοήκοντα ἐπτὰ ἔτη κατόπιν νέος ἐπιδρομὴς ζητεῖ τὴν παράδοσιν τοῦ Ἔθνους. Οἱ ἀρχιτέκτονες τῆς ἐθνικῆς, πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ὀργανώσεως τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατόπιν τῆς νίκης, ὁ Βασιλεὺς, ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ Ἀρχιστρατήγος ἀντιτάσσουν ἀρνησιν. Ἀκολουθεῖ ὁ ἀγὼν, ὁ ἄνισος ἀγὼν. Καὶ εἰς τὸν ἄνισον τοῦτον ἀγῶνα ἔχει ἀκεραίαν τὴν ἰσχύν του ὁ περιέργος ἐκ πρώτης ὄψεως ἀλλὰ βαθὺς καὶ ἑλληνικώτατος λόγος τοῦ

ἀρχαίου ἱστορικοῦ, ὅτι θὰ φονευθοῦν οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰ σωθῆ ὁ τόπος.

Εἶναι ἄρα γε τυχαῖον τὸ γεγονὸς τῆς ἀρνήσεως τοῦ 1453, τῆς ἀρνήσεως τοῦ 1940; Εἶναι τυχαία ἐπίσης ἡ ἀρνήσις τοῦ Γεωργίου, τοῦ ἀειμνήστου Κοριζῆ καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἐνώπιον τῶν Τευτόνων; Καὶ ἔπειτα, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἡ ἀρνήσις τοῦ Βασιλέως καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἀξίου Ἀδελφοῦ του καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου εἰς τὴν σλαβοκίνητον ἐπίθεσιν πρὸς ἐξουθένωσιν τῆς χώρας; Εἶναι τυχαία ἡ ἀνυποταξία τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῆς Σουλτανικῆς δουλείας, ὅτε κινήματα ἀλλεπάλληλα μικρὰ καὶ μεγάλα κατέληξαν εἰς τὸ εἰκοσιένα; Καὶ ἐὰν ταῦτα δὲν εἶναι ἔργα τῆς τύχης, ποῖα ἡ ἐρμηνεῖα των;

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀναγγέλλων πρὸς τὸν λαὸν τὴν ἀπόρριψιν τοῦ τηλεσιγράφου, καταλήγει μὲ τὸν στίχον τῶν «Περσῶν» τοῦ Αἰσχύλου: «Νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν»,—τὸν τελευταῖον δηλαδὴ στίχον τοῦ παιᾶνος τῶν Σαλαμινομάχων. Εἰς τὸν στίχον τοῦτον ἐνέκλεισε τὸ πνεῦμα τοῦ Προέδρου τὴν τραγωδίαν, εἰς τῆς ὁποίας τὴν ἀντιμετώπισιν ἐκάλει τοὺς Ἑλληνας. Διέβλεπεν ὁ Πρόεδρος, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ συνήθεως νίκης ἢ ἥττης, ἀλλὰ περὶ ἐπιβιώσεως ἢ ἐξοντώσεως. Καὶ ἠρύετο τὴν δύναμιν τοῦ ἐθνικοῦ συναγεροῦ ἀπ' ἐκεῖ ὅθεν ἠρύσθη ἡ ἡγεσία τῶν Ἑλλήνων πάντοτε τὴν ἠθικὴν δύναμιν, ὁσάκις ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκινδύνευσεν. Ἄς ἀναχθῶμεν λοιπὸν πρὸς τὰς πηγὰς τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας»—ὅπως πρῶτος ὠνόμασε ταύτην ὁ Ἡρόδοτος—, εἰς τὰ Μηδικὰ, καὶ ἄς εὔρωμεν ἐκεῖ τὴν ἐρμηνεῖαν

(1) Τμῆμα ὁμιλίας γενομένης εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν Εὐελπίδων τῆ 27ῃ Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. καὶ ἐπαναληφθείσης τῆ 29ῃ εἰς τὸ «Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον τῆς Ἑταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ».

τῶν «Ὅχι» τῆς ἐθνικῆς ιστορίας. Ἄς ἴδωμεν τὰ πράγματα «φρύνεμενα», ἐν τῇ γενέσει των, κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁπότε καὶ θὰ συλλάβωμεν ὀρθότερον αὐτά.

★

Ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἱστορία τῶν συμφορῶν καὶ τῶν θριάμβων, τῶν πτώσεων καὶ τῶν ἀναστάσεων, τῶν μεταπτώσεων ἀπὸ τῆς ἄρας εὐτυχίας εἰς τὴν ἄκραν δυστυχίαν,—καὶ τάνάπαλιν. Ὁ παλαιὸς χρησμός τῆς Πυθίας περὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν «ἀσὸς βαπτίζει, δύναμι δέ τοι οὐ θέμις»—πίπτει εἰς τὸ ὕδωρ ὁ ἀσὸς ἀλλὰ δὲν θὰ βυθισθῆ—ισχύει καὶ εἰς τὴν καθόλου Ἑλληνικὴν ἱστορίαν: Τὸ Ἔθνος ἐρρίφθη πολλάκις εἰς τὴν θάλασσαν,—ἀλλ' ἡ Δίκη, ἡ σύνθρονος τοῦ Διός, δὲν ἀφῆκε ποτὲ νὰ βυθισθῆ. Ἀνεδύθη μὲ μόχθον, μὲ τὴν δόνην τῶν ἐκλεκτῶν, ἀλλὰ πάντοτε ἀνεδύθη. Καὶ ἀνεδύθη ἰσχυρότερον καὶ καλύτερον. Διότι ἐστῆριξε, κατὰ πρῶτον, τὸ Ἔθνος ἢ ἐνδοξὸς ἀφετηρία τῆς Μεγάλης Ἰδέας του, τοῦ «δημιουργικοῦ μύθου», ὅπως θὰ τὴν ὠνόμαζεν ὁ Σορέλ: τὰ Μηδικά, τὰ ὁποῖα καθηγίασαν τὴν ἔννοιαν τῆς Ἐλευθερίας. Ἄν δὲ οἱ ἱστορικοὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι τοῦ πολιτισμοῦ θὰ συζητοῦν ἀτελευτήτως περὶ τοῦ τί συνεισέφερον ἢ Ἀσία καὶ τί ἡ Εὐρώπη, δηλαδὴ ἡ Ἑλλάς, εἰς τὴν Σισύφειον προσπάθειαν τοῦ πολιτισμοῦ,—τοῦτο μόνον δὲν ὑπόκειται πλέον εἰς συζήτησιν, τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον: Ἐνῶ εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς πᾶν βῆμα, θὰ συναντήσωμεν τὴν δεσποτείαν καὶ τὸν δεσπότην, πέρα τῆς θελήσεως τοῦ ὁποίου οὐδὲν ὑπάρχει, τούναντίον εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ ἀπαντήσωμεν ἐν παντὶ τὴν ἔλευθερίαν, τῆς ὁποίας ἕνα γνωρίζουν οἱ Ἕλληνες παραστάτας καὶ σωτήρας, τὸν Νόμον, «πάντων βασιλέα» κατὰ τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Πίνδαρον, εἰς τοῦ ὁποίου τὰ κελεύσματα ἔχουν καθῆκον νὰ ὑποτάσσωνται ὄχι καταναγκαζόμενοι, ἀλλ' ἐλευθέρως. Καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας,—ἰδοὺ ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων. Ἰδοὺ διατὶ οἱ Ἕλληνες εἶναι «ἀρχηγεταὶ ἤρωες» τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὄχι οἱ πολὺ ἀρχαιότεροὶ των λαοὶ τῆς Ἀσίας, καίτοι καὶ ἐκεῖνοι ὄχι ὀλίγα συνεκόμισαν εἰς τὸν ἔξω-

τερικὸν καὶ ἐσωτερικὸν ἱστορικὸν βίον. Ἐκεῖ ἡ δουλεία. Ἐδῶ ἡ ἐλευθερία. «Οὐ τινος δοῦλοι κέκληνται φωτὸς οὐδ' ὑπήκοοι»—οὐδενὸς ἔχουν ὀνομασθῆ δοῦλοι οὐδὲ ὑπήκοοι—θὰ κηρύξη περὶ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς Πέρσας τοῦ ὁ Αἰσχύλος, ὁ Μαραθωνομάχος ἰδρυτὴς τῆς τραγωδίας. Καὶ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὑψίστου τούτου ἀγαθοῦ θὰ προσέλθουν οἱ ὀλίγοι ἀλλ' ἐλεύθεροι ἄνδρες νὰ ἀγωνισθοῦν ἐναντίον τῶν πολυαριθμῶν καὶ ἄριστα συγκεροτημένων ἀλλ' ἀνελευθέρων ἐχθρῶν. Καὶ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ αὐτὴ θὰ ἐπαναλαμβάνεται ἱστορία: Ἡ ὀλιγάριθμος φυλὴ, αἱ ὀλίγα Εὐμενίδες τοῦ φωτός, θὰ μάχωνται διαρκῶς ἐναντίον τῶν πολλῶν Ἐρινύων τοῦ σκότους,—τῆς οἰασθήποτε κατὰ χρόνον καὶ ἐκδήλωσιν ἀπὸ ἀνατολῶν, δύσεως καὶ βορρᾶ «Ἀσιατικῆς» δεσποτείας.

Τὰ Μηδικὰ ἔδωσαν εἰς τὸ βασιλείον τῶν Περσῶν τὴν εὐκαιρίαν τῆς μεγίστης ἀναπτύξεως τῆς δραστηριότητός του, ἀλλὰ καὶ ἠναγκάσθη πρῶτην τῶρα φορὰν νὰ διαγνώσῃ ὁ Μηδοπερσικὸς κόσμος, ὅτι ὑπῆρχον ὄρια ἀνυπέβλητα τῆς δυνάμεώς του. Εὐρέθη δὲ ἐκ τῆς ἀνάγκης εἰς θέσιν νὰ μάθῃ, ὅτι ὑπῆρχεν ἐλαχίστη ὁμὰς μικρῶν πολιτειῶν μὲ ἐνότητα ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων, πρὸς τὰς ὁποίας δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιπαλαίῃ περ' ὅλον τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὸ μέγα πλῆθος τῶν στρατευμάτων. Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀπέβαλον οἱ Πέρσαι τὴν ἀλαζόνα πεποιθήσιν—τὴν ὁποίαν μὲ πικρίαν ὑπενθυμίζει ὁ Αἰσχύλος—ἀπέβαλον ἐπίσης καὶ τὴν ἐσωτερικὴν των παγιότητα καὶ ὑπέστησαν ἥττας ἀπὸ τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἀνέλαβον πλέον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα συνέβησαν τὰ ἀντίθετα. Εἰς αὐτὴν ἡ ἐπίθεσις τῶν Περσῶν ἐπέφερε τὴν πρῶτην καὶ τελείαν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμφύτου δυνάμεως τοῦ λαοῦ, τὴν πλήρη ἀναζωπύρησιν τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης, τὴν πρῶτην ἀφύπνισιν τῆς συνειδητῆς διακρίσεως Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, τὴν ἀξίαν τῶν ἐλευθέρων πολιτικῶν θεσμῶν, τῶν ὁποίων πρυτανεῦει ἡ Θέμις, ἡ Δίκη καὶ ὁ Νόμος, ἐν γένει ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Περσῶν ἐπέφερε τὴν ἀνάπτυσιν τοῦ ὅλου πλούτου τῆς ἐθνικῆς ὑπάρξεως. Συγχρό-

ως ηἰδύθη τὸ βλέμμα τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἄλλας τὰς διευθύνσεις, ἢ δυνάμεις τῶν ἐθνῶν, πολιτισμὸς πολυμερέστατος ἀνεπτύχθη, ἢ αὐτοπεποίθησις τῶν ηἰδέθη μέχρι τὸς ἐξουσίας καὶ ἐγωισμοῦ, — ἐκ τούτου καὶ ἐξεπήγασαν τὰ εὐγενέστατα ἄνθη εἰς ἄλλας τὰς ἐμφανίσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου.

Διὰ τῶν ἀγῶνων τούτων δὲν ἐκρίθη μόνον ἡ ἀμοιβαία θέσις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων, τῆς ὁποίας τὴν πλήρη ἀποσαφήνισιν ἐπεφύλαξεν ἡ ἱστορικὴ μοῖρα εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Διερωθίμωθη καὶ ἄλλο ζήτημα, — ἢ πρὸς ἄλλήλας σχέσις τῶν Ἑλληνίδων πόλεων. Καὶ πρῶτον μὲν κατέστη σαφὴς ἡ παρὰ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν κοινότητα ποιά τις ἀντίθεσις μητροπόλεων καὶ ἀποικιῶν, καὶ ἡ κυρίως Ἑλλάς, ἣτις εἰς πολλὰ εἶχεν ὑστερήσει τῶν ὑπερποντίων ἀποικιῶν τῆς, ἔγινε καὶ πάλιν εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν βαρβάρων τὸ κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἐπειτα δὲ εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν Ἑλλάδα τῶν μητροπόλεων ἀνήλθον διὰ τοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν πρώτην θέσιν αἱ πόλεις ἐκεῖναι ὅσαι εἶχον ἀναπτύξει εἰς μεγίστην τελειότητα τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἢ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθῆναι, μάλιστα αἱ Ἀθῆναι, τῶν ὁποίων τὸ ὄριμον πλέον πνεῦμα ἀπέβη ἡ κινήτριος δύναμις τῆς ἱστορίας ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνεφάνισαν ἔθνικὸν Ἑλληνικὸν πρόγραμμα συγκεκριμένον, μεστὸν φρονήματος, ἀπηχούν τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐνότητα τοῦ ὅλου ἔθνους: «Τὸ νὰ φοβῶνται οἱ Λακεδαιμόνιοι — εἶπον οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων, ὅταν ἐκεῖνοι ἐφοβήθησαν μήπως οἱ Ἀθηναῖοι ἐνδώσῃν εἰς τὰς δελεαστικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου — τὸ νὰ φοβῶνται οἱ Λακεδαιμόνιοι μήπως συμβιβασθῶμεν μετὰ τὸν βάρβαρον, τοῦτο ἔγκειται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Φοβηθέντες ὁμως τόσον ἐφάνητε πολὺ μικροπρεπεῖς, διότι καλῶς γνωρίζετε τὸ φρόνημα τῶν Ἀθηναίων: Οὔτε τόσος χρυσὸς ὑπάρχει οὐδαμοῦ τῆς γῆς, οὔτε τόσον εὐφορὸς χώρα, τῶν ὁποίων ἢ προσφορὰ νὰ μᾶς πείσῃ νὰ μηδίσωμεν καὶ νὰ συνεργασθῶμεν εἰς τὴν ὑποδοῦλωσιν τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι πολλὰ καὶ μεγάλα ὄσα, καὶ ἀνὰ θελήσωμεν, μᾶς ἐμποδίζουν: Πρῶτον καὶ μέγιστον

τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν πυρπολημένα καὶ κατὰ γῆς τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν νὰ ἐκδικήσωμεν, ὄχι νὰ συμμαχήσωμεν μετὰ τὸν καταστροφέα. Ἐξ ἄλλου τὸ Ἑλληνικόν (ὃ Ἑλληνισμὸς ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον) εἶναι καὶ ὁμαίον καὶ ὁμόγλωσσον καὶ ἔχει κοινὰ ἰδρύματα τῶν θεῶν καὶ κοινὰς θυσίας καὶ ἥθη ὁμότροπα». Ἐπομένως πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ προδώσῃν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ νὰ μηδίσουν;

Ἄς σημειωθῇ ὅτι μετὰ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων, τοὺς ὁποίους μᾶς διέσωσεν ὁ Ἡρόδοτος, οἱ Ἀθηναῖοι ὄχι μόνον μᾶς προσέφεραν — διὰ τῶν τελευταίων γραμμῶν — τὸν πρῶτον ἀλλὰ καὶ πληρέστερον καὶ σαφέστερον καὶ βαρυλογώτερον ὄρισμόν τῆς ἐννοίας τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ τὴν πίστιν τῶν εἰς τὴν ἱστορικὴν ἐνότητα τῶν Ἑλλήνων: Εἰς τὸ «Ἑλληνικόν» ὑπάρχει ἡ κοινὴ πατρίς, ἢ Ἑλλάς. Εἰς τὸ «ὁμαίον» ἡ κοινὴ φυλετικὴ καταγωγὴ. Εἰς τὸ «ὁμόγλωσσον» ἡ ἐνότης τῆς γλώσσης. Εἰς τὴν κοινότητα τῆς λατρείας ἢ θρησκευτικῆς ἐνότητος τοῦ «εὐσεβεστάτου τῶν λαῶν». Εἰς τὰ «ὁμότροπα ἥθη» θὰ εὗρωμεν τὸν ἐνιαῖον ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν πολιτισμόν, τὰς κοινὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς κοινούς πόθους. Εἰς τὴν ὁμολογίαν τῶν, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνοντο προδοτὰ ἀφοῦ γνωρίζουν ὅσα αὐτὰ, διαβλέπομεν τὴν «ἐθνικὴν» Ἑλληνικὴν τῶν Ἀθηναίων συνείδησιν. Ποῖαν δὲ σημασίαν ἔχει τὸ χωρίον τοῦτο θὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅταν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι πάμπολλοι μὴ ἀκριβολόγοι καὶ ἐκ περιζώματος «ἱστορικοὶ» καὶ οἱ ἐκάστοτε ὄνητοὶ τῶν μισελήνων ἀθθεντῶν διεκήρυξαν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες, στερούμενοι κρατικῆς ἐνότητος (τὴν ὅποια ὁμοῦς βαθμηδὸν ἀπέκτησαν διὰ τοῦ δημοσποδιακοῦ συστήματος καὶ τῆς μοναρχίας), ἔστερουον καὶ ἐθνικῆς ἐνότητος (ὅπερ ἄλλο πρᾶγμα), καὶ ἐπομένως καὶ συνειδήσεως τῆς ἐνότητος ταύτης.

Οἱ ἱστορικοὶ — ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Πλούταρχος καὶ ἄλλοι —, οἱ ποιηταὶ καὶ προφῆται τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως ὁ Αἰσχύλος, οἱ ρήτορες — ὁ Δημοσθένης, ὁ Ἰσοκράτης, ὁ Λυσίας καὶ ὅσοι ἄλλοι —, οἱ φιλόσοφοι, ὅπως ὁ Πλάτων, ρητῶς καὶ ἀπεριφράστως ἐκήρυξαν, ὅτι τὰ Μηδι-

κὰ ὑπῆρξαν τὸ κύριον σημεῖον τῆς πάλης Ἀσίας καὶ Ἑλλάδος καὶ ὅτι κατ' αὐτὰ ἐπρόκειτο περὶ ζωῆς καὶ θανάτου τῶν Ἑλλήνων, διότι σκοπὸς τῶν ἐπιδρομῶν ἦτο ἡ ὑποδούλωσις τῆς ἐλευθέρας γῆς. Καὶ ἐπὶ τῶν ρητῶν καὶ ἀψευδῶν μαρτυριῶν τῶν Ἑλλήνων βασιθεῖσα ἡ σοβαρὰ νεωτέρα ἱστοριογραφία, ἀπεφάνθη καὶ διὰ τοῦ ἐπιφανεστάτου ἐκπροσώπου της, τοῦ Γερμανοῦ Θεοδώρου Μόμμσεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔσωσαν τότε τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν, τοῦ ὁποῦ αὐτοὶ ὑπῆρξαν οἱ θεμελιωταί.

★

Ἐκτοτε πολλοὺς κινδύνους ἐγνώρισεν ἡ Ἑλλάς. Ἐφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ὀλέθρου, ἀλλ' ἐσώθη. Τρεῖς ὁμως ὑπῆρξαν οἱ μετὰ ταῦτα μέγιστοι κίνδυνοι καὶ τρεῖς αἱ ἀναστάσεις της. Ἡ Ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ Εἰκοσιένα καὶ ἡ 28η Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 μετὰ τῆς Τευτονικῆς καὶ Σλαβικῆς συνεχείας της. Τὸ 1453 ἂν θάπητ' τὰ τελευταῖα λείψανα τῆς μεγάλης μεσαιωνικῆς μας αὐτοκρατορίας, ὁμως γίνεταί ἡ χαραυγὴ τοῦ νέου ἱστορικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι ὁ μακρὸς, περιπετειώδης καὶ ἐπίπονος τοκετὸς τοῦ 1821. Οἱ δοῦλοι γίνονται πλέον ἐλεύθεροι. Καὶ ἀγωνίζονται νὰ ὀργανώσουν εὐνομον πολιτείαν—καὶ παρὰ τὰς μεμφιμοιρίας μας ἐπιτυγχάνονται θαύματα—ἀγωνίζονται ἐξ ἄλλου τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν δούλων ἀδελφῶν. Κατορθοῦται καὶ τοῦτο κατὰ μέγιστον μέρος, ἀλλ' ἐνώπιον τῆς τεραστίας προσπαθείας καὶ τοῦ ἀχαλινώτου ἐκατέρωθεν κομματικοῦ ἐκτραχηλισμοῦ γονατίζει τὸ ἔθνος τὸν Αὐγουστον τοῦ 1922, ἀφοῦ ἐπετέλεσε τὴν πρὸς τὸν Σαγγάριον πορείαν, ἐν τῶν μεγίστων κατορθωμάτων τῆς καθολικῆς στρατιωτικῆς ἱστορίας. Ἐπακολουθεῖ εἰς τὴν ἐθνικὴν συμφορὰν ἡ ἀπογοητεύσις, ἡ πρὸς στιγμὴν ἀπιστία εἰς τὴν Μεγάλην Ἰδέαν, τὸ κίνητρον τοῦτο τῶν ἀγῶνων τῆς φυλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν τὰ ἐπιτεύγματα ὅσα ἐπετελέσαμεν. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὰ ὅσα εἶπεν ἐν διαλέξει εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Πολέμου τῆς Γαλλίας, ἀμέσως μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912-13, ὁ παρακολουθήσας αὐτοὺς ἀντισυνταγματάρχης καὶ ἔνδοξος ἔπειτα στρατηγὸς

Debenev: "Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἅμα τῇ καταλήψει αὐτῆς—εἶπεν ὁ Debenev—τότε ἠρμήνευσα ποῦ ὀφείλεται τὸ ἠθικὸν καὶ πολεμικὸν μεγαλεῖον τῶν Ἑλλήνων. Εἶδον ἀνηγημένους εἰκόνας τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ τοῦ Κωνσταντινου, τῶν συμβόλων τούτων τῆς Μεγάλης Ἰδέας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα εἶναι ἡ κινουσα τοὺς Ἕλληνας,—κατέληξεν ὁ Στρατηγός.

Ἄλλ' ὅταν ἡ μεγάλη ἐπιβουλὴ ἐνεφανίσθη τὴν 28ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 τὸ ἔθνος ἀντελήφθη περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ἀντελήφθη ὅτι πρώτην φορὰν ἀπὸ τοῦ 490-479 π.Χ. κινδυνεύει τὸν κίνδυνον τῶν κινδύνων. Ἄν ἀπετύγχανεν ἡ Ἐπανάστασις τοῦ Εἰκοσιένα, οἱ δοῦλοι θὰ καθίσταντο πάλιν δοῦλοι. Καὶ θὰ ἤλιπζον. Διότι ἡ ὑπὸ τὸν Σουλτάνον διαβίωσις ἦτο βεβαίως φρικώδης, ὄχι ὁμως πλήρους ἐξοντώσεως. Ἄλλὰ, ἂν τὴν 28ην Ὀκτωβρίου ἐπετύγχανεν ἡ ἐπιβουλὴ, οἱ ἐλεύθεροι θὰ καθίσταντο δοῦλοι: Ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἐλεύθεροι ἄνδρες τῶν Μηδικῶν θὰ ὑπεδουλοῦντο εἰς τοὺς Πέρσους, θὰ ἀφωμοιοῦντο πρὸς αὐτοὺς ἢ θὰ ἐξηνδραποδίζοντο. Λαμβανομένων δὲ τῶν συγχρόνων δυνατοτήτων ἀμέσως καὶ ἐμμέσως ἐξοντώσεως, ἡ φυλὴ τῶν Ἑλλήνων θὰ διέτρεχε τὸν ἔσχατον—πράγματι—τῶν κινδύνων. Ἰδοὺ διατί οἱ μέγιστοι τῶν κινδύνων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας ὑπῆρξαν τὰ Μηδικὰ καὶ ἡ 28η Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 μετὰ τῶν δύο αὐτῆς συνεχειῶν.

Οὐδὲ εἶναι σύμπτωσις ἀπλῆ ὅτι ἡ πρώτη ἀποφασιστικὴ νίκη ἐκερδήθη τῷ 1940 εἰς τὸν Γράμμον καὶ τὴν Πίνδον, καὶ ἡ τελευταῖα, ἐννέα ἔτη βραδύτερον, εἰς τὸν Γράμμον ἐπίσης. Ἡ ἱστορικὴ αὕτη ἐπανάληψις συμβολίζει παραστατικώτερον παντὸς ἀφηρημένου συλλογισμοῦ τὴν οὐσιαστικὴν ταυτότητα τοῦ ἀγῶνος: Ἐπρόκειτο περὶ εἰσβολῆς, διότι ἡ κρίσιμος μάχη ἐδόθη καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις εἰς τὴν κλασσικὴν πύλην τῶν εἰσβολῶν. Καὶ ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε βαθύτατα ἐθνικός, ἀγὼν αὐτόχρημα «ὑπὲρ πάντων», διότι δὲν ἠπειλήθησαν ἀπλῶς ἐδάφη ἐθνικά, λιμένες ἢ θέσεις ὀχυραί, ἀλλὰ, ὅπως εἶπομεν, αὐτὴ ἡ ὑπόστασις τοῦ ἔθνους εἰς τὸ ἠθικὸν καὶ

τὸ ὕλικόν αὐτῆς βάθρον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ὁ εἰσβολεὺς ἐκάλυψε τὴν ἐπιβουλήν του μὲ τὸν μανδύαν τοῦ μεσσιανισμοῦ, — «νέαν τάξιν πραγμάτων» ὠνόμασεν ὁ ἀπὸ δυσμῶν ἐπιδρομεὺς τὴν ἐπιδρομήν, «ἀταξικὴν κοινωνίαν» ὁ ἀπὸ βορρᾶ. Τοῦ μεσσιανισμοῦ ὅμως τούτου ἡ βαθυτέρα ἔννοια δὲν ἦτο ἄλλη ἢ ἡ κατάργησις τῆς Ἑλληνικῆς Τάξεως, ἡ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ, ἡ «δόλοκληρωτικὴ» δούλωσις τοῦ Ἑλληνος καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς ἐλευθέρας ἐθνικῆς, πολιτικῆς καὶ Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς τῶν Ἑλλήνων κοινότητος. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ Ἔθνος ἐξηγέρθη ὡς εἰς ἄνθρωπος, πλὴν φυσικὰ τῶν ἐκάστοτε μηδίζοντων, οἱ ὁποῖοι «παρὰ τὰ κοινὰ δόξαντα τοῖς Ἑλλησιν Ἑλληνες ὄντες ἐναντία τῇ Ἑλλάδι ὑπὲρ τῶν βαρβάρων ἐμάχοντο». Καὶ ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε τὸ Ἔθνος, καὶ ἡ νίκη ὑπῆρξε νίκη τῆς ψυχῆς ἐναντίον τοῦ ἀψύχου σιδήρου.

★

Ἡ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ παράδοσις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀπῆται νὰ ἀναμνησκῶνται κατὰ τὰς ἐπετείλους τῶν μεγάλων γεγονότων πρῶτιστα τῶν νεκρῶν, ὅσοι ἠργάσθησαν ὑπὲρ τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας», — καὶ εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην παράδοσιν ὀφείλεται τὸ ἰδιάζον ἐκεῖνο ὅσον καὶ θαυμάσιον εἶδος τῆς ἀρχαίας λογοτεχνίας, οἱ Ἐπιτάφιοι. Εἰς τὴν ἀρχὴν ταύ-

την, ἀρχὴν εὐλαβείας πρὸς τὰ ἐθνικὰ καὶ θρησκευτικὰ πάτρια, ἀκολουθοῦντες καὶ ἡμεῖς, ἀναμνησκομέθα μετὰ ὑπερηφανείας, εὐγνωμοσύνης, πίστεως εἰς τὸ μέλλον ἀλλὰ καὶ μετὰ συντριβῆς τῶν μεγάλων Νεκρῶν τῆς Ἡμέρας, — τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν ἀφανῶν προμάχων, — μεγάλων ἐπίσης Νεκρῶν: Διότι ἂν οἱ ἡγήτορες — λέγει εἰς τὸν «Ἀετιδέα» τοῦ Ὁροστάν — ἂν οἱ ἡγήτορες εἶναι τὰ κεφαλαῖα γράμματα εἰς τὰς σελίδας τῆς πολεμικῆς ἱστορίας, ἂν τὰ κεφαλαῖα αὐτὰ μαγνητίζουσιν τὴν προσοχήν, ὅμως ἡ ἱστορία γράφεται καὶ μὲ τὰς μυριάδας τῶν μικρῶν γραμμάτων καὶ δὲν γράφεται χωρὶς αὐτὰ, χωρὶς τὰς μυριάδας τῶν ἀφανῶν μαχητῶν. Τῶν ἀφανῶν τούτων μαχητῶν, ὅσους ἐφίλησε τὸ θεῖον καὶ ἀνήρπασεν, αἰωνία ἡ μνήμη! Ἐγκατέλειψαν τὰ πολύτιμα πάντα χάριν τοῦ πολυτιμοτάτου, χάριν τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας», μεγαλειώδεις ὅσον καὶ τραγικοὶ συννεχιστὰί τῆς ἐθνικῆς παραδόσεως. Ὁ ὕμνητής τῶν νεκρῶν τοῦ Μαραθῶνος, ὁ Σιμωνίδης, ἄς ὕμνησῃ καὶ τῶν Νεκρῶν τῆς Ἡμέρας τὴν δόξαν: «Ἐὐκλεῆς ὑπῆρξεν ἡ τύχη καὶ ὠραῖος ὁ θάνατός των... Καὶ ὁ τάφος θὰ γίνῃ βωμὸς καὶ ἀντὶ θρήνων θὰ ζῆ ἡ ἀνάμνησίς των. Τὸ μνημᾶ των ἐξέλεξε κάτοικον, — τῆς Ἑλλάδος τὴν δόξαν».

Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΣΧΟΛΕΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Θά ήταν έξω από την σύγχρονη πραγματικότητα εκείνος που θά ἐνόμιζε, ὅτι τὶς σημερινές μαθήτριες τοῦ Γυμνασίου τὶς ἀπασχολοῦν μόνον οἱ περιφημες «στάρ», ἡ μόδα καὶ τὰ παρόμοια καὶ ὅτι τὶς χαρακτηρίζει κάποια ἐλαφρότης.

Γιὰ τὸν προσεκτικὸ καὶ ἀμερόληπτο παρατηρητὴ τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικὰ. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ οἱ μαθήτριες, πού δὲν εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ πάρουν καλὴ ἀνατροφή ἀπὸ τὸ σπίτι τους, ἢ πού ὑπέστησαν τὴ βλαβερὴ ἐπίδρασι συναναστροφῶν, κακῶν ταινιῶν, κίτρινου τύπου. Ποιὸς ἤμπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθῆ; Ἀλλὰ εὐτυχῶς ὑπάρχουν καὶ τὰ κορίτσια μὲ τὸ ἀθάω καὶ ἄδολο βλέμμα, τὸ ἀνεπιτήδευτο ὕψος, τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν κοριτσιίστικη χάρι σὲ ὅλο τους τὸ παρουσιαστικόν. Αὐτὰ τὰ κορίτσια ἔχουν πάρει στὰ σοβαρὰ τὴ ζωὴ. Κάτω ἀπὸ τὸ παιδιάτικο φαινόμενο κρύβουν ὑπεύθυνη ἀντιμετώπισι τῆς ζωῆς, ὠραίους ὁραματισμούς, εὐγενικούς ἀγῶνες.

Τέτοια κορίτσια ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ βρῆ μέσα στὶς «Χριστιανικὲς Μαθητικὲς Ὅμαδες», τὶς γνωστὲς Χ.Μ.Ο. Αὐτὲς δίνουν στὰ μέλη τους ὅ,τι τοὺς χρειάζεται, γιὰ νὰ ζήσουν τὰ χρόνια τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας ἀγνά, χαρούμενα καὶ δημιουργικά. Τοὺς προσφέρουν μὲ τὸν παιδαγωγικώτερο καὶ φυσικώτερο τρόπο, ὅ,τι ταιριάζει στὴ γυναικεῖα ἰδιοσυγκρασία τους, ὅ,τι θά τὰ ἐτοιμάσει γιὰ τὴν ἐπιτυχία στὴν μελλοντικὴ ἀποστολή τους. Τοὺς παρέχουν πλούσιες εὐκαιρίες χαρᾶς καὶ ψυχαγωγίας, καθὼς ἐπίσης καὶ εὐκαιρίες ἐξασκήσεως στὴν τέχνη τοῦ νοικοκυριοῦ καὶ στὴν τέχνη τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, τῆς μορφώσεως τοῦ χαρακτῆρος, ἀλλὰ καὶ τῆς πλατύτερης κοινωνικῆς μορφώσεως στὸ μεγάλο σχολεῖο τῆς κοινωνίας.

Ἐγείνεται λόγος σὲ παλαιότερο τεῦχος τῶν Ἀκτινῶν⁽¹⁾ γιὰ τὴ θέσι τῶν Χ.Μ.Ο.

μέσα στὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, γιὰ τὸ σκοπὸ πού ἐπιδιώκουν καὶ γιὰ τὰ μέσα πού χρησιμοποιοῦν πρὸς ἐπιτυχίαν του. Δὲν θά ἦταν ὅμως χωρὶς ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθήσωμε μερικὰ στιγμιότυπα ἀπὸ τὴ δρασί τῶν Ὁμάδων θηλέων στὰ δύο τελευταῖα χρόνια. Ἔτσι θά καμαρώσωμε τὰ κορίτσια—μέλη τῶν Χ.Μ.Ο. σὲ λίγες ἀπὸ τὶς πολλὰς ζηλευτὲς ἀτομικὲς καὶ ὁμαδικὰς ἐκδηλώσεις, πού παρουσιάζουν στὴν καθημερινὴ ζωὴ.

★

Τὸ σπίτι εἶναι ὁ πρῶτος στίβος τοῦ πολὺπλευρου καὶ καθημερινοῦ ἀγῶνος, πού ἔχουν ἀναλάβει ἰδιαίτερα τὰ κορίτσια ὁμαδόπουλα. Νὰ μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς καλλιτεχνικὰ φροντισμένες σελίδες τῶν ἡμερολογίων τους, πού δίνουν μιὰ ἰδέα γιὰ τὶς μορφὲς αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνος.

«Ἡ μητέρα εἶναι ἄρρωστη. Κανένας συγγενὴς δὲν ὑπάρχει γιὰ νὰ βοηθήσῃ. —Κάνω ὅλες τὶς δουλειὲς μόνη μου λέει τὸ ὁμαδόπουλο, ἔπειτα διαβάσω τὰ μαθήματά μου καὶ κοιμᾶμαι μόνο τρεῖς ὥρες τὴ νύχτα. Καμμιά φορὰ νικίεμαι στὴν ὑπομονή, μὰ προσπαθῶ πάντα κ' ὄλο νικῶ καὶ παίρνω δύναμι καὶ χαρὰ κ' ἀπ' αὐτὲς τὶς πιὸ πικρὰς στιγμὲς.

»Ἐνα ἄλλο ὁμαδόπουλο ξεκίνησε ἀπὸ τὴν ὁμάδα μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ τὴν αἰσθανθῆ τὸ σπίτι. Κατόρθωσε νὰ εἶναι πρόθυμη, ἐξυπηρετικὴ, εὐγενικὴ. Ἐκανε ὅ,τι μποροῦσε, γιὰ νὰ ξεκουράσῃ τὴ μητέρα στὶς διάφορες δουλειὰς. Μιὰ μέρα εἶχε πονοκέφαλο. Κι' ὅμως σιδέρωσε ὄλο τὸ πανέρι μὲ τὰ ροῦχα, πού περιμέναν τὴν κουρασμένη μητέρα. Ἐκείνη εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν κόρη τῆς ἔλεγε μὲ ἀπορία: Μὰ κάτι ἔβαλες, παιδί μου, στὸ μυαλό σου, δὲν μπορεῖ νὰ συμβαίη διαφορετικὰ.

Καὶ βέβαια κάτι εἶχε βάλει στὸ μυαλό του τὸ ὁμαδόπουλο. Τὸ μεγάλο του σύνθημα «ἀγάπη» donoῦσε κάθε στιγμὴ τὴν καρδιά του καὶ φρόντιζε νὰ τὸ μεταφρά-

(1) Βλ. Δ. Ἀκύλα «Τὸ κορίτσι στὸ Κατηχητικὸ Σχολεῖο» «Ἀκτίνες» 1947, σ. 64-71.

ζη σὲ πρᾶξι πρῶτα μέσα στὴν οἰκογένεια του.

»Καὶ κάποιο ἄλλο ὁμαδόπουλο κατώρθωσε ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ ἄσχημα βιβλία τοῦ μεγάλου ἀδελφοῦ μὲ χριστιανικά καὶ μὲ τίς «Ἀκτίνες».

»Ἦτοτε ἀπὸ συζήτησι τεσσάρων ὥρῶν, μέχρι τίς δυὸ τὰ μεσάνυχτα, ὅπου ἡ μικρότερη ἀδελφή μίλησε μ' ὅλη τὴ θέρμη καὶ τὴν πειστικότητα ποὺ χαρακτηρίζει κάθε νεαρὴ ἀγωνίστρια τῆς ἀλήθειας, ὁ μεγάλος ἀδελφὸς νικήθηκε. Πείσθηκε γιὰ τὴν ὑπαρξί τοῦ Θεοῦ.

»Τὰ κορίτσια μιᾶς ομάδος ἔφτιαξαν ἀπὸ μιὰ ὠραία καλτσοθήκη καὶ τὴν δώρισαν στὴ μητέρα τους. Περιττὸ νὰ ποῦμε γιὰ τὴ χαρὰ τῶν μαμᾶδων!

Στὶς μεγάλες γιορτὲς τὰ περισσότερα ὁμαδόπουλα ἔκαναν δῶρα στοὺς γονεῖς τους χριστιανικά βιβλία.

Καὶ ἂν τέτοια καὶ παρόμοια περιστατικά, ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν πρακτικὴ, ἄς τὴν ποῦμε, ὄψι τῆς ζωῆς στὸ σπίτι εἶναι πάμπολλα, εἶναι πολὺ πιὸ συγκινητικὲς οἱ ἀκούραστες προσπάθειες τῶν κοριτσιῶν τῶν ομάδων, γιὰ νὰ ὀδηγήσουν τοὺς γονεῖς τους στὴν ἐκκλησία, νὰ τοὺς κάνουν νὰ νοιώσουν τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὸ ψυχικὸ ξεκούρασμα, ποὺ δίνει ἡ συνειδητὴ χριστιανικὴ ζωὴ.

Ἄλλὰ ἡ ἐνεργητικότης τῶν μελῶν τῶν Χ.Μ.Ο. δὲν περιορίζεται μόνο μέσα στὴν οἰκογένεια. Ἐπεκτείνεται καὶ στὴ γειτονιά καὶ γενικώτερα στὴν εὐρύτερη οἰκογένεια ποὺ λέγεται κοινωνία.

Ἡ μαθήτριά τοῦ Κατηχητικοῦ μαθαίνει καὶ σ' αὐτὸ καὶ στὴν ομάδα τῆς ν' ἀγκαλιάζῃ μέσα στὸ στοργικὸ ἐνδιαφέρον τῆς τὸ φτωχὸ ὄρφανό, τὴν ἄρρωστη γειτόνισσα, τὴν κατάκοιτη γερόντισσα.

Ἄς ἀνοίξουμε πάλι τὰ ἡμερολόγια.

«Μιὰ γρηοῦλα περπατεῖ κουρασμένη στὸ δρόμο. Τὸ ὁμαδόπουλο τὴν φωνάζει νὰ καθήσῃ λίγο νὰ ξεκουρασθῇ. Τῆς εἰτοιμάζει καφέ καὶ τῆς δίνει καὶ κουλούρια. Πῶς νὰ μὴ τοῦ δώσῃ τὴν εὐχὴ τῆς, καθὼς ἔφυγε συγκινημένη ἢ γρηοῦλα;

»Ἐνα ἄλλο ὁμαδόπουλο, καθὼς φεύγει ἕνα ἀπόγευμα ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ ἕνα κοντινὸ περίπατο, σκέπτεται πῶς κι' ἕνα

ἄλλο κοριτσάκι, ποὺ κάθεται ἐκεῖ κοντά, θὰ ἤθελε κι' αὐτὸ ν' ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα. Ἄλλὰ πῶς, ἀφοῦ τὰ πόδια του εἶναι παράλυτα καὶ βρῖσκεται πάνω στὸ καρροτσάκι; Δὲν χάνει λοιπὸν καιρό. Πηγαίνει στὸ σπίτι τῆς μικρῆς παράλυτης καὶ κυλώντας τὸ μικρὸ καρρότσι τῆς δίνει τόση χαρὰ μὲ τὴν εὐγενικὴ αὐτὴ χειρονομία!

»Σὲ κάποια ἐνορία τὰ κορίτσια τῆς ομάδος ἀνεκάλυψαν μιὰ πενταμελῆ οἰκογένεια φυματικὴ, ποὺ ζοῦσε σὲ πολὺ ἀθλία κατάστασι. Τὰ τρία παιδιά κείτονταν στὸ κρεβάτι ὠχρὰ καὶ μαραμένα. Σ' αὐτὲς τίς πονεμένες ψυχῆς προσπάθησαν νὰ δώσουν χαρὰ. Ἐδημιούργησαν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Χριστουγέννων, μιὰ γιορτοῦλα μὲ χριστουγεννιάτικο δένδρο. Τὰ μικροπραγματάκια ποὺ μ' αὐτὰ ἦταν στολισμένο τὸ δένδρο, τὰ ἔβαλαν στὸ λῶτο. Ἔτσι, ἀπὸ τὸ χρηματικὸ ποσὸ ποὺ μαζεύτηκε βοηθήθηκε κάπως ἡ δυστυχισμένη οἰκογένεια. Ἐπίσης ἀνάμεσα στοὺς συγγενεῖς ἄλλου ὁμαδόπουλου διενεργήθηκε ἕνας πρόχειρος ἔρανος τροφίμων, ποὺ διετέθησαν γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ.

»Εἶναι πρᾶξι. Καθὼς μπῆκα στὸ σχολεῖο, γράφει ἕνα ὁμαδόπουλο, εἶδα τὴν ἐπιστάτριά μας πολὺ στενοχωρημένη. Ὁ ἄνδρας τῆς ἦταν ἄρρωστος καὶ δὲν μπορούσε νὰ πουλήσῃ κουλούρια στὰ παιδιά. Ποιὸς θὰ τὴν βοηθοῦσε; Τὸ ὁμαδόπουλο προσεφέρθη νὰ γίνῃ «κουλουράς», γιὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐπιστάτριά. Ἦτοτε ἀπὸ λίγο ἔτρεξε κεφᾶτο νὰ τῆς δώσῃ τὰ χοήματα. Μὲ πόση χαρὰ τὰ πῆρε ἡ φτωχὴ γυναικί! Δάκρυα εὐγνωμοσύνης καὶ συγκινήσεως ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια τῆς. Κι' ἡ μικρὴ ἐργάτρια τῆς ἀγάπης εἶχε κι' αὐτὴ τόση μυστικὴ χαρὰ μέσ' τὴν καρδιά τῆς, γιατί εἶχε στολίσει τὴν ἡμέρα τῆς μὲ μιὰ ἀκόμα πρᾶξι ἀγάπης.

»Μιὰ γειτόνισσα εἶναι ἄρρωστη καὶ δὲν στέλνει τὸ μικρὸ τῆς παιδάκι στὸ σχολεῖο, γιατί φοβάται τὰ αὐτοκίνητα. Τὸ ὁμαδόπουλο τὸ μαθαίνει καὶ βρῖσκει μιὰ λύσι. Θυσιάζει κάθε μέρα λίγη ὥρα καὶ τὸ πηγαίνει αὐτὸ στὸ σχολεῖο. Πόσο, ἀλήθεια, ὁμορφὴ εἶναι ἡ ἡμέρα, ὅταν ἀρχίξῃ μὲ κάτι τέτοιες πρᾶξεις ἀγάπης!

»Στὸ σχολεῖο μιὰ μαθήτρια ἀπουσιάζει δέκα μέρες συνέχεια. Αἰτία: Δὲν ἔχει παπούτσια. Τὰ ὀμαδόπουλα τὸ ἀντιλαμβάνονται. Δὲν χάνουν καιρό. Γυρίζουν στὶς τάξεις, λένε τὰ κάλαντα καὶ τῆς ἀγοράζουν ἕνα ζευγὸς παπούτσια.

»Στὸ ἀπέναντι σπίτι ἡ οἰκοδέσποινα εἶναι ἄρρωστη. Ἡμέρες ἑορτῶν καὶ αὐτὴ δὲν ἔχει κανένα νὰ τῆς ἐτοιμάσῃ τὸ σπίτι. Μὰ ὄχι. Κάποιο ἐφευρετικὸ μυαλὸ τὴν σκέφτηκε. Τὸ ὀμαδόπουλο πρόσχαρο καὶ ἔξυπνηρετικὸ τῆς τακτοποιεῖ τὸ σπίτι, ξεσκονίζει, σιγυρίζει καί... ἐτοιμάζει τὰ γλυκά. Χίλιες εὐχὲς τῆς ἄρρωστης γειτόνισσας τὸ συνοδεύουν».

Καὶ δὲν εἶναι μόνο οἱ μεμονωμένες ἐκδηλώσεις ἀλληλεγγύης ποὺ παρουσιάζουν τὰ κορίτσια τῶν Χ.Μ.Ο. Εἶναι καὶ οἱ ὀμαδικὲς ἐπισκέψεις σὲ ὄργανοτροφεῖα, παιδικοὺς σταθμοὺς, νοσοκομεῖα καὶ ποικίλα ἄσυλα τοῦ ἀνθρώπινου πόνου, ὅπου μὲ δῶρα, μὲ τραγούδια, μὲ παρηγορητικὰ καὶ τονωτικὰ λόγια χύνουν βάλσαμο παρηγοριᾶς κι' ἐλπίδας στὶς κουρασμένες ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια ψυχές.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι πάλι μόνο οἱ ἐπισκέψεις. Εἶναι καὶ κάτι ἄλλο, ποὺ τὸ ἐπέβαλαν οἱ δύσκολοι καιροὶ ποὺ περᾶσαμε καὶ περνοῦμε. Ἔχει γίνει πιὰ παράδοσις μὲς' στὶς Ὀμάδες ὁ περιφημὸς «κουμπαράς», ποὺ τὸ περιεχόμενό του μεταφράζεται κάθε τόσο σὲ πράξεις ἀγάπης, ὅπως ἡ ἀποστολὴ δεμάτων σὲ χωριὰ τῆς ὑπαίθρου κ.ἄ. Τετράδια, γλυκίσματα, παιχνίδια, μορφωτικὰ βιβλία καὶ διηγήματα τακτοποιοῦνται μὲ περισσὴ φροντίδα καὶ ἐπιμέλεια μέσα στὰ δέματα, ποὺ προορίζονται γιὰ τ' ἀδελφία τῶν δοκιμασμένων ἐλληνηκῶν χωριῶν. Αὐτὰ μέχρι τὸν περασμένο Αὐγουστο, ποὺ συνέβησαν οἱ τρομεροὶ σὲ καταστροφὲς σεισμοὶ στὰ ὄμορφα Ἴονια νησιὰ μας.

Ἡ τελευταία αὐτὴ φοβερὴ δοκιμασία, ποὺ ἔπληξε τόσους πληθυσμοὺς καὶ μετέβαλε σὲ ἑρείπια τόσες χλιοτραγουδησμένες πόλεις καὶ χωριὰ, δὲν ἄφησε ἀσυγκίνητες τίς «Χριστιανικὲς Μαθητικὲς Ὀμάδες» θηλέων. Τὰ εὐκίνητα κοριτσοῦστικά χέρια κινητοποιήθηκαν ἀμέσως, γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν δέματα μὲ γραφικὴ ὕλη καὶ σχολικὰ

εἶδη γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν πολύπαθων νησιῶν μας. Ἔτσι μέσα σὲ λίγες μέρες συσκευάσθηκαν πολλὲς δεκάδες τέτοιων δεμάτων. Καὶ δὲν πρόκειται βέβαια νὰ σταματήσῃ μόνο στὴν ἀποστολὴ τῶν δεμάτων ἡ ἐκδήλωσις συμπαθείας πρὸς τὰ σεισμόπληκτα ἀδελφία μας. Μέσα στὸ γενικώτερο σύνθημα ποὺ πῆραν γιὰ τὴν ἐφειτενὴ χρονιά καὶ οἱ ὀμάδες κοριτσοῦν, κεντρικὴ θέσι κατέχει ἡ πρότασις: Βοήθεια πρὸς τὰ σεισμόπληκτα παιδιὰ! Συμπαράστασις καὶ βοήθεια, ποὺ θὰ ἐκδηλωθῇ μὲ διαφόρους τρόπους. Ἄλλοτε μὲ ἀποστολὴ καινούργιων δεμάτων, ἄλλοτε μὲ ἐπισκέψεις καὶ ψυχαγωγίαι στὰ κέντρα σεισμόπληκτων παιδιῶν καὶ ἄλλοτε μὲ ἄλλα μέσα.

★

Καιρὸς νὰ δοῦμε τὰ κορίτσια τῶν ὀμάδων καὶ σ' ἕνα ἄλλο στίβο τῆς δράσεώς τους: Στὸ Γυμνάσιο. Ἀλήθεια, μὲ τὴν συνεργασία τῶν καλῶν εκπαιδευτικῶν μας, ἕνας ἄλλος ἀέρας πνέει στὰ Γυμνάσια τὰ τελευταία χρόνια. Δὲν ἔλειψε βέβαια τὸ κακὸ μὲ πολύμορφες ἐκδηλώσεις. Ἡ βασικὴ ὅμως διαφορὰ ἀπὸ ἄλλοτε εἶναι ὅτι τώρα οἱ καλὲς μαθήτριες στὰ μαθήματα, στὴν ὄλη συμπεριφορὰ καὶ στὸ ἦθος δὲν εἶναι ἀπλῶς τὰ φρόνιμα καὶ συντηρητικὰ κορίτσια. Εἶναι οἱ κοπέλλες μὲ τὸ αγωνιστικὸ πνεῦμα καὶ τὴν δημιουργικότητα. Δὲν δειλιάζουν νὰ ὑποστηρίξουν σεμνὰ καὶ σταθερὰ τίς σωστὲς ιδέες τους σχετικὰ μὲ τὴν πίστι, μὲ τὴν ἀποστολὴ τοῦ ἀνθρώπου, μὲ ἄλλα συναφῆ ζητήματα.

Ἐκεῖ ὅμως ὅπου κυρίως ἀπευθύνονται εἶναι οἱ συμμαθητρίαι τους. Θέλουν νὰ τίς ἀνεβάσουν, νὰ τίς διαφωτίσουν, νὰ τοὺς δείξουν τὸ δρόμο πρὸς τὸ Φῶς. Κάνουν τὸ πᾶν γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Ὅλα τὰ μέσα τὰ χρησιμοποιοῦν: Χριστιανικὰ συνθήματα στὸν πίνακα καὶ σὲ πινακίδες στοὺς τοίχους, χαρούμενα χριστιανικὰ τραγούδια, feuilles-volantes μὲ γνῶμες μεγάλων ἀνδρῶν καὶ τόσα ἄλλα. Κι' ἐπέτυχαν πολλὰ χάρις στὶς καθημερινὲς τους προσπάθειες, στὴν ἔμπρακτὴ ἀγάπῃ τους, στὸ φωτεινὸ παράδειγμα τους. Ἐκεῖνο ποὺ ἔφερε πιὸ πολλὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα ἦταν ἡ ὁργάνωσις τῶν λεγομένων «μαθητικῶν κύκλων» μέσα στὰ Γυ-

μνάσια. Προσπάθησαν δηλαδή τὰ ὁμαδό-
πουλα νὰ πάρουν κατὰ κάποιο τρόπο πιὸ
συστηματικὸ κι' ἄλλες συμμαθήτριές τους
συνεργάτριες στὸ εὐγενικὸ τους ἔργο. Γιατί
νὰ μὴν ἀυξήθῃ ὁ στρατός τους, καὶ νὰ μὴ
γίνῃ ἔτσι πιὸ δυνατὴ ἢ τιμημένη παράτα-
ξις;

Ἄς διαβάσουμε τί γράφει ἓνα ἡμερολό-
γιο γιὰ τὴν δρᾶσι τῶν «μαθητικῶν κύ-
κλων» μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ Γυμνάσιον, τὸ
περυσινὸ σχολικὸ ἔτος.

«Προσπαθήσαμε, γράφουν τὰ μέλη τῆς
ὁμάδος, μὲ ὅλα τὰ μέσα νὰ κάνουμε τοὺς
κύκλους μας πνευματικὲς ἐστίες, πού θὰ
ἀνυψώσουν τὸ Γυμνάσιον. Ἡ πρώτη ἐκδή-
λωσις τῶν κύκλων μας ἦταν οἱ διάφορες
πινακίδες πού στόλιζαν τὶς αἴθουσες.

»Ὁ κύκλος ἐνὸς Γυμνασίου ἔχει καθιε-
ρώσει κάθε Δευτέρα τὸ σύνθημα τῆς ἐβ-
δομάδος καὶ κάθε Σάββατον τὸν ἀπολογισμό.
Ἔνας καθηγητῆς, βλέποντας μὲ ἔκπληξι
τὸ σταμάτημα τῆς καζούρας, λέει πρὸς τὶς
μαθήτριες: «εἴσαστε τὸ 80 θαῦμα τοῦ κό-
σμου».

»Ἄλλος κύκλος ἔχει ἀναλάβει ὑπὸ τὴν
προστασία του μιὰ πάμπταχη οἰκογένεια,
ἐνῶ ἀρκετὲς φορὲς ἐπισκέφθηκε τὸ γηρο-
κομεῖον».

Ἡ δημιουργία δανειστικῶν βιβλιοθηκῶν
ἀπασχολεῖ ἀρκετοὺς μαθητικὸς κύκλους.
Τὸ πρᾶγμα εἶχε τὶς δυσκολίας του. «Ποῖο
ἐμπόδιο ὅμως, ὅπως σημειώνουν οἱ ἴδιες
οἱ μαθήτριες, ἤμπορεῖ νὰ σταθῇ μπροστὰ
στὶς ψυχὰς πού ξέρουν νὰ ζητοῦν τὴ λύ-
σι ἀπ' τὸ μόνο Δυνατό; Ὅσοι ἀπ' τὶς
προσπάθειάς μας, συνεχίζουν, ἐξευρέθησαν
45 καλὰ βιβλία. «Ἡ Μικρότερη ἀδελφή»,
«ὁ Χιτώνας», «Στὸν ἀγρὸ τοῦ Θερισμοῦ»,
νὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία. Ἡ βιβλιοθήκη
σήμερον λειτουργεῖ κανονικὰ καὶ τόση εἶ-
ναι ἡ ζήτησις, πού ποτὲ δὲν βρισκεῖς βι-
βλίον στὰ ράφια της. Χρειαζέται σειρά προ-
τεραιότητος.

Σὲ πολλὰ Γυμνάσια τὶς ἑορτὲς τῶν Χρι-
στογενῶν καὶ τῆς 25ης Μαρτίου ἀναλαμ-
βάνουν οἱ μαθητικοὶ κύκλοι ἢ ἔξ ὀλοκλήρου
ἢ μὲ μεγάλη συμμετοχὴ στὸ πρόγραμμα.
Σὲ δύο Γυμνάσια διωργάνωσαν ὅλη τὴν
ἑορτὴ, στὸ ἓνα δὲ ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρη-
τῆς συγκινημένος συνεχάρη θερμοτάτα τὰ

ὁμαδόπουλα γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἑορ-
τῆς.

Σ' ἄλλο Γυμνάσιον τὴν ἡμέρα τῆς ἑορ-
τῆς τῆς 25ης Μαρτίου ὁ μαθητικὸς κύ-
κλος ἔρριξε στὴν αὐλὴ 300 περίπου προ-
κηρύξεις μὲ διάφορα συνθήματα.

Τὰ μέλη τῶν μαθητικῶν κύκλων συνειρ-
γᾶσθησαν μὲ τὰ ὁμαδόπουλα γιὰ τὴν διάδο-
σιν τοῦ χριστιανικοῦ ἐντύπου. Ἔτσι οἱ ὁ-
μάδες ἔδωσαν ἐφέτος: 2266 χριστια-
νικὰ βιβλία ποικίλου περιεχομένου καὶ
2286 παιδικὰ διηγήματα. Ἐπίσης οἱ μα-
θητικοὶ κύκλοι στὶς ἑορτὲς τῶν Χριστου-
γέννων καὶ τοῦ Πάσχα προσπάθησαν νὰ
ὀδηγήσουν τὶς συμμαθήτριές τους στὴν ἐξ-
ομολόγησιν. Καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν θαυ-
μάσια. Πόσες νεαρὲς ψυχὰς θὰ θυμοῦνται
μὲ εὐγνωμοσύνη τὶς στιγμὲς πού κάποια
συμμαθήτριά τους, μέλος τῆς τάδε ὁμά-
δος, τὶς ὠδήγησε στὸ μονοπάτι τῆς ἀλη-
θινῆς καὶ μόνιμης χαρᾶς!

Καὶ μιὰ ἄλλη μορφή τῆς δράσεως τῶν
μαθητικῶν κύκλων. «Μιὰ Κυριακὴ, στὴ
λέσχη κάποιας γειτονικῆς πόλεως ἔγινε
ἑορτὴ γιὰ τὰ μέλη πολλῶν μαθητικῶν κύ-
κλων, πού τὴν διωργάνωσαν μὲ δική τους
πρωτοβουλία τὰ κορίτσια μιᾶς ὁμάδος. Ἀ-
κράτητος ἐνθουσιασμοῦ ἐπεκράτησε ἀπ'
τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τῆς γιορτῆς, ἡ ὁ-
ποία παρετάθη καὶ πέραν τοῦ προγράμ-
ματος».

★

Ἀλήθεια. Θὰ ἦταν παράλειψις νὰ μὴ
τὸ ποῦμε. Οἱ Χριστιανικὲς Μαθητικὲς Ὀ-
μάδες δίνουν στὰ μέλη τους πλούσιες εὐ-
καιρίες—ἀνάλογες βέβαια μὲ τὰ μέσα πού
διαθέτουμε στὴν πατρίδα μας—νὰ περνοῦν
εὐχάριστα τὶς ἐλεύθερες ὥρες τους. Παι-
χνίδια ὑπαίθρου καὶ ἐπιτραπέζια, συνδυα-
σμένα μὲ τὸ ἀθῶ ἀσπτεῖο, τὸ ἀνέκδοτο, τὸ
αἰνίγμα ἢ τὸ γρίφο καὶ ὅλα αὐτὰ πλαισιω-
μένα μὲ τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ γέλιο εἶναι
συνηθισμένα στὶς συνοικιακὰς λέσχες, ὅ-
που τὰ κορίτσια τῶν Χ.Μ.Ο. ἔχουν τὶς
δικῆς τους ὥρες, πού ἔχουν διατεθῆ εἰ-
δικὰ γι' αὐτὰ. Ἄλλοτε ὀργανώνουν πρό-
χειρες ψυχαγωγίαι μὲ σκέτς, προβολὰς εἰ-
κόνων ἢ μορφωτικὰς ταινίαις κι' ἄλλοτε
σ' ἐποχὰς μεγάλων ἑορτῶν καὶ ἐθνικῶν ἐ-
πετείων ἐτοιμάζουν μεγαλύτερες ἑορτὲς

πού συγκινοῦν, ἐμπνέουν καὶ διδάσκουν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτά. Εἶναι καὶ οἱ περιπάτοι καὶ οἱ ἐκδρομές, ὅπου συναδελφωμένα ὅλα τὰ ὁμαδόπουλα περνοῦν στὶς ὁμορφιές καὶ τὴ γαλήνη τῆς ἐξοχῆς ἀξέχαστες ὥρες, μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα πηγαιῶν ἐνθουσιασμοῦ, δημιουργικοῦ αὐθορμητισμοῦ, εὐκρινουῶν χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ πνευματικῆς ἀνατάσεως. Ἄλλοτε ὁ περιπάτος γίνεται κοντὰ στὴν πόλι, σ' ἕνα ὁμορφοβυζαντινὸ ἐκκλησιάκι ἢ σ' ἕναν ἄλλο ἱστορικὸ χῶρο, ὅπου συνδυάζεται «τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου». Καὶ κάποτε ἄλλοτε συνδυάζεται ἡ ἐκδρομὴ μὲ φιλανθρωπικὴ ἐπίσκεψι σὲ κάποιο ἴδρυμα, ὅπως τὸ Ἀσκληπιεῖον Βούλας ἢ ἕνα πρεβαντόριο, ὅπου τὰ ὁμαδόπουλα συντροφεοῦν τὰ παιδάκια, τὰ ψυχαγωγοῦν, τοὺς σκορπίζουν χαρὰ ἀπὸ ἐκείνη πού πλημμυρίζει τὶς δικές τους ψυχές.

Ἄλλα καὶ τὸ καλοκαίρι δὲν μένει ἄπραγο καὶ νεκρὸ γιὰ τὰ κορίτσια τῶν Χ.Μ.Ο. Ἔχει τὴν κατασκίνησι σὲ πευκόφυτη περιοχὴ τῆς Ἀττικῆς μὲ τὶς χάρες τῆς καὶ τὶς χαρές τῆς. Τὸ πλούσιο πρόγραμμα, τὰ μορφωτικὰ μαθήματα, οἱ «ῥῶρες τῆς ὁμάδος» καὶ τῆς κοινῆς προσευχῆς, ἡ συμμετοχὴ σὲ ὅλες τὶς δουλειές, ἡ ἀσκήσις στὴν καλωσύνη καὶ τὴν συγχορηγικότητα, στὴν ὁμολογία τῶν σφαλμάτων καὶ τὴν πρωτοβουλία, στὴν νοικοκυρωσύνη καὶ τὴν καλαισθησία, οἱ γιορτές καὶ τὰ παιχνίδια, ὅλα αὐτὰ μαζί καὶ τόσα ἄλλα κάνουν τὴν κατασκίνησι ἕνα μεγάλο σταθμὸ στὴ ζωὴ τῶν ὁμάδων. Σταθμὸ πού ἔχει τὴν εὐεργετικὴ προέκτασί του σ' ὀλόκληρη τὴ νεανικὴ καὶ τὴν μετέπειτα ζωὴ τῶν μελῶν τους. Ἡ μικρὴ πειθαρχημένη κοινωνιούλα πού λέγεται κατασκίνησις δίνει σὲ κάθε κορίτσι μέσα σὲ 15-20 ἡμέρες τὸν «τύπο» τῆς ζωῆς, πού καλεῖται νὰ ζήσει σήμερον ὡς κόρη τοῦ σπιτιοῦ, ἐνῶ συγχρόνως τοῦ παρέχει στοιχεῖα πολῦτιμα γιὰ τὴν αὐριανὴ ἐπιτυχία στὴν ἱερὴ ἀποστολὴ τῆς χριστιανῆς συζύγου καὶ μητέρας.

*

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ Ὅμαδες, τόσο στὴν πρωτεύουσα ὅσο καὶ στὶς ἐπαρχίες, γίνονται πραγματικὰ ἐργαστήρια πολιτισμοῦ, πού μορφώνουν τὰ κορίτσια στὸ σχο-

λεῖο τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης. Σήμερα πού ἔχει διαδοθῆ τόσο ἐπικίνδυνα τὸ ὑπολο μικρόβιο τῆς εὐκολῆς κ' ἄκοπης ἐπιτυχίας καὶ τῆς ψεύτικης χαρᾶς, εἶναι σπουδαιότατο τὸ νὰ μορφώνονται τὰ κορίτσια μας σὲ μιὰ υπεύθυνα ἀντιμετώπισι τῆς ζωῆς. Τὸ νὰ μαθαίνουν ὅτι γιὰ νὰ κἀνης τοὺς γύρω σου εὐτυχισμένους καὶ γιὰ νὰ νοιώθης σὺ ἱκανοποιημένος, κάτι πρέπει νὰ θυσιάξης ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου. Τὸ νὰ διδάσκονται ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἔχει τόσο δικαιώματα, ὅσο ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα, πού κάνουν τὴ νέα δημιουργικὸ παράγοντα στὴν οἰκογένεια καὶ στὴν κοινωνία. Αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἔχει τεραστία, ἀφαντάστως μεγάλη, κοινωνικὴ καὶ ἐθνικὴ σημασία.

Καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι ἡ ἀθόρυβη προσπάθεια, πού συντελεῖται μέσα στοὺς κόλπους τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων θηλέων μὲ τὶς Χριστιανικὲς Μαθητικὲς Ὅμαδες εἶναι ἐξαιρετικὰ εὐεργετικὴ γιὰ τὴ νεότητα καὶ γιὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας.

Ἄλλα γιὰ νὰ μιλάμε γιὰ τὸ μέλλον; Οἱ καρποὶ ἔχουν ἤδη ἀρχίσει νὰ γίνονται αἰσθητοὶ ἀπὸ τώρα στὴν κοινωνία. Τὰ ὁμαδόπουλα, πού ἀπετέλεσαν τὶς πρῶτες ὁμάδες, πού εἶχαν κάνει δειλὰ-δειλὰ τὴν ἐμφάνισί τους στὴν Ἀθήνα σὲ καιροὺς πού «ὅλα τᾶσκιὰς» ἢ φοβέρα καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά», ἀκριβῶς πρὶν ἀπὸ μιὰ δεκαετία, εἶναι τώρα ὠριμες νέες. Συνδυάζουν τὸ νεανικὸ παλμὸ μὲ τὴ σύνεσι, τὸν ἐνθουσιασμὸ μὲ τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴ μόρφωσι μὲ τὴν μετριοφροσύνη καὶ τὴν σεμνότητα. Πολλὲς ἀπ' αὐτὲς ἔχουν ἀνοίξει δικὰ τους σπίτια καὶ εἶναι αἱ σύζυγοι καὶ μητέρες μὲ τὴν ἔντονη συναίσθησι τῆς ἱερῆς ὅσο καὶ βαρεῖς ἀποστολῆς τους.

Δὲν ζοῦν μόνο μὲ τὶς ἀναμνήσεις τῶν ὥραϊων καὶ εὐτυχισμένων ἡμερῶν πού ἔζησαν χαρωπὲς παιδοῦλες στὴ θालπρωγὴ τοῦ Κατηχητικοῦ καὶ στὴ στοργικὴ ἀγκαλιὰ τῆς ὁμάδος, ὅπου σὰν διψασμένα ἐλαφάκια ἔτρεχαν, γιὰ νὰ ξεδιψάσουν μὲ τὸ «ὔδωρ τὸ ζῶν». Τώρα μὲ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τους στὴ χριστιανικὴ κίνησι καὶ κυρίως μὲ τὴν συστηματικὴ προσπάθεια νὰ ζοῦν στὴν πρᾶξι τὸν ἔμπρακτο Χριστιανι-

σμο ζούν μια εύλογημένη συνέγεια τής ζη-
λευτής εκείνης άρχής, που ήταν ή θεμε-
λίωσις τής ζωής τους επάνω στο μοναδικό
Θεμέλιο.

Κι' εμείς οί άλλοι, όσοι παρακολουθοῦ-
με με ενδιαφέρον και με στοργή και κα-
μαρώνουμε τέτοια ζωντανά πνευματικά έρ-
γαστήρια, σαν τīs Χριστιανικές Μαθητι-
κες Όμάδες Θηλέων, θά είχαμε νά έκφρά-
σωμε μια δλόθερμη ευχή: Νά ριζώνουν

οί Όμάδες και νά στερεώνωνται δλοένα
και γερότερα «επί τήν Πέτραν». Νά έλε-
κτείνωνται όλο και περισσότερο, ώστε νά
έλωη γρήγορα ή ώρα, που θά περιλάβουν
στους κόλπους των κάθε Έλληνίδα μαθή-
τρια, που κάποια μυστική έστω χορδή τής
νεανικής καρδιάς της πάλλει για Χριστό
και για Έλλάδα.

ΦΟΙΒΗ ΣΤΕΦΑΝΑ

ΤΟΜΑΣ ΜΕΡΤΟΝ

ΕΝΑΣ ΨΑΛΜΟΣ

Σάν άντηχεί τοῦ ψαλτηριοῦ ή μουσική
Και δυνατό κρασί σαν γεύομαι στών άντιφώνων τή φωνή
Τότε τό Πνεῦμα τραγουδά: κι' άπύθμενη μου γίνεται ή ψυχή.

Στό κέντρο τοῦ βαθιοῦ κελιοῦ μου ή 'Αγάπη, πιό ήχηρό κι' άπό
τόν κεραυνό.
'Ανοίγει έναν μεγάλο οὐρανό, παραδομένον στους γυμνούς άγέρες.

Καινούργια μάτια μου ξυπνάν.
Και πάνω σε φτερά στέλνω στόν κόσμο τ' όνομα τής 'Αγάπης,
Τραγούδια δλόγυρά μου σαν τροπικά φουντώνουν δάση.
Και τών χτισμάτων οί χοροί παλιών σκοπών δικών Σου
Στήν 'Εδέμ τούς ήχους τραγουδάνε.
Ζέρβοι και άντιλόπες και παραδείσια πουλιά
Στήν όψη φέγγουν τής άβύσσου—
Κι' έγώ μεθώ άπ' τήν παρθενικιά έρημιά
Τής Γένεσης, τής "Εκτης μέρας τής δικής Σου.

Μά ό ήχος άποχτά τήν όμορφιά του
'Όταν μια τέτοια μουσική γίνεται σιωπή
Κι' όταν τό σύμπαν σιγοσβύνει μέσ' τήν πιό τέλεια μορφή.

'Ηλιος, φεγγάρι και τ' άστέρια
'Απ' τīs ούράνιες ξεστρατίζουν σκοπιές
Και στη μαβιά άκροθαλασσιά τοῦ κόσμου λαφροπατώντας δε βαδίζουν
πιά χαρές.

Κι' όσο πεθαίνουν οί φωτιές—και κάποιες φλόγες τρεμοπαίζουν
μέσ' τόν άγέρα τής άβύσσου,
'Όλα για τό στερνό τρέμουν τό φύσημα, για τό στερνό τόν κεραυνό:
Και τότε μόνο μια φωνή—
Και μια πνοή—και σβύνει τότε κάθε άναλαμπή.

Κι' έγώ μπορώ και πάω μπροστά δίχως κρασί κι' άστέρια
Και δίχως άνθών κάλυκες και δίχως τήν 'Εδέμ
Και δίχως τ' άλλα χτίσματα και θάλασσες μεγάλες:
Κι' ενώ πηγαίνω, στ' άβατα τής νύχτας ό Θεός τό Μόνο λέει τραγουδι Του—
Κι' οί τοίχοι πέφτουν που έκρυσαν τ' άγια τοῦ Παραδείσου.

Μετάφρ:

ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΡΙΤΑ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Με μεγάλη χαρά ανακοινώνουμε την καινούργια προσπάθεια του Ίνστιτούτου Ίατρικής Ψυχολογίας και Ψυχικής Υγιεινής. Πλάι στην αποδοτική εργασία του κέντρου αυτού, πλάι στο τόσο πλατύ έργο της Κοινωνικής Μορφώσεως της Ἑλληνίδος, κοντά στο περιοδικό «ὁ Κόσμος τῆς Ἑλληνίδος», τὸ κέντρον μελέτης τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ εἶναι καὶ αὐτὸ μὴ δρᾶσις πού ἔρχεται πιά ἐπίσημα νὰ συμπληρώσῃ αὐτὸν τὸν κύκλο τῶν προσπαθειῶν.

Ἐνα γενικὸ παράπονον πλημμυρίζει τοὺς ἀνθρώπους σήμερα. Ἄλλαξε ἡ ζωὴ, ἄλλαξαν οἱ ἄνθρωποι. Τὰ προβλήματά τους γίναν πιά ἐπιτακτικὰ πιά πολύπλοκα. Ὁ ἄνθρωπος μετὴν τὴν ἐσωτερικὴν του ἔννοιαν ἔχει τόσο παραμεληθῆ στὸν καιρὸ μας, ἐνῶ οἱ περισσότεροί τὸν ἀναζητοῦν καὶ τὸν ἔχουν ἀνάγκη. Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν, ἤδη ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τῆς ζωῆς του δὲν ἀπασχολεῖ ἀδίκῃ σήμερα ὄλον τὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον. Ἡ σημερινὴ κοινωνία ζητεῖ ἀνθρώπους γεροπλασμένους, ἠθικὰ ἐξυψωμένους, ὑγιεῖς προσωπικότητες. Οἱ αὐριανοὶ ἄνθρωποι βρίσκονται στὰ χέρια μας, σὲ μᾶς ἀνατέθηκε τὸ τόσο ὑψηλὸ κοινωνικὸν ἔργο νὰ τοὺς πλάσουμε, νὰ τοὺς ὠδηγήσουμε σωστὰ μέσα στὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς. Νὰ τοὺς δώσουμε ἀκόμη τὰ κατάλληλα ψυχικὰ ἐφόδια γιὰ νὰ μπορέσουν ν' ἀντιμετωπίσουν σωστὰ καὶ δημιουργικὰ τὰ προβλήματά τους.

Πόσοι ἄνθρωποι πού βρίσκονται πιά στὸ μισὸ δρόμῳ ἢ στὸ τέλος τῆς ζωῆς, ἀντιλαμβάνονται ἄφρονικὰ ὅτι δὲν προχωροῦν καλά γιὰτὶ ξεκίνησαν ἄσχημα. Ἀνακαλύπτουν ὅτι τὰ βήματά τους γίνονται σκυφτά, βαριά, καὶ ἄκαρπα γιὰτὶ σέρνουν μαζύ τους μὴ κατεστραμμένη παιδικὴ ἡλικία.

Ἡ ψυχολογία τοῦ βάθους ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ψυχοπαθολογία ἀνεκάλυψε τὴ σημασία πού ἔχουν τὰ παιδικὰ χρόνια γιὰ τὴν πετυχημένη ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου. Λένε μάλιστα πὼς ὅ,τι χαράζεται στὸν ἄνθρω-

πο αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ὀρίζει κατὰ κάποιον τρόπο ὁλόκληρη τὴ ζωὴ του.

Τὸ τμήμα λοιπόν αὐτὸ θ' ἀντιμετώπισῃ μετ' εἰδικῆς μελέτης καὶ μετ' πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τὰ προβλήματα τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ, μετ' ἐπίσης τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα.

Σκοπὸς του εἶναι νὰ δώσῃ σωστὲς κατευθυντήριες γραμμὲς πού θὰ ὠδηγήσουν τὸ παιδί στὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς προσωπικότητός του καὶ στὴν καλύτερη δυνατὴ κοινωνικὴ προσαρμογὴ του.

Πολλὰ ἔχει σήμερα νὰ ὠφεληθῆ ἡ παιδαγωγικὴ καὶ ἡ κλασσικὴ ψυχολογία ἀπὸ τὴν ἱατρικὴν ψυχολογία. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἓνα «ψυχικὸν νόημα», ἂν μπορῆ νὰ πῆ κανεὶς, ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες τῆς ζωῆς του. Ἡ ψυχο-δυναμικὴ ἔννοια τοῦ ἀνθρώπου κερδίζει ὄλον καὶ περισσότερο ἔδαφος στὴν ἱατρικὴν.

★

Μετ' ἐπίσης λοιπόν τὶς τελευταῖες σύγχρονες ἀντιλήψεις ἐπὶ τῶν προβλημάτων τοῦ παιδιοῦ καὶ μετ' τὴν καθοδήγησιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν πείραν τοῦ Ίνστιτούτου Ίατρικῆς Ψυχολογίας καὶ Ψυχικῆς Υγιεινῆς καὶ ἀπὸ τὶς κατευθυντήριες γραμμὲς του, τὸ τμήμα αὐτὸ θέλει νὰ μελετήσῃ τὸ παιδί ὡς μὴ ψυχο-σωματικὴ ἐνότητα, ν' ἀντιμετώπισῃ τὰ προβλήματά του, νὰ βοηθήσῃ τὴ λύσιν τους.

Αὐτὲς οἱ γραμμὲς λοιπόν εἶναι μὴ ἐκκλησις, μὴ πρόσκλησις σὲ ὄλους. Ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὴν κοινωνικὴν σημασίαν τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Τὰ παιδιά μας, μᾶς καλοῦν. Ὁφείλομε νὰ πᾶμε κοντά τους νὰ ζήσουμε τὸ πρόβλημά τους μετ' ἐπίσης, ἐμπιστοσύνη, κατανόησιν καὶ μετ' πάρα πολλὴν ἀγάπην. Εἶναι τὸ κοινωνικὸν μας χρέος γιὰ τὴν γενιὰ πού ἔρχεται, γιὰτὶ τῆς χρωστοῦμε μὴ ζωὴ ἀνώτερη καὶ εὐτυχισμένη.

Ἐλπίζομε ὅτι ὄλοι ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ θὰ ἔρθουν κοντά μας καὶ τοὺς εὐχαριστοῦμε.

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Τὸ τμήμα αὐτὸ ἀποβλέπει ἀρχικῶς εἰς τὸ νὰ ιδρύσῃ ἓνα ἰατρο-παιδαγωγικὸ σταθμὸν γιὰ παιδιὰ. Τέτοια κέντρα βρισκόμεν ἄπειρα στὸ ἐξωτερικὸν καὶ εὐτυχῶς καὶ στὴν Ἑλλάδα ἀρχίζουν νὰ παίρουν μορφή ἀξιόλογες παρόμοιες προσπάθειες. Τὸ κέντρο αὐτὸ ζητεῖ ν' ἀνακαλύψῃ καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὰ παιδιὰ πού παρουσιάζουν διανοητικὰς ἀνωμαλίας ἢ ψυχικὰς διαταραχάς. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὅσο πιὸ νωρὶς ἀνακαλύψομε μιὰ ἀνωμαλία ὁποιασδήποτε φύσεως, τόσο καλύτερα ἀποτελέσματα θὰ φέρῃ καὶ ἡ θεραπεία τῆς. Εἶναι ἀπαράιτητο νὰ γίνῃ μιὰ διαφώτισις στοὺς γονεῖς γι' αὐτὰ τὰ θέματα πού λίγο ἢ πολὺ εἶναι ἀκόμα ἀγνωστα στὸν τόπον μας. Πόσα καλὰ ἀποτελέσματα δὲν θὰ ἔφερνε π.χ. μιὰ ἔρευνα ὀργανωμένη στὰ σχολεῖα, πού θὰ ὀδηγοῦσε στὴν ἀνακάλυψιν αὐτῶν τῶν παιδιῶν καὶ στὴν ταχύτεραν καὶ πιὸ ἀποτελεσματικὴν βοήθειάν τους. Δυστυχῶς οἱ γονεῖς δὲν εἶναι πάντοτε σὲ θέσιν νὰ διαπιστώσουν μιὰ ἀνωμαλία στὸ παιδί τους καὶ ὅταν πιά τὴν ἀνακαλύπτουν, τὸ κακὸ ἔχει προχωρήσει ἀρκετά. Δὲν ἀμφισβητεῖται πλέον σήμερον ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες ἢ σπουδαιότης καὶ ἡ κοινωνικὴ σημασία πού ἔχουν τέτοια κέντρα. Ἐξετάζουν, ταξινομοῦν, θεραπεύουν, σὲ ἄλλες πάλι περιπτώσεις ὀδηγοῦν τὸ παιδί στὸ κατάλληλον ἴδρυμα ἢ στοὺς εἰδικούς πού θὰ ἐπανορθώσουν, θὰ καλλιεργήσουν ὅτι ἐπιδέχεται ἐξέλιξι καὶ πολὺ συχνὰ θὰ δώσουν καὶ τὴν κατάλληλη ἐπαγγελματικὴ κατεύθυνσιν, ὥστε νὰ γίνῃ κάθε παιδί ἓνας δημιουργικὸς κοινωνικὸς παράγων. Τὸ κέντρον αὐτὸ λειτουργεῖ μὲ τὴν συνεργασίαν εἰδικευμένων ἐπιστημόνων (ψυχιάτρου-ψυχολόγου-παιδιάτρου-κοινωνικῆς λειτουργοῦ) πού ἔχουν ἐκπαιδευθῆ ἔτσι, ὥστε νὰ καταλαβαίνουν τὰ σωματικὰ, τὰ ψυχολογικὰ καὶ τὰ κοινωνικὰ αἷτια πού σπρώχνουν τὸ παιδί σὲ κακὴ συμπεριφορά.

Ὁ τρόπος ἐρεύνης τῆς παιδικῆς προσωπικότητος θ' ἀκολουθήσῃ εἰδικὸν σχεδιάγραμμα τοῦ «φακέλλου τοῦ παιδιοῦ» πού ἔχει προκύψῃ ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἐπιστημονικὰς μελέτες στὸ θέμα αὐτό.

Ἄλλὰ δίκαιον τὸ ἐρώτημα: τί παιδιὰ

μπορεῖ νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὸ κέντρον αὐτό; Ποιὰ παιδιὰ μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ; Θὰ ἐνδιαφεροθῆ γιὰ τὶς περιπτώσεις τοῦ παιδιοῦ πού λείπει ψέμματα, τοῦ ὑπερευαίσθητου, τῆς ὑπερβολικῆς κινητικότητος, γιὰ τὸ παιδί πού κλέβει, γιὰ τὸ παραστρατημένον, γιὰ τὸν ζηλιάρη, γιὰ τὸ παιδί πού δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ σχολικά του καθήκοντα, γιὰ τὸ παιδί μὲ τὴν ἀνεπαρκῆ συγκέντρωσιν, γι' αὐτὸ πού εἶναι ἀνυπάκουον, γιὰ τὸν ἀσταθῆ, τὸν αὐθάδη, τὸν μαρτυρίαρην, ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ παιδί πού παρουσιάζει ἀνωμαλία τοῦ λόγου ἢ νυκτερινὰς ἐνουρησεις καὶ γιὰ ἓνα σωρὸν ἀκόμη περιπτώσεις πού διασποῦν τὴν ὁμαλὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐξέλιξιν τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἐνα κέντρο λοιπὸν προνοίας, κοινωνικῆς προλήψεως καὶ διαφωτίσεως.

ΤΟ ΥΓΙΕΣ ΠΑΙΔΙ

Ἡ δρᾶσις ὁμοῦ τοῦ κέντρον αὐτοῦ θὰ ἦταν ἐλλειπὴς ἂν περιορίζετο μόνον στὸ ψυχικῶς ἢ διανοητικῶς ἄρρωστο παιδί. Τὸ ὑγιὲς παιδί μπορεῖ νὰ μὴν ἔχῃ ἀνάγκην εἰδικῆς θεραπείας, εἶναι γνωστὸ ὁμοῦ ὅτι χρειάζεται καλὴ καὶ φροντισμένη παρακολούθησι.

Ὁ ψυχικὸς κόσμος τοῦ παιδιοῦ, ἡ σημασία τῆς ψυχικῆς ζωῆς του, εἶναι ἀναμφισβήτητη. Πολλοὶ γονεῖς ἔχουν ἀντιληφθῆ ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον μιὰ καλὴ τροφή, ἓνα καλὸ σχολεῖο ἢ μιὰ ξένη δασκάλα γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδιοῦ.

Ἡ ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις του θέτει ἀμέτρητα προβλήματα στοὺς γονεῖς πού θέλουν νὰ κοιτάξουν πέρα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, πού θέλουν νὰ βοηθήσουν στὴν διάπλασιν τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ παιδιοῦ.

Σήμερον τὸ πρόβλημα τῆς ὑγιοῦς προσωπικότητος θέτει ἀμέτρητα ἐρωτήματα στὴν ἰατρικὴν. Οἱ γονεῖς παίζουν ἓνα μεγάλο ρόλον σ' αὐτό ἀργότερον τὸ ἔργον τους δλόκληρῶνεται ἀπὸ τοὺς παιδαγωγούς. Συγκρούσεις, προβλήματα πού παρουσιάζονται μέσα σὲ μιὰ οἰκογένειαν δὲν βρῖσκουν πάντοτε τὴν λύσιν τους μὲ μόνην τὴν καλὴν θέλησιν. Ἄν κάνομε μιὰ στατιστικὴ ἔρευνα στὰ μεγαλύτερα παιδιὰ πού μποροῦν νὰ ἐκφραστοῦν, πολὺ λίγα θὰ μᾶς ποῦν ὅτι

τὸ περιβάλλον τους ἐκπληρώνει ὄλες τους τὶς ἐσωτερικῆς ἀπαιτήσεις. Πολλὲς φορὲς οἱ ἴδιοι οἱ γονεῖς δὲν ἀντιλαμβάνονται πόσο ἄμεσα ἐπιδρῶν στὸ παιδί τους καὶ ὅτι συχνὰ μιὰ «κακὴ συμπεριφορὰ» μπορεῖ νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα ἀντιδράσεως στὴν δική τους στάσι. Μιὰ ἀ τ α ξ ί α εἶναι τὶς περισσότερῶς φορὲς μιὰ ἀνωμαλία.

Μαθήματα γενικῆς ψυχολογίας, ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ, θὰ γίνουν ἀπὸ εἰδικευμένους ἐπιστήμονες, τόσο γιὰ τὶς μητέρες ὅσο καὶ γιὰ τὶς κοινωνικῆς ἐργάτιδες.

Ἄλλὰ ὅσο ἐνδιαφέρει τοὺς γονεῖς τὸ παιδί, ἄλλο τόσο ἐνδιαφέρει καὶ τοὺς εκπαιδευτικούς. Θὰ μελετηθοῦν λοιπὸν καὶ τὰ προβλήματα τῆς σχολικῆς ἡλικίας καὶ θὰ ἐπιδιωχθῆ στενὴ ἐπαφή μὲ τοὺς εκπαιδευτικούς.

Ἐπίσης καὶ γι' αὐτοὺς θὰ διοργανωθοῦν διαλέξεις γιὰ τὰ σύγχρονα ρεύματα τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ, τῆς παιδείας, καὶ τῆς σχολικῆς ψυχολογίας. Οἱ ἴδιοι θὰ μποροῦν ἔτσι νὰ πλατύνουν τὸ ἔργον μὲ ἐφαρμογὰς σὲ σχολεῖα, μὲ σχολεῖς γονέων κλπ.

Σὲ αὐτὲς τὶς προσπάθειες διαφωτισέως θὰ βοηθηθοῦν καὶ οἱ γονεῖς ὅσο καὶ οἱ παιδαγωγοὶ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Ἰνστιτούτου Ἰατρικῆς Ψυχολογίας, ἐκδόσεις εἰδικευμένων συγχρόνων ἔργων, εἴτε μεταφράσεις, εἴτε μελέτες ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, στατιστικῆς στὰ σχολεῖα καὶ ἐν γένει ἀπ' ὄλο τὸ ζωντανὸ ὕλικὸ πού θὰ παρουσιάσῃ ὁ σταθμὸς.

Ἐξ ἄλλου τὸ περιοδικὸ μας «Ὁ Κόσμος τῆς Ἑλληνίδος» ἀφιερώνει ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ὕλης του, στὰ προβλήματα τοῦ παιδιοῦ καὶ τῆς μητέρας.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τὸ τμήμα αὐτὸ δὲν ἔχει σκοπὸ μόνον νὰ εἶναι ἕνα κέντρο ἰατρο-παιδαγωγικὸ γιὰ τὰ ἄρρωστα παιδιά, ἕνα κέντρο συμβου-

λευτικὸ γιὰ τὶς μητέρες καὶ τοὺς παιδαγωγούς. Τὸ βλέπουμε κυρίως σὰν ἕνα «Σπίτι τοῦ παιδιοῦ», ὅπου τὸ παιδί καὶ ἡ μητέρα θὰ μποροῦν ν' ἀντλήσουν ἀπὸ αὐτὸ ὅ,τι καλύτερο γιὰ τὴν πλήρη καὶ εὐτυχῆ ἀνάπτυξί τους. Ἔτσι ἀργότερα τὸ κέντρον αὐτὸ ἐπιθυμεῖ νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ κάθε ἐκδήλωσι πού ἔχει σχέσι μὲ τὴν ζωὴ τοῦ παιδιοῦ. Ἐνα βασικώτατο θέμα πού δίνει τὰ πιὸ κατάλληλα ψυχικὰ ἐφόδια εἶναι ἡ ψυχαγωγία τοῦ παιδιοῦ. Εἶναι ἕνα θέμα ἐξ ἴσου βασικὸ ὅπως τὸ σχολεῖο. Γιατί ἡ ψυχαγωγία σήμερα δὲν ἀντιμετωπίζεται σὰν μιὰ διασκεδαστικὴ ἀπασχόλησις, ἀλλὰ καὶ σὰν ἕνα μέσο τῆς ψυχικῆς διαπλάσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλα θέματα μὲ ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον πού θὰ μελετηθοῦν στὸ μέλλον εἶναι:

α) Τὸ παιχνίδι. Σήμερα ἡ ἔννοια τοῦ παιδιοῦ, ἡ βασικὴ συμμετοχὴ του στὴν ἀνάπτυξί τοῦ παιδιοῦ, ἀπασχολεῖ ἀμέτρητους εἰδικούς.

β) Τὸ θέατρο τοῦ παιδιοῦ.

γ) Ὁ κινηματογράφος. Θέμα βασικώτατο πού ἀπαιτεῖ μιὰ λύσι, σὲ συνεργασία μὲ ἐμπνευσμένους εἰδικούς πού θὰ δώσουν σωστὴ πνευματικὴ τροφή στὸ παιδί.

δ) Τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸ τοῦ παιδιοῦ.

Σκοπὸς τῆς προσπαθείας εἶναι νὰ δημιουργηθῆ ἕνα κέντρο ψυχικῆς ὑγιεινῆς ἀπ' ὅπου θὰ ἐπωφεληθῆ κατὰ κύριο λόγο τὸ ἴδιο τὸ παιδί, αὐτὸ τὸ «ἄγνωστο» τὸ «παρῶν» ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς, οἱ εκπαιδευτικοὶ καὶ ἐν γένει ὅλοι ὅσοι ἐνδιαφέρονται καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὸν αὐριανὸ ἀνθρώπο στὸν τόπο μας.

Ε. Χ. ΟΛΙΒΙΕΡΗ

Διπλωματούχος τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου Rousseau τῆς Γενεύης

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΙΣ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Χάρις εἰς τὰς θουσίας τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς χώρας μας ἐπικρατεῖ ἀσφάλεια καὶ γαλήνη. Ὁ Ἐθνικός μας στρατός φρουρεῖ ἄγρυπνα τὰ σύνορα καὶ οἱ μεγάλοι μας φίλοι θεωροῦν τὰ Ἑλληνικά σύνορα ὡς σύνορα ἰδικά των καὶ εἶναι ἔτοιμοι, ἂν χρειασθῆ, νὰ προστατεύσουν τὴν ἐλευθερίαν μας. Ἡ ὕπαιθρος, ἡ ἐπαρχία, τὸ χωριὸν ἐδέχθη τὰ περισσότερα πλήγματα ἀπ' τοὺς Ἰταλογερμανοὺς καὶ Βουλγαροκομμουνιστάς. Φεύγοντας ἀπὸ τὰ ἱερά μας χώματα ἄφρασαν ὀπίσω των ἑρεΐπια. Ἐκκλησίες, σχολεῖα, σπίτια τὰ ἀνετίναξαν εἰς τὸν ἀέρα. Ὅλη ἡ κτηνοτροφία τῶν παραμεθορίων ἰδίως περιοχῶν, νομαδικῆ καὶ οἰκόσιτος, ἀνηράγη ἀπὸ τοὺς Βουλγαροκομμουνιστάς καὶ μετεφέρθη εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

Τὸ χωριὸν ἔμεινε γυμνὸ χωρὶς πόρους, χωρὶς ζωὴν, χωρὶς χαμόγελο. Πολλοὶ συμμοριόπληκτοι τὸ 1949-1950 δὲν ἐπέστρεψαν εἰς τὸ χωριὸν τὸ ἀναλογιζόμενοι τὴν ἐρήμωσιν τῶν χωριῶν των, δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν των καὶ ἐπροτίμησαν τὴν πόλιν. Ἐγίναν μικροεπαγγελματίαι, ὑπάλληλοι, ἐργάται. Ἄλλοι παρέμειναν ἀνεργοὶ καὶ ἀδίκως περιμένουν ἐργασίαν. Τόσον εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνίου ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κονίτσης ἐπέστρεψαν μόνον οἱ μισοὶ κάτοικοι τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς εἰς τὰ χωριά των. Καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ἐρώτημα εἶναι ἐὰν καλῶς ἔπραξαν οἱ παραμείναντες εἰς τὰς πόλεις ἢ ἔχουν μετανοήσει πικρῶς.

Τὸ μεγαλύτερον πρόβλημα εἰς τὴν μεταπολεμικὴν μας ζωὴν ἔπειτα ἀπὸ τὸ θέμα τῆς ἐθνικῆς μας ἀσφαλείας, τὸ ὁποῖον ὁμως ἐλύθη, εἶναι τὸ θέμα τῆς ἀστυφιλίας, τῆς συρροῆς τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Ἡ συρροὴ πρὸς τὰς μεγαλοπόλεις εἶχεν ἀρχίσει ἀπὸ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς. Ἐπὶ συμμοριτοπολέμου ὁμως ἐμεγάλωσε. Οἱ συμμοριόπληκτοι ποῦ παρέμειναν εἰς τὰς πόλεις, δυστυχῶς ἀκο-

λουθοῦνται καὶ σήμερα ἀπὸ ἄλλους. Ξερρίζωνται ὁλόκληροὶ οἰκογένειαι ἀπὸ τὰ χωριά καὶ σπεύδουν νὰ ἐγκατασταθοῦν μονίμως εἰς τὰς μεγαλοπόλεις καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀγοράζουσιν οἰκόπεδα καὶ κτίζουν μάνδρες καὶ τοίχους... Τρέχουσιν ὅλοι πρὸς τὶς πόλεις καὶ τὰς Ἀθήνας καὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὰς συνεπείας τῆς πορείας των αὐτῆς. Τὰ θύματα τῆς ἀστυφιλίας αὐξάνουν. Μία μανία φυγῆς ἀπὸ τὸ χωριὸν κινδυνεύει νὰ καταφέρῃ θλιβερά κτυπήματα εἰς τὴν ἐθνικὴν καὶ οἰκονομικὴν μας ζωὴν. Τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ χάνονται, τὰ ἐργατικά χέρια φεύγουν, τὰ χωράφια μένουν χέρσα.

Ὅσοι μαζεύονται εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ὑποφέρουν οἰκονομικῶς καὶ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ καταστραφοῦν. Ἡ ἀσφαλτος δὲν παράγει, δὲν προσφέρει οὔτε σιτάρι, οὔτε γάλα, οὔτε λαχανικά, οὔτε ἀγλάδια, οὔτε μῆλα. Ὅσοι ἐπισκέπτονται τὰς μεγαλοπόλεις τυχαίως καὶ μοιραίως διὰ μόνιμη ἐγκατάστασι, θὰ καταντήσουν ἀργότερα νευρικοὶ, μελαγχολικοὶ καὶ δυστυχεῖς. Χωρὶς τροφήν καὶ ἐργασίαν θὰ καταλήξουν μοιραίως εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἢ εἰς τὴν φυλακὴν. Μακρὰν ἀπὸ συγγενεῖς, φίλους καὶ γνωστοὺς θὰ χάσουν τὴν πίστιν των εἰς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ὁμορφίαν τῆς ζωῆς. Μακρὰ ἀπὸ τὰς Ἐθνικὰς καὶ Χριστιανικὰς παραδόσεις τοῦ χωριοῦ των θὰ ζήσουν ἄγνωστοι μεταξὺ ἀγνώστων, μέσα εἰς τὸν μολυσμένον ἀέρα τῆς σκόνης καὶ τῆς βενζίνης. Τὰ παιδιά των θὰ γυρίζουν εἰς τὴν ἀσφαλτον καὶ εἰς τοὺς δρόμους τῶν μεγαλοπόλεων χωρὶς σκοπὸν καὶ προκοπὴν. Εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ μετανοήσουν, ἀλλὰ τότε θὰ εἶναι δυστυχῶς ἀργά.

Εἶναι ὑπερτάτη ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἐθνικὴ σταυροφορία ἀπὸ ὅλους νὰ σταματήσῃ ὁ ἄνεμος τῆς ἀστυφιλίας, ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ χωριοῦ. Ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ἀκαδημία, τὰ Πανεπιστήμια, τὰ ὄργανα τοῦ Κράτους, τὰ σχολεῖα, αἱ ὀργανώσεις,

τὰ σωματεῖα πρέπει νὰ ἀναλάβουν ἐπισήμως τὴν ἐθνικὴν διαφώτισιν καὶ ὀδηγίαν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σπουδαίου θέματος. Ὁ τύπος καὶ τὸ ραδιόφωνον πρέπει νὰ τεθοῦν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ χωριοῦ.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀρισθῇ καὶ ἡ «Ἐ β δ ο μ ἄ ς τ ο ὺ Χ ω ρ ι ο ὺ». Νὰ ὑμνηθῇ τὸ χωριὸ ὡς θεματοφύλαξ τῶν ἠθικῶν ἀξιών τοῦ Ἔθνους καὶ ὡς τόπος καλυτέρας διαμονῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν τὰ δυσάρεστα ἐπακόλουθα τοῦ δρόμου τῆς ἀστυφιλίας. Νὰ γίνῃ πανελλήνιον κήρυγμα ὅτι «Ἑλλάδα δὲν εἶναι μόνον ἡ Ἀθήνας», ὅτι Ἑλλὰς εἶναι πρῶτα-πρῶτα τὰ χωριά μας ὅπου μπορεῖ νὰ ἀναπτυχθῇ καλύτερα ἡ ζωὴ καὶ νὰ εὐτυχήσῃ ἡ οἰκογένεια. Οἱ πνευματικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἡγέται τοῦ Ἔθνους πρέπει νὰ ἀναλάβουν πρωτοβουλίαν παντοῦ, ἀπὸ κάθε βῆμα λόγου καὶ διὰ παντός τρόπου νὰ διαφωτίσουν τὸν πληθυσμὸν διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ ποῦ θὰ ἐπέλθῃ εἰς τὴν Πατρίδα ἂν συνεχισθῇ ὁ δρόμος πρὸς τὰς μεγαλοπόλεις καὶ τὰς Ἀθήνας.

Τὸ χωριὸ δὲν ἔχει μόνον καθαρὸν αἷρα καὶ κρῦο νερὸ καὶ ὁμορφιὰ καὶ χάρι. Τὸ Ἑλληνικὸ χωριὸ εἶναι ὁ θεματοφύλαξ τῶν Ἐθνικῶν καὶ Χριστιανικῶν μας παραδόσεων. Εἶναι ὁ ἀκοίμητος φρουρὸς τῶν ἔθνικῶν μας ἰδανικῶν. Εφύλαξε πάντοτε τὰ ὄνειρα τοῦ Ἔθνους, τοὺς θρύλους καὶ τοὺς πόθους τοῦ λαοῦ μας. Ἐκεῖ αἱ μεγάλαι ἰδέαι γεννῶνται καὶ ψηλώνουν. Καὶ τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ εἶναι ἐκεῖνα ποῦ κυρίως τὰς πραγματοποιοῦν. Ἐκεῖ εἶναι ἡ πηγὴ τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν, ἐκεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἔθνους μας. Ἐκεῖ σπαργαίνονται τὰ ὄνειρά μας καὶ τρανεύουν καὶ παίρνουν μορφὴ καὶ γίνονται ἰδέαι καὶ σύμβολα.

Τὰ χωριά μας, ὅμως, τώρα δὲν εἶναι ἔρημα. Χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν Ἑλλήνων ποῦ ἐγύρισαν στὸ χωριὸ τοὺς ἔχουν ἀλλάξει. Ἔχουν ἀποκτήσει πάλιν τὴν πρῶτην ὑπερηφάνειάν των. Μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Κράτους καὶ τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τῶν κατοίκων ἔχουν γίνῃ σπουδαῖα ἔργα. Ἐκκλησίαι, ὕδραγωγεῖα, βρύσες, σχολεῖα, πλατεῖαι, δρόμοι, ὑδρόμυλοι, ἔχουν ἀλλάξει τὴν ὄψιν τοῦ χωριοῦ. Ἀρδευτικὰ ἔργα ποτίζουν τοὺς κήπους καὶ τὰ χωράφια. Ἀπέραντοι ἐκτάσεις φυτεύονται μὲ καρποφόρα δένδρα. Ἡ μελισσοκομία, ἡ ὑλοτομία καὶ ἡ κτηνοτροφία ἔχουν ἐνισχύσει τὰ οἰκονομικὰ τῶν κατοίκων. Ἡ ἔρημιὰ καὶ οἱ χορταριασμένοι δρόμοι ποῦ εὐρῆκαν εἰς τὰ χωριά τοὺς οἱ συμμοριόπληκτοι μὲ μόλις γύρισαν τὸ 1949-1950 δὲν ὑπάρχουν πλέον. Τὸ χωριὸ ἔχει τώρα ζωὴν, προκοπὴν καὶ μέλλον. Ἔχει χαμόγελο καὶ πίστιν. Βέβαια πολλὰ πρέπει νὰ γίνουν ἀκόμη καὶ θὰ χρειασθῇ νὰ βοηθήσωμεν ὅλοι, ὥστε ἡ ἐπιστροφή εἰς τὸ χωριὸ νὰ γίνῃ πηγὴ εὐτυχίας καὶ πολιτισμένης ζωῆς.

Εἶναι εὐτυχησμένοι ὅσοι ἐγύρισαν πρῶτοι εἰς τὰ χωριά των τὸ 1949-1950. Ἔχουν θεμελιώσει τὰ οἰκονομικὰ των καὶ ἔχουν ἐνισχύσει τὴν οἰκογένειάν των. Καλοῦνται ὅσοι ἄργησαν νὰ ἐπιστρέψουν, νὰ γυρῶσιν γρήγορα. Δὲν εἶναι ἄργα. Τὸ χωριὸ τοὺς περιμένει μὲ στοργὴν καὶ ἀγάπην.

Ἡ ἐπιστροφή εἰς τὸ χωριὸ εἶναι ὑπερτάτη ἐθνικὴ ἀνάγκη. Θὰ φέρῃ ὑγείαν καὶ δύναμιν καὶ εἰς αὐτοὺς ποῦ θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ χωριὸ καὶ εἰς τὴν Πατρίδα.

ΚΟΣΜΑΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπαρχος Κονίτσης

ἔθνος μας· τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἡ ὁποία θησαυρισμένη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μας—καὶ τί δὲν τῆς ὀφείλομεν!—ἦταν τὸ μόνο μας στήριγμα εἰς αἰῶνας μαύρους. Ἀφήσαμε καὶ ἡμεῖς, μαζὺ μὲ ἄλλους λαοὺς, νὰ σαγηνευθοῦμε ἀπὰ τὰ τραγούδια ποῦ μᾶς ἔλεγαν νὰ κλωστήσωμε τὸν ἠθικόν μας ὄπλισμόν, διὰ νὰ ἀκολουθήσωμεν τρόπους ζωῆς νέους τάχα, δηλαδὴ νὰ γυρισώμεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τῶν σπηλαίων, καὶ οὔτε κἀν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ εἰς κάτι ποῦ ἦτο αὐτὸ τοῦτο ἐκφυλισμός. **Σύμβολον τοῦ πολιτισμοῦ μας ἐβάλαμεν τὸ ἄλογον ζῶον** ποῦ ποτὲ δὲν σηκώνει τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν.

Ἐθαμπωθήκαμε ἀπὸ τὴν κάποιαν τεχνικὴν πρόοδον ποῦ εἶδαμε τὸν τελευταῖον καιρὸν καὶ ἐνομίσαμεν ὅτι, ἐπειδὴ ἀπεκτέθησαν ταχυκίνητα βαπόρια καὶ σιδηροδρόμοι καὶ ἀεροπλάνα καὶ τηλεφῶνα καὶ ραδιόφωνα, δι' αὐτὸ δὲν μᾶς χρειάζονται πλέον οἱ ἠθικοὶ χαρακτῆρες, ἡ ψυχὴ ἡ γεμάτη ἀγάπην, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἐντιμότης, ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἡ αὐτοθυσία τοῦ ἑνὸς χάριν τοῦ συνόλου. Ἦ, ἐνομίσαμεν ὅτι ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὰ κάρβουνα τῶν βαποριῶν μας ἢ μὲ τὴν βενζίνη τῶν αυτοκινήτων μας!

Καὶ γιατί ὅλα αὐτά; Γιατί νὰ πετάξωμεν ἕνα πνευματικὸν θησαυρὸν ποῦ τόσαι γενεαὶ ἐπάλαιψαν, ἐθυσιάσθησαν, διὰ νὰ μᾶς τὸν παραδώσουν; Μὰ ἐδῶ εἶναι ἀκριβῶς τὸ τραγικώτερον: ὅτι δηλαδὴ εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν ὑπάρχει ἀπάντησις. Ἐσπρώξαμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον στὴν ἄβυσσον τῆς πνευματικῆς χρεωκοπίας, χωρὶς νὰ ξεύρωμε καλὰ-καλὰ τὸ γιατί.

Ἐνομίσαμεν ὅτι τὸ πνευματικὸν αὐτὸ καὶ ἠθικὸν ξεθεμέλιωμα ἀποτελεῖ τὴν... ἐπιστήμην! Δύσπιστοι εἰς τοῦ Εὐαγγελίου τὴν φωνήν, ποῦ τὴν ἐπεβεβαίωσε τὸ αἷμα τῶν εὐγενεστάτων παιδιῶν τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν μαρτύρων τὸ αἷμα, ἐδώσαμεν ὅλην μας τὴν εὐπιστίαν διὰ νὰ ἀκούσωμεν τὴν ἀσύδοτον ἀρνητικὴν φωνὴν ἀνθρώπων, ποῦ ὄχι μόνον δὲν ἦσαν ἐκπρόσωποι τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ ἦσαν ἐντελῶς ξένοι πρὸς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἡ ἀληθινὴ ἐπιστήμη ἀτενίζει τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς ζωῆς.

Καμία ποτὲ ἐπιστήμη δὲν ἐπεχειρήσῃ νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν χριστιανικὴν Ἀλήθειαν ἀπλοῦστατα, διότι ἡ ἀληθινὴ ἐπιστήμη ποῦ γνωρίζει τὰ ὅρια τῆς ἐρευνῆς τῆς, ἠξερύει ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ υπερβατικὰ προβλήματα τοῦ κόσμου ποῦ εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Καὶ ἀκριβῶς μὲ τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης ἔχουν καταντήσει καταγέλαστα τὰ ἀσύδοτα ἐκεῖνα φανταχτερὰ καυχασιολογήματα, οἱ ὄρουθοι ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης, ἡ ὁποία τάχα ἔλυσε ὅλα τὰ ζητήματα ποῦ ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπον. Ὅσον προοδεύει ἡ ἐπιστήμη, τόσον ἐννοεῖ πόσον περιορισμένον εἶναι τὸ πεδῖον τῶν ἐρευνῶν τῆς. Καὶ οἱ ἐπιστήμονες ἀρχίζουν νὰ ἀμφιβάλλουν ἂν ἠμπορεῖ ἡ ἐπιστήμη νὰ δώσῃ ἱκανοποιητικὴν λύσιν, ὄχι πλέον εἰς τὰ μεγάλα μεταφυσικὰ προβλήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς στοιχειώδη ζητήματα τὰ ὁποῖα εἶναι μέσα εἰς αὐτὸ τὸ πεδῖον τῶν ἐρευνῶν τῆς. Καὶ δι' αὐτὸ ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη διὰ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἐκπροσώπων τῆς, εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν παραπέμπει ἐκείνους ποῦ τὴν ἐρωτοῦν διὰ τὰ βασικὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου.

Καί, διὰ νὰ ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τόσα καὶ τόσα παραστρατήματα εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀπάρνησις αὐτῆ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μᾶς ὠδήγησε, διὰ νὰ ἀφήσωμεν τὸ κατάντημα τῆς γυναίκας, τὸ ξέφτισμα τῆς προσωπικότητος τοῦ νεωτέρου ἐπιστήμονος καὶ τῆς δυνάμεώς του εἰς τὴν κοινωνίαν, τὸ ξεχαρβάλωμα εἰς τὰς συναλλαγὰς μας, ἄς μείνωμεν μίαν στιγμὴν εἰς τὴν νεότητα. Λοιπόν, τί ἐκάναμε διὰ τὴν νεότητα; Ἀπὸ τὴν μικροτέραν ἡλικίαν τῆς ἐκόψαμεν τὴν δύναμιν διὰ τὸ εὐγενές, διὰ τὸ ἀνώτερον. Τῆς ἐσκεπάσαμε τὰ μάτια, ὥστε νὰ βλέπῃ μόνον πρὸς τὰ κάτω, ποτὲ πρὸς τὰ ἑπάνω. Καί, τὸ ἀκόμη φοβερώτερον, τῆς εἶπαμε ὅτι τάχα ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὴν ὑγίαν τῆς ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ, ἡ ἠθικὴ ποῦ ἐξέθρεψε τὰς αἰωνοβίους γενεὰς μὲ τὰ ἀτσάλενια νεῦρα, διότι, βλέπετε, κατὰ τὴν γνώμην τους, βοηθεῖ εἰς τὴν ὑγίαν τῆς νεότητος ὁ βίος μὲ τὸ νέον ἀντιχριστιανικὸν μοντέλο, ὁ ξεπλυμένος βίος τοῦ ξενυχτιοῦ, ἡ ζωὴ τοῦ ἀδεσμεύτου πάθους, ἡ ζωὴ τῶν εἰκοσιπενταετῶν γερόντων, τῶν παντοει-

δῶν μπλαζέδων. Τέτοιους ἀνθρώπους-ράκη ἔδωσαν εἰς τὴν νεότητα ὡς πρότυπα διότι τάχα αὐτὸ θέλει ἡ ἐπιστήμη, ἡ πρόοδος καὶ ὁ εἰκοστὸς αἰὼν!

Καὶ ἡ συνέχεια ἦτο ἀνεμλόδιτος. Ἐνα μηδενικὸ ἤρχισε νὰ γίνεται τὸ ἰδανικὸν τοῦ ἀνθρώπου. Τίποτε ὁ Θεός, τίποτε τὸ Εὐαγγέλιον, τίποτε ἡ ἠθικὴ, τίποτε ἡ τιμιότης, τίποτε τὸ καθῆκον, τίποτε ἡ οἰκογένεια, τίποτε ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀγάπη τῶν συζύγων, τίποτε οἱ γονεῖς, τίποτε τὰ παιδιά, τίποτε ὀτιδήποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τυφλόν, τὸ κτηνώδες «ἐγὼ». Πῶς τώρα μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ «τίποτε» ἐπρόκειτο ὁ ἄνθρωπος νὰ κτίσῃ τὸν πολιτισμὸν του καὶ τὴν εὐτυχίαν του, αὐτὸ εἶναι κατὰ τὴν φύσιν, πού ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος μὲ ὅλην τὴν πολυθρόνον σοφίαν του δὲν τὸ ἐσκέφθηκε. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα... μὰ ποῦ ἄλλο θὰ ἦτο παρὰ τὸ χάος; Προσανατολισμένους πρὸς τὴν ἄρνησιν ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἔτρεχε πρὸς τὸ χάος μὲ ὅλην τὴν ταχύτητα τῶν ἀεροδυναμικῶν αὐτοκινήτων του!

Καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν ἴσως θὰ ἐπεκαλεῖτο κανεὶς ὡς δικαιολογίαν τὴν ἄγνοιαν, τὴν παραπλάνησιν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν φτιασίδι τῆς ἀρνήσεως. Τώρα ὅμως πού ἐδοκιμάσαμε εἰς τὰ πράγματα τί θὰ εἶπῃ νὰ ἀρνηθῇ ἓνα ἄτομον ἢ μία μερὶς τῆς κοινωνίας τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν· τώρα πού ἡ πραγματικότης μᾶς δείχνει τῆς ἀντιχριστιανικῆς ἀποστασίας τὸ κατάντημα· τώρα ἡ εὐθύνη μας καὶ ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ ἀπέναντι τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους μας εἶναι μεγάλη, εἶναι τεραστία. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι πλέον νὰ ἰδοῦμε μὲ ἀπροκατάληπτο μάτι τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ τὴν ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν. Νὰ ὁμολογήσωμεν μέσα μας καὶ νὰ διακηρύξωμεν εἰς τὸ περιβάλλον μας πόσον ψεύτικη καὶ καταστροφικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀπάρνησις τῆς πίστεως, τὸ σκόρπισμα τοῦ πνευματικοῦ μας θησαυροῦ, τὸ γκρέμισμα τοῦ στηρίγματος τῆς ζωῆς μας.

Ἄλλ' ἡ ὁμολογία αὕτη δὲν ἀρκεῖ. Διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἄγονος θρηνηλογία πρέπει νὰ ὀλοκληρωθῇ. Ὅποιος ὁμολογεῖ ὅτι ἀπειμακρύνθημεν—οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι—ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέ-

σως καὶ χωρὶς δισταγμὸν εἰς τὴν ἀλήθειαν. Πρέπει ὅλοι νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Ἐκεῖνον πού εἶναι τῆς Ἀλήθειας ἡ Πηγὴ καὶ ἡ ἐνασάρκωσις. Πρέπει νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος δύο χιλιάδες χρόνια τώρα ὀμιλεῖ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τῆς δείχνει τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας, τῆς ζωῆς, τῆς εὐτυχίας, καὶ ὁ ὁποῖος καὶ τώρα ὀμιλεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦ 1943 καὶ 1944 καὶ ὅλων τῶν γενεῶν ὅπου θὰ ἀκολουθήσουν. Πρέπει ὅλοι νὰ ἐπιστρέψωμεν μὲ ὅλην μας τὴν καρδίαν εἰς Ἐκεῖνον, πού ἡ φωνὴ του, ὅπως μαρτυρεῖ δύο χιλιάδων ἐτῶν παναθρωπίνη πείρα, εἶναι ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας, τῆς ἀληθείας πού σώζει. Ἐνῶ ἡ ἰδία πάλιν πείρα μαρτυρεῖ ὅτι κάθε ἀντίθετος φωνὴ εἶναι τὸ ψέμμα, πού φέρνει εἰς τὸ τέλος τὸν πόνον, τὴν καταστροφὴν, τὸν θάνατον. Πρέπει νὰ ἐπιστρέψωμεν ὅλοι μας εἰς Ἐκεῖνον τοῦ ὁποῖου ἡ ζωὴ εἶναι τὸ μόνο ὑπόδειγμα διὰ τὴν ζωὴν μας. Ἐκεῖνον πού ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν διὰ νὰ νοιώσωμεν ἡμεῖς τὴν χαρὰν νὰ γαλθανίξῃ τὴν ὑπόστασίν μας. Ἐκεῖνον πού ἡ Ἀνάστασις Του, τὸ μεγαλύτερον γεγονός εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ἡ μόνη ἐγγύησις ὅτι τὸ φῶς εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ σκοτάδι, ἡ ἀλήθεια ὑπερνικᾷ τὸ ψέμμα, καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι καμωμένος διὰ τὸ φῶς τῆς ζωῆς καὶ ὄχι διὰ τὸ σκοτάδι τῆς ψευτιάς καὶ τοῦ θανάτου.

Καὶ πρέπει ἀκόμη κάθε ἓνας ἀπὸ ἡμᾶς τὴν πίστιν του νὰ μὴν τὴν θεωρήσῃ ἀτομικὴν του μόνον ὑπόθεσιν, ἀλλὰ νὰ τὴν ὁμολογήσῃ μὲ ἀνδρισμὸν καὶ παρρησίαν εἰς τὸ περιβάλλον του. Κάθε Ἕλλην πρέπει νὰ γίνῃ ἐργάτης τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους του. Ἡ τόσον ἐνθαρρυντικὴ καὶ τόσον πλουσία εἰς καρποὺς ἐργασία πού συντελεῖται μέσα εἰς τὸν λαόν μας μὲ τὸ κήρυγμα, μὲ τὸ χριστιανικὸν ἔντυπον, μὲ τὸ κατηχητικὸν σχολεῖον, πρέπει νὰ συμπληρωθῇ μὲ τὴν προσωπικὴν συμβολὴν κάθε ἐνὸς πού ἐγνώρισεν τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς καμμίαν ἐξαιρέσιν. Τονίζομεν, καὶ θε ἓνας ἀπὸ ἡμᾶς, διότι εἶναι ἀποκοιμιστικὴ, εἶναι ὀλεθρία πρόφασις τὸ νὰ ρίχνωμεν τὸ χρέος αὐτὸ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ ἡμεῖς νὰ μένωμεν ἄπρακτοι μὲ

τὴν ἄγονον γαρίνια μας διὰ τὸ «κατάντημα τῆς κοινωνίας». Πρέπει ὁ καθένας ἀπὸ ἡμᾶς νὰ γίνη καὶ ἡμπορεῖ νὰ γίνη ἅμα τὸ θέλει, ἐργαστήριο πνευματικῆς ἐξυγιάνσεως τῆς κοινωνίας μας. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ καθένας μας καὶ ὁ πῶ ἀσημαντος φαινομενικῶς θὰ γίνη καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, διὰ τὸ περιβάλλον του καὶ διὰ τὸ ἔθνος μας ὁδηγὸς πρὸς τὴν ζωὴν, πρὸς τὴν χαρὰν, πρὸς τὴν εὐτυχίαν. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ξαναβροῦμε τὸν προσανατολισμὸν μας. Μόνον ὁ ἄνθρωπος πού θὰ νοιώσῃ μέσα του τὴν δύναμιν τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν ξεύρει τὸν δρόμον πρὸς τὴν ἐπιτυχημένην ζωὴν, τὸν πολιτισμὸν,

τὴν εὐτυχίαν.

Φθάνει πλέον ἡ ἀποστασία. Ἄρχετὰ τὴν ἐδοκιμάσαμεν αὐτὴν καὶ τὰς πικρὰς ἀπογοητεύσεις τῆς! Καιρὸς νὰ ἐπιστρέψωμεν, χωρὶς ἀναβολὴν, εἰς τὴν Πηγὴν τῆς Ζωῆς.

Καιρὸς νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν Χριστόν!

Κάθε στροφή ἐνὸς ἀπὸ ἡμᾶς πρὸς τὸν Χριστὸν εἶναι ἓνα βῆμα τοῦ ἔθνους μας ὁλοκλήρου πρὸς τὴν εὐτυχίαν.

Καὶ πρέπει νὰ δώσωμεν ὅλοι μας εἰς τὸν ἑαυτὸν μας καὶ εἰς τὸ ἔθνος μας τὴν εὐτυχίαν αὐτήν.

ΙΚΕΣΙΑ

Ἄν μποροῦσες
φέτος πού θὰ ξαναρθῆς
νὰ μᾶς λυτρώσῃς ἀπ' τὸ φόβο.
ᾠ! ἂν μποροῦσες...

Οἱ καρδιές μας διστάζουν ν' ἀρχίσουν
τὸ ταξεῖδι πού στη φάτην σου φέρνει,
—ποιὸς τὸ ξέρει
μὴν ὁ πόλεμος τάχα
στὸ δρόμο μᾶς βρῆ,
μὴ φυσήξῃ ἀρρώστειας
μολεμένο ἀγέρι
καὶ στερνὰ μᾶς σαρώσῃ
τοῦ θανάτου ἢ πνοή...

Οἱ καρδιές μας διστάζουν.
Κι' ἀπομένουν αἰχμάλωτες
στὸ βασίλειο τοῦ φόβου.
Ἡ λαχτάρα γιὰ νᾶβρουνε
τὸ πεντάχτινο ἀστέρι
καὶ τὸ δρόμο νὰ πάρουνε
πού στη φάτην ὁδηγεῖ,
ἀργοσβύνει...
—ποιὸς ξέρει
μὴν ὁ πόλεμος τάχα
στὸ δρόμο μᾶς βρῆ...

Μὰ Ἐσὺ, βέβαια, τὸ ξέρουμε
μόνος δὲ θᾶσαι.
Θὰ κινήσουν νὰ ρηθοῦν
τῆς Βηθλεὲμ οἱ ποιμένες,
μακρνοὶ θὰ κινήσουν
νὰ σὲ βροῦνε σοφοί,
κι' ὄσοι ἀπλοῖ κι' ὄσοι ἐλεύθεροι
καὶ καρδιές λυτρωμένες
θὰ κινήσουν γιὰ νᾶρθουνε
μὲ μιὰ ἐλπίδα κρυφή.

Μόνο ἐμεῖς,
μόνο ἐμεῖς...
πού οἱ καρδιές μας μεγάλωσαν
συντροφιά μὲ τὸ φόβο
κι' ἔτσι χάσαν τὴ δύναμη
ν' ἀγαποῦν
μόνο ἐμεῖς δὲ θὰ ρηθοῦμε...

ᾠ! ἂν μποροῦσες
σὲ μιὰ θεία στιγμή
τὸ βασίλειο τοῦ φόβου
σὲ χαράδρες ἀβύσσων μὲ μιᾶς
νὰ γκρεμίσης...

Καὶ νὰ χτίσης
τῆς ἀγάπης τὸ θρόνο Σου μόνο
Ἐσὺ.

ΑΠΟ ΤΑΣ ΜΟΡΦΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ 1749—1809

Γ'. ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ

Τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα κατέλιπεν ὁ Νικόλημος ὁ Ἄγιορείτης, εἶναι πολυάριθμα. Ὅλα οἰκοδομητικά, μερικά δὲ βασικῆς σημασίας διὰ τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν. Παραθέτομεν, ὅσα καταρωθῶσαμεν νὰ εὐρωμεν.

1. Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου. Τὰ εὐρίσκόμενα, Ἐνετία 1790 σελ. 728.

2. Περί τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων. Ἐνετία 1783. Σελ. 238. Ἀριθμεῖ καὶ ἄλλας ἐκδόσεις.

3. Ἐξομολογητάριον, Ἐνετία 1794. Σελ. 223. Ἀριθμεῖ ὑπὲρ τὰς 7 ἐκδόσεις. Ἐχει ἐκδοθῆ καὶ εἰς τὴν Τουρκικὴν.

4. Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν Πατέρων μὲ πολυσέλιδον πρόλογον. Ἐνετία 1782. Σελ. 1206. Μετεφράσθη εἰς τὴν σλαβονικὴν καὶ ρουμανικὴν γλῶσσαν. Ἐξεδόθη εἰς Β' ἐκδοσιν ἐν Ἀθήναις 1893.

5. Εὐεργετινός. Μετὰ πρόλογον καὶ πολλῶν διορθώσεων. Ἐνετία 1783. Β' ἐκδοσις Κωνσταντινουπόλεως 1861.

6. Ἀόρατος πόλεμος. Ἐνετία 1796. Σελ. 276. Ἀριθμεῖ πολλὰς ἐκδόσεις. Μετεφράσθη διασκευασθὲν εἰς τὴν ρωσικὴν καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν ἀγγλικὴν.

7. «Στέφανος τῆς Ἀειπαρθένου» ἦτοι «Νέον Θεοτοκάριον», περιέχον 62 κανόνας πρὸς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον κλπ. Βιέννη 1796. Σελ. 239. Ἀριθμεῖ τούλάχιστον 4 ἐκδόσεις.

8. Νέον μαρτυρολόγιον. Ἐνετία 1799. Ἀριθμεῖ 2 τούλάχιστον ἐκδόσεις.

9. Ἐπιτομὴ ἐκ τῶν προφητανακτοδαυτικῶν ψαλμῶν. Ἀπάνθισμα διαφόρων κατασκευτικῶν εὐχῶν. Κωνσταντινουπόλεως 1799. Δευτέρα ἐκδοσις. Ἀθήναι 1864.

10. Εὐλογόγιον. Κων/πολις 1799.

11. Πηδάλιον τῆς μῆς ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησίας. Τὸ συνέθεσεν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου. Λειψία 1800. Σελ. 752. Ἀριθμεῖ ὑπὲρ τὰς 5 ἐκδόσεις.

12. Γυμνάσματα πνευματικά. Ἐνετία 1800. Σελ. 608. Ἀριθμεῖ 3 τούλάχιστον ἐκδόσεις.

13. Συμβουλευτικὸν ἐγχειρίδιον περὶ φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων... Βιέννη 1801. Σελ. 326. Ἀριθμεῖ 3 τούλάχιστον ἐκδόσεις.

14. Βιβλίον καλούμενον «Χρηστοθήεια τῶν Χριστιανῶν». Ἐνετία 1803. Σελ. 395. Ἀριθμεῖ 3 τούλάχιστον ἐκδόσεις.

15. Νέον ἐκλόγιον. Βενετία 1803. Περιέχει βίους ἀγίων, τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις ἔχουν ζήσει μετὰ τὸν Φῶτιον. Ἀριθμεῖ δύο ἐκδόσεις.

16. Ἐρμηνεῖα εἰς τὰς 7 Καθολικὰς ἐπιστολάς. Ἐνετία 1806. Σελ. 366.

17. Βιβλος ψυχοφελεστάτη περιέχουσα ἀποκρίσεις διαφόροις ὑποθέσεσιν ἀνηκούσας, συγγραφείας παρὰ Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου. Ἐνετία 1816.

18. Συναξαριστῆς τῶν 12 μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τόμοι 3. Ἐνετία 1819. Σελ. σύνολον 1151. Ἀριθμεῖ 4 τούλάχιστον ἐκδόσεις.

19. Ἐρμηνεῖα εἰς τὰς 14 ἐπιστολάς τοῦ Παύλου. Ἐνετία 1819. Τόμοι 2. Σύνολον Σελ. 886.

20. «Κῆπος χαρίτων» ἦτοι ἐρμηνεῖα γλαφυρὰ εἰς τὰς Θ' ὄδας τῆς στιχολογίας. Ἐνετία 1819. Σελ. 347.

21. Ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς 150 ψαλμοὺς τοῦ προφητὰνακτος Δαβὶδ. Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον Κωνσταντινουπόλεως, 1819-1821. Τόμοι 2.

22. «Ὁμολογία Πίστεως», ἦτοι ἀπολογία δικαιοσύνης κατὰ τῶν ὅσα ἀμαθεῖς καὶ κακόβουλοι ἐτόλμησαν παρεξηγεῖν καὶ διαβάλλειν κλπ. Βενετία 1819. Σελ. 95.

23. «Ἐορτοδρόμιον», ἦτοι ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς ἀσματικὸς κανόνας τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν. Ἐνετία 1836. Τόμοι 2. Σελ. σύνολον 750.

24. «Νέα κλίμαξ», ἦτοι ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς ἑβδομήκοντα πέντε ἀναβαθμοὺς τῆς Ὀκτωήχου. Κωνσταντινουπόλεως 1844.

25. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ τὰ ἔργα. Μετὰ σχολίων. Τόμοι 3.

26. «Ἄλφαβηταλφάβητος» Μελετίου τοῦ

ὁμολογητοῦ. Θεσ/νίκη 1923. Σελ. 625.

27. Λόγος ἐγκωμιαστικός εἰς Χρυσόστομον. Νάξος 1902.

Ἐκ παραλλήλου ὁμῶς πρὸς τὴν συγγραφήν τῶν θεολογικῶν καὶ οἰκοδομητικῶν ἔργων, ἠσχολήθη ὁ Νικοδήμος καὶ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑμνογραφίαν, πλουτίσας μὲν καὶ βελτιώσας ἀκολουθίας προγενεστέρων ὑμνογράφων, συνθέσας δὲ καὶ ἄλλας ἰδικὰς του εἰς διαφόρους ἁγίους, αἱ ὁποῖαι ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ θεολογικὸν καὶ ἱστορικὸν περιεχομένον τῶν διακρίνονται ὄχι ὀλίγον καὶ διὰ τὴν λογοτεχνικὴν τῶν ἀξίαν. Παραθέτομεν μερικὰς.

28. Ἀκολουθία τῆς ὁσιομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆς. Σύρος 1877. Σελ. 22. Ἀριθμεῖ 3 ἐκδόσεις.

29. Κανὼν παρακλητικός εἰς ἅγ. Χαράλαμπον, Ἀθήναι 1840, Σελ. 20.

30. Ἀκολουθία ἀσματικὴ καὶ ἐγκώμιον τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ ὄρει τοῦ Ἁθῶ διαλαμπάντων Πατέρων. Ἐρμούπολις 1847. Ἀριθμεῖ 3 τοῦλάχιστον ἐκδόσεις.

31. Ἐγχειρίδιον περιέχον τὰ ἀσματικὰ ἐγκώμια καὶ τὸν κανόνα τοῦ ἐπιταφίου τὰ ἐν τῷ Τριῳδίῳ τετυπωμένα, ἐπιμαλῶς ἤδη διορθωθέντα μετὰ καὶ τοῦ ἀναστασίμου κανόνος τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Τυπογραφεῖον Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἔτος 1800.

32. Εὐχαί, κατ' ἀλφάβητον ἐν εἰδει οἰκῶν, κατὰ νουκτικαί, εἰς Χριστόν. Προσετέθησαν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου ὁ «Ἀόρατος πόλεμος».

33. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Φανουρίου. Ἀθήναι 1909. Σελ. 23.

34. Ἀκολουθία Βενιαμίν, διακόνου τοῦ ἐν Περσίᾳ (Ὀκτώβρ. ιγ') μετὰ στιχηρῶν προσομιῶν, ἰδιομέλων, καθισμάτων, κοντακίου καὶ κανόνος, οὗ ἡ ἀκροστιχίς «Βενιαμὴν κήρυκε ἄσπαστον προσφέρω».

Ἀνέκδοτος κῶδιξ Κυριακοῦ Σκήτης Κουσοκαλυβίων(1).

35. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Τρύφωνος. Ἀνέκδοτος (Φεβρουαρ. α'). Κῶδιξ Κυριακοῦ Σκήτης Κουσοκαλυβίων.

36. Ἀκολουθία Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας (Μαΐου β'). Ἀνέκδοτος. Κῶδιξ Κυριακοῦ Σκήτης Κουσοκαλυβίων.

37. Ἀκολουθία εἰς τὴν ἀνακομιδὴν καὶ μετακομιδὴν τοῦ πανσέπτου λειψάνου τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἐνετία 1819. Ἀριθμεῖ

τοῦλάχιστον 2 ἐκδόσεις.

38. Ἀκολουθία Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθεοῦ (Ὀκτώβρ. κγ'). Βενετία 1806.

39. Ἀκολουθία Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ. Κωνσταντινούπολις 1834. Ἀριθμεῖ τοῦλάχιστον 4 ἐκδόσεις.

40. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου Θεωνά. Κῶδιξ Καθολικοῦ Μονῆς Παντοκράτορος Ἁγ. Ὁρους. Ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Μονὴν Ἁγ. Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας, τὴν παρὰ τὴν Γαλάτισταν.

41. Ἀκολουθία πάντων τῶν νεοφανῶν μαρτύρων τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μαρτυρησάντων. Ἀριθμεῖ τρεῖς ἐκδόσεις. Β' ἔκδ., Ἀθήναι 1856.

42. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἀντύπα. Εἰς Μέγαν Συναξαριστὴν Δουκάκη (Ἀπρίλιος). Σελ. 121 κ. ἔφ. Ἀριθμεῖ δύο ἐκδόσεις.

43. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Θαλλελαίου. Μεσολόγγιον 1878.

44. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Θεράποντος. Ἀνέκδοτος. Εὐρητὰ εἰς Καρυά.

45. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Κυριακῆς. Ἐξεδόθη ἐν Νέῳ Λειωνναρίῳ (ἔκδοσ. Β'). Β' 41 κ. ἔ. Ἀριθμεῖ 4 ἐκδόσεις.

46. Ἀκολουθία τοῦ προφήτου Ἡλίου. Περιέχεται ἐν τῷ Συναξαριστῇ τοῦ Νικοδήμου, 20 Ἰουλίου, τόμος γ', σελ. 123 κ. ἔ.

47. Ἀκολουθία Λαυρεντίου, ἀρχιδιακόνου. Ἀνέκδοτος. Ἰδ. Νικοδήμου Συναξ., τόμ. γ', σελ. 247, σημ. 3.

48. Ἀκολουθία Νήφωνος, Πατριάρχου Κπόλεως, θελιτωθεῖσα καὶ διορθωθεῖσα διὰ προσθηκῶν, μεταβολῶν καὶ ἀφαιρέσεων, Νικοδήμου Συναξαρ., τόμ. γ', σελ. 251, σημ. 1.

49. Ἀκολουθία Παρθενίου Λαμπάκου. Ἀναπληρωθεῖσα καὶ πλουτισθεῖσα διὰ κανόνος. Νικοδ. Συναξ., τόμ. β', σελ. 111, σημ. Ἀνέκδοτος.

50. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, συμπληρωθεῖσα καὶ πλουτισθεῖσα διὰ δευτέρου κανόνος. Νικοδ. Συναξ., τόμ. α', σελ. 112, σημ. 2. Ἀνέκδοτος.

51. Ἀκολουθία Ἰωάννου Δούκα τοῦ Βατάτζη. Κωνσταντινούπολις 1872.

52. Ἀκολουθία τοῦ νεομάρτυρος Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Ὑδρας. Βενετία 1814. Ἀριθμεῖ 6 ἐκδόσεις.

53. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἐλευθερίου. Δουκάκη «Μέγας Συναξαριστής» (Δεκέμβρ. ιε'). Ἀθήναι 1896.

54. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Σεβαστιανοῦ, συμπληρωθεῖσα καὶ πλουτισθεῖσα διὰ δευτέρου κανόνος. Νικοδ. Συναξ., τόμ. α', σελ. 307, σημ. 1. Ἀνέκδοτος.

55. Ἀκολουθία Μελετίου τοῦ ὁμολογητοῦ. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ τέλος τῆς Ἀλφαθηταλφαθήτου Μελετίου τοῦ ὁμολογητοῦ. Θεσσαλονικὴ 1923, σ. 617.

(1) Τὰ κατωτέρω καὶ μέχρι τοῦ ἀριθ. 35 παρελάβομεν ἀπὸ τὰ περὶ Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου ὑπὸ τοῦ πρ. Λεοντουπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, δημοσιευθέντα εἰς τὰ «Μακεδονικά», ἔτος 1940, σελ. 38 κ. ἔφ.

56. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Θεοδοσίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀθήναι 1933.

57. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἀνανίου (ἀναπλήρωσις). Ἀνέκδοτος.

58. Ἀκολουθία Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου, (ἀναπλήρωσις). Ἀνέκδοτος.

59. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Θεοφίλου τοῦ μυροβλήτου. «Συναξαριστὴς» Δουκάκη (Ἰούλιος), σελ. 490 κ. ἔφ.

60. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Πολυδώρου (Σεπτέμβρ. γ'). Ἐξεδόθη ἐν τῷ Νέφ Μαρτυρολογίῳ. Ἐκδοσις α', σελ. 265 κ. ἔφ. Ἐκδοσις β', σελ. 224 κ. ἔφ. καὶ ἐν τῷ Νέφ Χιακῶ Λειμωνάρῳ, σελ. 11 κ. ἔφ.

61. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Βυζαντίου, ἀθλήσαντος ἐν Μυτιλήνῃ. Ἐξεδόθη ἐν Νέφ Μαρτυρολογίῳ, σελ. 291 κ. ἔφ.

62. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Συμεῶν τοῦ νέου θεολόγου. Ἐρμούπολις 1877.

63. Ἀκολουθία Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Ἀνέκδοτος. Κώδικες Μονῆς Βατοπεδίου, Μονῆς Λαύρας καὶ Κυριακοῦ Κausοκαλυβίων.

64. Ἀκολουθία Ἱεροθέου, ἐπισκόπου Ἀθηνῶν. Ἀνέκδοτος. Κώδ. τοῦ Κυριακοῦ, Σκήτης Κausοκαλυβίων.

65. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτριάς... Βλέπε Νικοδ. Συναξαρ. Δεκεμβρίου α', σελ. 404.

66. Κανὼν εἰς τοὺς ἰθ' ἀποστόλους, ὅστις ἀπὸ μέρους τῆς α' ᾠδῆς μέχρι τῆς στ' περιέχει τὰς ἐρμηνείας τῶν ὀνομάτων ἐνὸς ἑκάστου αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς στ' μέχρι τῆς θ' διαλαμβάνει ἐν τισὶ τόποις ἐκήρυξεν ἕκαστος καὶ ποῖον τέλος εἴληφε. Ἀρχὴ «Πέτρον ὁ πέτρον ἄραρχη τῆς πίστεως φερωνυμίαν πλουτῶν». Ἐξεδόθη ἐν βίβλῳ καλουμένῃ «πνευματικὸς κήψος», σελ. 162. Κων)πολις 1863.

67. Κανόνες ὀκτῆχοι εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Κεῖνται ἐν τῷ Βατοπεδινῷ κώδ. 1027 καὶ ἐν κώδ. τῆς Μονῆς Χιλανδαρίου.

68. Κανόνες δύο παρακλητικοὶ εἰς τὸν ἅγ. Χαράλαμπον. Ὁ εἰς τούτων εὐρηται ἐν Συναξαριστῇ, τ. β', 168 κ. ἔφ.

69. Κανόνες δύο εἰς τὸν ἅγ. Γεώργιον. Εὐρηται ἐν τῷ Κελλίῳ τοῦ ἅγ. Γεωργίου ἐν Καρυαῖς. Ἐν δὲ κώδ. 39 τῶν Ἰωσαφαίων σελ. 153 κ. ἔφ. κεῖνται 4 παρακλητικοὶ κανόνες εἰς τὸν ἅγ. Γεώργιον ποιηθέντες ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Νικοδήμου.

70. Κανόνες ὀκτώ εἰς τὸν ἅγ. Δημήτριον. Συναξ. τόμ. α', σελ. 194 κ. ἔφ.

71. Κανόνες δύο εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην. Λειψία 1799.

72. Κανὼν παρακλητικὸς φέρων ἐνταῦτ' καὶ θαυμάτων διήγησιν, ψαλλόμενος ἔμπροσθεν τῆς θαυματουργοῦ Γοργοῦπκῆς τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου. Βουκουρεστίον 1843.

73. Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὸν Χρυσόστομον. Ἀνέκδοτος.

74. Κανόνες τρεῖς εἰς Παναγίαν τὴν Πορταίτισσαν τῶν Ἰθέρων. Ὁ α' φέρει ἄκροστιχίδα «Ὑμνον ἀπαρχὴν Πορταίτισσιν φέρω. Νικοδήμος». Ὁ β' «Μονῆς Ἰθέρων Πορταίτισσαν στέφω. Νικοδήμος», ὁ γ' «Τρίτον προσαυδῶ Πορταίτισσιν μέλος. Νικοδήμος». Ἱεροσόλυμα 1907.

75. Οἶκοι κδ' εἰς Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ κανὼν παρακλητικὸς. Ἀθήναι 1921. Ἀριθμεῖ 2 ἐκδόσεις.

76. Οἶκοι κδ' εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον. Ἀθήναι 1912.

77. Οἶκοι κδ' εἰς Σίμωνα τῆς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας. Ἀθήναι 1925.

78 Ἰδιόμελα (5) εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Ἀννης. Συναξαρ. τ. α', σελ. 437 κ. ἔφ.

79. Ἰδιόμελα (2) τοῦ ἁγίου Μανδηλιου. Συναξαρ. τ. γ', σελ. 303 (τέλη μηνὸς Αὐγούστου).

80. Δοξαστικά (2) εἰς τὴν ἐξ Ἐδέσσης μετακομιδὴν τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν βασιλεύουσαν. Συναξ. τ. γ', σ. 303 (ἐν τέλει τοῦ μηνὸς Αὐγούστου).

81. Τροπάρια, καθίσματα κλπ. ἐλλείποντα ἐκ τῆς ἀκολουθίας Τιμοθέου τοῦ Ἀποστόλου. Συναξ. τ. β', σελ. 94 κ. ἔφ. (ἐν τέλει τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου).

Εἰς τὸ Κτηματολόγιον τῆς Ἱ. Μ. Προσοῦ καὶ εἰς τὴν σελ. 925 κ. ἔφ. ὁ ἱερομόναχος Κύριλλος, ὁ ὁποῖος εἰργάσθη ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη (1802-1809) παρὰ τῷ Νικοδήμῳ ὡς ἀντιγραφεὺς τῶν ἔργων αὐτοῦ, παραθέτει κατάλογον τῶν μέχρι τοῦ 1815 ἐκδιδομένων καὶ μὴ ἔργων τοῦ Νικοδήμου, τὰ ὁποῖα ἀναβιβάζει εἰς τὸν ἀριθμὸν 74. Τὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν ἔχουν ἀναγραφῆ εἰς τὰ προηγούμενα. Δὲν ἔχουν περιληφθῆ εἰς κανένα μέχρι σήμερον κατάλογον τὰ κάτωθι.

82. Ἀκολουθία εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς ἁγίας δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Προδρόμου.

83. Ἀκολουθία εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον.

84. Ἀκολουθία εἰς τοὺς τρεῖς διομήτρους κατὰ τὴν Αἰτωλίαν ἀσκήσαντας.

85. Ἀκολουθία καὶ ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ ἅγ. Γεωργίου.

86. Εἰς τὴν μνήμην τοῦ αὐτοῦ καὶ κανὼν ἐγκεντριμένος ἐκ τοῦ ἀναστάσεως ἡμέρας.

87. Ἐτερος παρακλητικὸς οἶκοι κδ' καὶ μετὰφρασις εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἀνδρω: κράτης, οὗ ἡ ἀρχὴ καὶ μὴ λαμπρά τὰ τῶν μαρτύρων.

88. Ἀναπλήρωσις τῆς ἀκολουθίας τῶν

ἀγίων Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου εἰς τὰς θ' τοῦ Ἰουνίου.

89. Ἀναπλήρωσις ἀκολουθίας καὶ θίου μετ' ἐγκωμίου τοῦ ἁγίου Βησσαρίωνος Ἁρίσσης.

90. Κανόνες δύο εἰς τὴν Γοργοεπήκοον Δοχειαρίου.

91. Εἰς τοὺς ἀρχαγγέλους οἶκοι, κανόνες, τροπάρια καὶ ἐγκώμια.

92. Κοινὸς παρακλητικὸς κανὼν εἰς τὸν Πρόδρομον, Νικόλαον καὶ Εὐστάθιον.

93. Εἰς κανὼν εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας.

94. Λόγος πανηγυρικὸς καὶ κανὼν εἰς τὴν λιτανεῖαν τῆς Θεοτόκου, τῆς ἐν τῷ πρωτάτῳ.

95. Ἐπιτάφιοι λόγοι εἰς διάφορα ὑποκείμενα.

96. Τρεῖς λόγοι περὶ μετανοίας.

97. Εἰς λόγος εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ποιμένου.

98. Μεγαλυνάρια εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν.

99. Εὐχαὶ εἰς τὸν ἅγιον Τρύφωνα καὶ Μόδεστον.

100. Ἀκολουθία καὶ ἐπιδιόρθωσις εἰς μερικὰ θαύματα τῆς Θεομητορικῆς καὶ ἁγίας εἰκόνας τῆς ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ ταύτῃ τοῦ Πυρσοῦ.

101. Πίναξ κατὰ ἀλφάβητον διὰ τὸ θέατρον πολιτικόν.

Περαιτῶν ὁ Κύριλλος τὸν κατάλογον τῶν 74 ἔργων τοῦ Νικόδημου προσθέτει: «Ταῦτά εἰσι ἀπερῶ ἰδίοις ὄμμασι εἶδον καὶ διὰ τῆς ἐπιτάγῃς τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς ἀντέγραφα. Σῶζονται δὲ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν πανοσιωτῶν πατέρων ἁγιογράφων Στεφάνου καὶ Νεοφύτου τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ἀοιδίμου τούτου ἀνδρὸς καὶ Σκουρταίων ἐπιλεγομένων».

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω ἔργων, καὶ τῶν πολλῶν ἐπιγραμμάτων, τὰ ὁποῖα κατὰ κανόνα θέτει ὁ Νικόδημος εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἔργων του, φαίνεται ὅτι ἀφῆκε καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα, ὄχι μόνον δὲν εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀναφέρονται πούθενά. Οὕτως εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ Καλλιβούρτζη εἰς Νάξον σῶζεται κιβώτιον περιέχον βιβλία, χειρόγραφα, φωτογραφίας, καὶ μάλιστα τὴν οἰκογενειακὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Νικόδημου. Δὲν ἔχει δὲ ἀνοιχθῆ ἀκόμη, διότι ὑπάρχει ἀντιδικία μεταξὺ τῶν κληρονόμων περὶ τῆς κυριότητος αὐτοῦ⁽²⁾. Δὲν

ἀποκλείεται δὲ καὶ εἰς ἄλλας βιβλιοθήκας νὰ σῶζονται συγγράμματα τοῦ Νικόδημου, δεδομένου ὅτι πολλὰ ἐκ τῶν ἔργων του, πρὶν ἴδουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἐκκυκλοφόρουσαν μεταξὺ τῶν εὐσεβῶν μοναχῶν ὡς χειρόγραφα.

Ὁ Σπυρίδων Λάμπρος ἀναφέρει ὅτι εἰς τὸ κτηματολόγιον Μονῆς Προουσοῦ καὶ ἐν σελ. 725 γίνεται μνεῖα δι' ὀλίγων γραμμῶν περὶ Νικόδημου τοῦ Ἁγιορείτου καὶ παρατίθεται κατόπιν κατάλογος 18 συγγραμμάτων τοῦ ἐκδεδομένων καὶ 58 ἀνεκδότων⁽³⁾.

Ἀλλὰ καὶ τὰ ὅσα παρεθέσαμεν εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα μαρτυροῦν τὴν γονιμωτάτην συγγραφικὴν δρασίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀνδρὸς. Βεβαίως δὲν εἶναι ὅλα, ὅπως ἐλέχθη, ἔξ ὀλοκλήρου ἰδικά του ἔργα. Ὁ λαὸς ὅμως φέρουσαν τὴν σφραγίδα τῆς ἰδικῆς του προσωπικότητος. Διότι καὶ ὅσα μὴ ἰδικά του, ἔκρινον ἀναγκαῖον νὰ δώσῃ εἰς δημοσιότητα, τὰ ἐπεξεργάσθη μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ βαθείας προσοχῆς, τὰ ἐβελτίωσεν ἐν πολλοῖς, ὥστε ἐκ μέρους δλων νὰ ἀποδίδωνται εἰς τὸν Νικόδημον.

Τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν ἔργων του ἐξεδόθησαν μετὰ τὸν θάνατόν του. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι, καὶ ζῶντος αὐτοῦ, πολλοὶ εὐσεβεῖς, τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀγαπῶντες, ἄνδρες ἐνδιεφέρθησαν διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων του. Τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερθέντων διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων κατέχει ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ὁ Ε', ὅπως καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἐδρίπου καὶ κατόπιν Ἰωαννίνων Ἱεροθέος. Ἐκ παραλλήλου ὅμως πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεων των ἐνδιεφέρθησαν καὶ ἄλλοι, ὅπως ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος ὁ Ζ', ὁ Πατριάρχης ἐπίσης Κων/πόλεως Κύριλλος, ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ, ὁ ἀρχιμανδριτῆς Γ. Ποριώτης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαλματίας Βενέδικτος Κραλίδης, αἱ ἱεραὶ Μοναί, αἱ Σχῆται καὶ τὰ κελλία τοῦ Ἁγ. Ὁρους, ὁ Ἱ

Μελισσηνοῦ: «Ἡ Νάξος». Νάξος 1947 σελ. 131.

(3) «Ν. Ἑλληνομνήμων», τόμ. 10ος, ἔτος 1913, σελ. 315.

(2) Ἐμμ. Καρπαθίου: «Νικόδημος Ἁγιορείτης», Ἐκκλησία, 1935 σελ. 50, καὶ Γ. Ν.

ωάννης ὁ Καποδίστριας, ὁ Ἰωάννης Μαυροκορδάτος, ὁ Σεραφεῖμ Μορμούρογλου, ὁ Δημήτριος Καρυτσώνης, ὁ Ἰωάννης Καννάς, οἱ Ζωσιμάδαι καὶ ἄλλοι.

Ἄλλ' ἐκεῖνοι ὅμως, οἱ ὅποιοι ὑπερέβαλον τοὺς πάντας εἰς πόθον καὶ ζῆλον, ἀρτύτους κόπους, θυσίας καὶ δαπάνας, διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Νικοδήμου εἶναι οἱ συμμανασταὶ του, ἀδελφοὶ ἀγιογράφοι, Στέφανος καὶ Νεόφυτος Σκουρταῖοι, οἱ ἱερομόναχοι. Πρὸς αὐτούς, ἀποθνήσκων ὁ Νικοδήμος ἐξέφρασε τὴν παράκλησιν νὰ φροντίσουν διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων του εἰς διαφωτισμὸν καὶ οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν. Αὐτοὶ «ὅπως ζῶντα περιέθαλψαν, ἐψώμισαν, ἀνέπαυσαν καὶ ἠγάπησαν τὸν εὐσεβῆ διδάσκαλον, οὕτω καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ»⁽⁴⁾.

Ἠρεύνησαν βιβλιοθήκας, ἐπεκοινωνήσαν πρὸς κατόχους χειρογράφων τοῦ Νικοδήμου, ὑπεβλήθησαν εἰς θυσίας καὶ κατῶρθωσαν νὰ συγκεντρώσουν καὶ τακτοποιήσουν πρὸς ἔκδοσιν πλεῖστα ἔργα τοῦ μεγάλου ἀνδρός. Ἀπετάθησαν ἐκ παραλήλου εἰς Πατριάρχας καὶ ἄλλους κληρικούς, ὅπως ἐπίσης εἰς τὰς Μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ εἰς πολλοὺς φιλογενεῖς διὰ τὴν εὑρεσιν τῶν ἀπαραιτῶν χρημάτων. Ἐπεσκέφθησαν τὰ εἰς τὴν Βενετίαν καὶ ἀλλαγῆ τυπογραφεία καὶ ἐπεστάτησαν αὐτοπροσώπως διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν καλυτέραν ἐκτύπωσιν τῶν ἔργων, μὴ φειδόμενοι οὐδενὸς κόπου καὶ οὐδεμιᾶς θυσίας.

Οἱ ἴδιοι εἰς τὴν προτελευταίαν σελίδα τοῦ ἑορτοδρομίου γράφουν τὰ ἐξῆς περὶ τῆς ἐντολῆς τὴν ὁποίαν παρὰ τοῦ Νικοδήμου ἔλαβον πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἔργων του: «Ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι, οἱ κατ' ἐντολὴν τοῦ ἀοιδίου πατρὸς καὶ διδασκάλου ἐμπιστευθέντες τὴν ἔκδοσιν τῶν κοινωφελῶν πόνων του, διὰ νὰ μὴ ἀκούσωμεν τό, οὐαί, ἔμοχθήσαμεν καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἡμῶν καὶ διὰ κοινῆς συνδρομῆς τῶν εὐσεβῶν ἀδελφῶν μας ἐτυπώθησαν πολλὰ, ἐκ

τῶν ὄσων ἔγραψεν ἡ ἱερὰ χεὶρ του». Τὴν αὐτὴν διαβεβαίωσιν κάμνουν καὶ πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε', εἰς ἐπιστολὴν τῶν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ βιβλίον Κήπος Χαρίτων (σελ. γ').

Διὰ τὸ ἔργον τῶν αὐτῶν, οἱ εὐλαβεῖς αὐτοὶ μοναχοὶ ἐφείλκυσαν ζωηρὰν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κύκλων. Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς ἐπιστολάς του πρὸς τοὺς Σκουρταῖους τοὺς συγγαίρει διὰ τὸ ἔργον τῶν καὶ γράφει μετὰ τῶν ἄλλων: «Ἐἶδομεν τὸν ἀξιόχρεον ζῆλόν σας περὶ τῆς ἐν τύποις ἐκδόσεως τῶν σωζομένων μὲν, διεσπαρμένων δὲ τῆδε κάκεισε ψυχωφελῶν συγγραμμάτων τοῦ μακαρίτου ἐν διδασκάλοις κυρ. Νικοδήμου, καὶ ὅτι, ἐπόμενοι τῇ διαταγῇ τοῦ περὶ αὐτῶν οὐκ ὀλίγα πονήσαντος μακαρίτου ἐκείνου καταγίνεσθε εἰς τὴν ἀνεύρεσιν, ἐξαιτούμενοι πρὸς τοῦτο καὶ τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν καὶ συναρωγὴν...»⁽⁵⁾.

Οὕτω δέ, χάρις εἰς τὸν ἱερόν ζῆλον τῶν εὐλαβῶν αὐτῶν μοναχῶν, τὰ ἔργα τοῦ Νικοδήμου ἐκυκλοφόρησαν εὐρύτατα εἰς ὅλον σχεδὸν τὸ δουλεῦον τότε Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ ἀπετέλεσαν πλουσίαν πηγὴν ἀστειρευτῶν ναμάτων, ὄχι μόνον ὑγιοῦς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ἀγνῆς φιλοπατρίας καὶ ἔδωσαν τὰς ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις καὶ τὰ ἀρραγῆ θεμέλια τοῦ ἱεροῦ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως ἀγῶνος.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὅπως καὶ μέχρι σήμερον, μελετῶνται, ὅπου ὑπάρχουν τὰ βιβλία αὐτά, καὶ μάλιστα ὁ «Ἀόρατος πόλεμος» εἰς τόνωσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Νικοδήμου ἦτο τότε, εἶναι καὶ σήμερον ἱερόν καὶ σεβαστόν. Ἐξαίρεσιν πρὸς τὸν ὁμόθυμον σεβασμόν, τὸν ὁποῖον οἱ σύγχρονοὶ του ἔτρεφον πρὸς τὸν Νικοδήμον, ἀπετέλεσαν μερικοὶ μικροὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι καὶ τὸν ἐπότιζαν μὲ πολλὰς πικρίας.

Ἄλλὰ περὶ αὐτῶν εἰς τὸ ἐπόμενον.

Ι. Θ. ΚΟΛΙΤΣΑΡΑΣ

(4) Σωφρονίου Εὐστρατιάδου ἔργ. μν. σελ. 46.

(5) «Μακεδονικά», 1940, σελ. 47.

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ

Όσα εγράψαμεν εἰς τὸ περασμένον φύλλον περὶ τῶν σεισμῶν πρέπει νὰ συμπληρωθοῦν, δυστυχῶς, καὶ ἀπὸ μερικῆς ἄλλας διαπιστώσεις. Διότι ὁ ἐπερχόμενος χειμῶν μᾶς ἐπιβάλλει νὰ κάμωμεν ἕνα ἀπολογισμὸν. Νὰ βάλωμεν τὸ χέρι εἰς τὴν καρδιά καὶ νὰ εἰποῦμε, εἰς τὸν ἑαυτὸν μας μόνον, ἔστω, τί ἔγινε διὰ τοὺς σεισμοπαθεῖς ἕως τώρα.

Ὡς πρὸς τὴν κρατικὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀντίληψιν εἶναι δύσκολον νὰ ἐκφέρωμεν κρίσιν ἀντικειμενικὴν καὶ ἐπαρκῶς θεμελιωμένην, διότι τὴν σχετικὴν συζήτησιν, δυστυχῶς, τὴν ἔχει ἀρπάσει ἡ πολιτικὴ. Δὲν ὑπάρχει ὅμως φόβος ὅτι παρεμβαίνουμεν κατὰ τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν τρόπον εἰς τὴν πολιτικὴν συζήτησιν, ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἐδυσκολεύθη πολὺ τὸ κράτος νὰ ἐμφανίσῃ ἑαυτὸ μὲ καρδιά καὶ ἰκανότητα νὰ συγκινήται. Φαίνεται ὅτι τὰ πρῶτα κρατικὰ μέτρα ἦσαν αἱ... ἀπαγορεύσεις πρὸς πάντα ὁ ὁποῖος θὰ εἶχε τὴν διάθεσιν νὰ βοηθήσῃ. Καὶ φαίνεται ἀκόμη ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν, διὰ πολλοὺς κρατικoὺς λειτουργοὺς, ὑπῆρξε κατὰ πού ἰκανοποιούσε τὴν ὑπερρεσιακὴν τὸν συνειδήσιν ἡ σκέψις ὅτι, ναὶ μὲν δὲν βοηθοῦμεν ἡμεῖς ἀλλὰ τοῦλάχιστον... δὲν ἀφίνομεν καὶ τοὺς ἄλλους νὰ βοηθήσουν ! Πόση δὲ ἀποθάρρυνσις ἐπέρχεται μὲ τοιαύτην νοοτροπίαν εἰς τόσον κρισίμους στιγμὰς, εἶναι περιττὸν καὶ νὰ λεχθῇ.

Ὅπωςδὴποτε, τὴν πλευρὰν ποῦ ἀφορᾷ τὸ κράτος ἠμποροῦμεν καὶ νὰ τὴν ἀφίσωμεν τώρα κατὰ μέρος. Ὅ,τι ἔγινε ἔγινε ἄλλως τε τὰ σφάλματα ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ἡ βελτίωσις εἶναι αἰσθητὴ. Ἀπὸ ἀπόψεως τώρα σχεδίων μελλοντικῶν μεγάλης κλίμακος, δὲν ἔχομεν βεβαίως ἐπαρκῆ στοιχεῖα διὰ μίαν πράγματι ἀντικειμενικὴν κριτικὴν, ἐλπίζομεν ὅμως ὅτι πλέον ἤρχισε στ' ἀλήθεια νὰ κινήται ἡ κρατικὴ μηχανὴ καὶ ἐπομένως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνη κατὰ προεξόφλησιν γκρίνια ὡς πρὸς τὰ ὀριστικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀναληφθείσης

μεγάλης προσπάθειας. Αἱ δὲ δηλώσεις τοῦ ἀρμοδίου ὑφυπουργοῦ, ὅτι παύει νὰ μὲνῃ ἔστω καὶ εἰς σεισμόπληκτος ὑπὸ σκηνήν, ἔχουν βεβαίως μεγίστην σπουδαιότητα καὶ πρέπει νὰ γίνουν δεκτὰ μὲ χαρὰν ἀνεπιφύλακτον.

ΤΙ ΕΚΑΜΑΜΕΝ;

Μένει ὅμως ἡ ἄλλη πλευρά: τί ἐκάμαμεν ἡμεῖς ὅλοι, ὡς λαὸς ὡς ἄτομα; Τί ἐκάμαμεν λοιπὸν ἐνώπιον χρέους τόσον ἱεροῦ;

Νὰ εἰποῦμε, ὅτι δὲν ἐκάμαμεν τίποτε, θὰ ἦτο ὁμολογουμένως ἀδικον. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐὰν καθίσῃ νὰ γράψῃ κανεὶς ἕνα πρὸς ἕνα ὅ,τι ἔγινε ἀπὸ μικρῶν καὶ μεγάλων διὰ τοὺς σεισμόπληκτους, τόμος, ἴσως καὶ τόμοι θὰ ἠμποροῦσαν νὰ μαζευθοῦν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ τρόπος διὰ νὰ κρίνωμεν. Τὸ ἐρώτημα εἶναι ἄλλο: Ἐγινε μιὰ ἀληθινὰ πνευματικὴ ἐπιστράτευσις ποῦ νὰ μαρτυρῇ ἐμπράκτως τὴν ἀνάτασιν τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς; Ἐκάμαμεν ὅλοι τὸν πόνον τῶν σεισμόπληκτων ἀδελφῶν μας ἰδικόν μας πόνον; Ποιὸς ἀπὸ ἡμᾶς, ὄχι ἔδωσε τὸν ἕνα χιτῶνα ἀπὸ τοὺς δύο, ἀλλ' ἠλάττωσεν ἔστω μιᾶς ἡμέρας τὸ φαγητὸν διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ βοήθεια τῶν σεισμόπληκτων; Ὡς χριστιανοί, λέγομεν ἢ δὲν λέγομεν ὅτι θεωροῦμεν τοὺς ἄλλους ὡς ἀδελφούς μας; Καὶ οἱ σεισμοί, ἀποτελοῦν ἢ δὲν ἀποτελοῦν δοκιμασίαν διὰ νὰ ἰδοῦμε ἐὰν αὐταὶ μας αἱ ἐπαγγελίαι εἶναι ἀληθεῖς; Καὶ τί ἀπέδειξεν ἡ δοκιμασία αὕτη;

Ἄς βάλωμεν τὸ χέρι στὴν καρδιά καὶ ἄς ἀπαντήσωμεν... καθέννας ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ πρὸ παντὸς διὰ τὸν ἑαυτὸν του!

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑΤΑ

Ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὅτι πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ ἀρχίσωμεν καὶ ὡς κράτος καὶ ὡς ἄτομα νὰ μὴ περιοριζώμεθα εἰς τὰ ἔτοιμα ἀλλὰ νὰ σκεπτόμεθα καὶ λιγάκι διὰ τὰ ἐυρίσκωμεν νέους δρόμους, εἶναι ἐνδιαφέρουσα καὶ

μία ἄλλη ἀποκάλυψις μιᾶς καθημερινῆς ἐφημερίδος, ἐν σχέσει μὲ τὴν δυνατότητα ἢ ὁποῖα ὑπάρχει διὰ τὴν Ἑλλάδα, νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὰ τεράστια ἀποθέματα τροφίμων τὰ ὁποῖα ἡ ἀμερικανικὴ κυβερνήσις ἔχει συγκεντρώσει εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς πρὸς ὑποστήριξιν τῶν τιμῶν καὶ δὲν γνωρίζει πῶς νὰ τὰ ξεφορτωθῇ.

Πρόκειται περὶ πλεονασμάτων διαφόρων προϊόντων, τὰ ὁποῖα δὲν δίδονται εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ μὴν ὑπάρχη πολλὴ προσφορὰ καὶ πέσουν ὑπερέμετρος αἱ τιμαί. Εἰς ἄλλας χώρας καὶ ἄλλους καιροὺς, αὐτὰ τὰ πλεονάσματα ἐροῦντο εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἐκαίοντο. Ἐντὶ λοιπὸν νὰ καταστραφῶν, μένουσιν εἰς τὰς ἀποθήκας. Ὀλίγη προσπάθεια χρειάζεται ὥστε τὰ πλεονάσματα αὐτὰ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν χώραν μας καὶ νὰ βοηθήσουν τὸν πληθυσμὸν μας. Αὐτὴν τὴν προσπάθειαν τὴν ἔκαμε μία Μεγάλῃ Βρετανία, ἡ ὁποῖα «ἠγόρασε» τὰ ἐν λόγῳ πλεονάσματα ἔναντι συμβολικοῦ τιμήματος.

Ἐπομένως, δοθέντος ὅτι ὑπάρχουν καὶ ὀργανώσεις, καὶ δὴ καὶ τόσαι χριστιανικαὶ ὀργανώσεις προνοίας, θὰ ἤμποροῦσαν νὰ συγκληθῶν καὶ οἱ δικητικῶς ἀρομῶδι καὶ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη, τοῦλάχιστον διὰ νὰ ἔλθουν αὐτὰ τὰ πλεονάσματα ἐδῶ. Ἄλλὰ τὸ κακὸν ἀκριβῶς εἶναι ὅτι χανόμεθα ἀπὸ ἐκεῖνα πού εἶναι εὐκόλα!

ΟΠΩΣ Ο ΝΕΥΤΩΝ

Τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας ὁ διάσημος Δανὸς φυσικὸς Niels Bohr, καθηγητῆς τῆς θεωρητικῆς Φυσικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κοπεγχάγης, τιμηθεὶς ἤδη ἀπὸ τὸ 1922 μὲ τὸ βραβεῖον Nobel. Τὸ ὄνομά του εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἀπὸ τεσσαρακονταετίας, ὁπότε ἔλυσε βασικὰ προβλήματα σχετιζόμενα μὲ τὴν ἐσωτερικὴν σύστασιν τοῦ ὑλικοῦ ἀτόμου καὶ ἔκτοτε ἡ μεγαλειώδης ὄντως ἐπιστημονικὴ του προσφορὰ συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν συνεχιζομένην μεταβολὴν τῶν μηχανοκρατικῶν ἀντιλήψεων ὡς πρὸς τὴν πλοκὴν καὶ τὴν ἐσωτέραν ὀργάνωσιν τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Κβαντομηχανικὴ, κυματο-

μηχανικὴ καὶ πυρηνικὴ φυσικὴ διεμορφώθησαν εἰς αὐτοτελεῖς κλάδους, χάρις καὶ εἰς τὸ ἐρευνητικὸν ἔργον τοῦ καθηγητοῦ Bohr.

Τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν τὸν ἀνεκέρηξεν ἐπίτιμον διδάκτορα τῶν φυσικομαθηματικῶν Ἐπιστημῶν, καὶ ἡ σχετικὴ τελετὴ ἦτο ἐξόχως συγκινητικὴ. Ὁ καθηγητῆς τῆς φυσικῆς κ. Δ. Χόνδρος, ἐκθέτων ἐν συντομίᾳ τὸ πολιοχιδὲς ἔργον του, τὸν ἐχαρκακτήρισεν ὡς ἰσάξιον τοῦ Νεύτωνος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι αἱ ἐργασίαι του θὰ ἔχουν ἀντίκτυπον εἰς τὴν ἐπιστήμην ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας. Καὶ ὁ τιμηθεὶς Δανὸς σοφός, ἀκολουθῶν ἐν προκειμένῳ τὴν γραμμὴν τὴν ὁποῖαν βαδίζουν οἱ πραγματικῶς μεγάλοι ἐρευνηταί, εἰς τὸν ἐπίσημον λόγον του ἔθιξε μερικὰ ἀπὸ τὰ θεμελιώδη προβλήματα πού ἀπασχολοῦν σήμερον τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Τὸ μυστήριον τοῦ μικροκόσμου, τὰ περισσότερον μυστηριώδη καὶ προβληματικὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς, τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως καὶ τῆς αἰτιοκρατίας, τῆς συνειδήσεως κ.λ.π., ὀδηγοῦν, εἶπε, τὸν σημερινὸν ἐρευνητὴν πέραν τῆς ἀπλῆς πειραματικῆς ἢ καὶ μαθηματικῆς ἐρεῦνης. Ὁ ἀληθινὸς ἐπιστήμων ἔχει ἀνάγκην τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς μεταφυσικῆς διὰ νὰ κάμῃ ἐπιτυχῆ θεώρησιν τῶν θεμελιωδῶν τούτων προβλημάτων. Καὶ ὁ διακεκριμένος Δανὸς φυσικὸς διεκέρηξεν ὀρισμένας βασικὰς ἀπόψεις, τὰς ὁποίας ἔχει ἀποκρυσταλλώσει εἰς πεποιθήσεις καὶ ἔχει δημοσίᾳ διατυπώσει ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ τώρα νὰ προσθέσωμεν (μὲ κάποιαν ἱκανοποίησιν, δὲν τὸ κρύβομεν), ὅτι αἱ «Ἀκτίνες» ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἐκδόσεώς των εἶχον ἐπιστήσει τὴν προσοχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ ἐπὶ τῆς ἐξόχου ταύτης ἐπιστημονικῆς φυσιογνωμίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον αὕτη ἐπιτελεῖ.

«SYNDESMOS»

Θὰ ἠθέλαμεν νὰ χαιρετίσωμεν ἕνα περιοδικὸν γαλλιστὶ ἐκδιδόμενον εἰς τὸ Παρίσι ἀπὸ Ρώσους κυρίως ὀρθοδόξους, μὲ τὸν τίτλον «Syndesmos», ὄργανον τῶν

ὀρθοδόξων νέων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Τὸ περιοδικὸν αὐτὸ δείχνει μίαν ἐργασίαν πραγματικῶς ἀξίαν ἐνδιαφέροντος. Σκοπὸν του ἔχει νὰ προβάλῃ τὴν ὀρθόδοξον ἀξίαν, τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα ὡς παράγοντα τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν ἱκανότητα τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ ὀρθοδοξία διὰ νὰ ἀπλώσῃ τὴν δρᾶσιν της καὶ εἰς νέα διαρκῶς πεδία. Νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ προσεχθῇ τὸ φύλλον αὐτό. Ἡ ἔξωτερικὴ του ἐμφάνισις εἶναι πενιχρά, ἀλλὰ μέσα του ἔχει πολλὴν δύναμιν. Πρέπει καὶ οἱ Ἕλληνες ὀρθόδοξοι νὰ τὸ προσέξωμεν καὶ νὰ φροντίσωμεν ὥστε ἡ ἐλληνικὴ ὀρθοδοξία νὰ ἐκπροσωπῆται ἐπαρκῶς εἰς τοιαύτην κίνησιν.

Εὐχόμεθα μὲ ὅλην μας τὴν καρδιά κάθε προκοπὴν εἰς τὸ περιοδικὸν αὐτὸ καὶ φυσικὰ εἰμεθα εἰς τὴν διάθεσίν του δι' ὅ,τι δήποτε καὶ ἡμεῖς θὰ ἠμπορούσαμε νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὴν τόσον εὐγενικὴν του προσπάθειαν.

« Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ »

Ἔχομεν λάβει καὶ προσφάτως ἀκόμη ἀφορμὴν νὰ κονταροκαυπηθοῦμε μὲ τὸ περιοδικὸν « Καθολικὴ ». Ἄλλὰ τώρα, πού τὸ ὄργανον τῶν ἐν Ἑλλάδι καθολικῶν συμπληρώει εἰκοσιπενταετίαν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του, θεωροῦμεν χρέος μας ἀκριβῶς μὲ τὴν καλὴν πίστιν τὴν ὁποίαν μᾶς δίδει ἡ ὀρθόδοξος ἀγωγή καὶ ὁ ὀρθόδοξος πολιτισμός, νὰ ὁμολογήσωμεν χωρὶς περιστροφῆς ὅτι τὸ ἑορτάζον περιοδικὸν κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετίαν ἡ ὁποία ἐπέρασε, ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς του β-βαίως καὶ ἀπὸ τῆς ἰδικῆς του ἀναμφιβόλως πλεονεξίας, εἰργάσθη κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος πράγματι ἀξίζει ἀναγνώρισιν. Ἡ ὕλη του προσφέρεται πλουσία μὲ ἐπιμέλειαν καὶ μὲ ἐνημέρωσιν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰδικῶς τοῦ καθολικοῦ λαϊκοῦ στοιχείου εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Αἱ ἀπόψεις του, ἐκφράζονται κατὰ τρόπον μετρημένον, σεμνὸν καὶ προσηγομαχίζοντα τὸ ἔδαφος διὰ μίαν συζητήσιν ἢ ὁποία δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἄσκοπος. Εἰς πολλὰ σημεία, καὶ ἂν ἀκόμη ἐλησημονεῖτο ἡ δογματικὴ διαφορὰ, θὰ ἐδυσκολευέτο κανεὶς πολὺ νὰ παρακολουθήσῃ

τὰς ἀπόψεις τοῦ φύλλου. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς προσπαθείας διὰ τὴν προσέγγισιν, ἂν μὴ τὴν ἔνωσιν, τῶν χριστιανῶν τῶν διαφόρων δογμάτων, παρὰ τὰς ἐνίοτε παρεκκλίσεις, τὸ σύνολον ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητον πρόοδον ἐν σχέσει μάλιστα πρὸς θλιβεροῦ φανατισμοῦ ἄλλα φαινόμενα. Εὐχόμεθα λοιπὸν εἰς τὸ ἔγκριτον περιοδικὸν νὰ συνεχίσῃ ἐπὶ μακρὸν τὴν ἔκδοσίν του καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ὁμοδόξων του καὶ πρὸς συνάντησιν τῶν χριστιανῶν καθ' ὅλον, ἔστω καὶ συζητητικὴν καὶ διαφωνοῦσαν ἀκόμη συνάντησιν, ἀλλὰ ἐπὶ ἐπιπέδου πάντως ἀνταξίου τοῦ χριστιανικοῦ ἡθους καὶ πολιτισμοῦ.

ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ

Δὲν ἔχομεν, ὁμολογοῦμεν, ἰδιαίτερον ζῆλον διὰ τὴν παρακολούθησιν τῶν διαφόρων δικαστικῶν, ὅπως, πολὺ ὀλιγώτερον, οὔτε τῶν διοικητικῶν μέτρων τὰ ὁποῖα λαμβάνονται πρὸς προστασίαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἠθικῆς. Φρονοῦμεν ὅτι ἡ προστασία αὕτη πρέπει νὰ γίνεται διὰ μέσων πνευματικῶν μὲ τὴν ἄνθησιν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς χριστιανικῆς πίστεως, εἰς τοὺς ἐν συνειδήσει χριστιανούς. Οὐχ ἥτιον θεωροῦμεν ὑποχρέωσιν μας νὰ ἐξάρωμεν τὸ ἐνθαρρυντικὸν γεγονός τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσε μία δίκη ἡ ὁποία διεξήχθη εἰς τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν.

Ἐπρόκειτο περὶ ἐφέσεως ἐνὸς ὁ ὁποῖος εἶχεν καταδικασθῆ ὑπὸ τοῦ πλημμελειοδικείου ἐπὶ κυκλοφορία ἀσέμνων ἀναγνωσμάτων. Εἰς τὴν δίκην, ὅπως πληροφοροῦμεθα, ἐπρόβηλιν καὶ πάλιν τὰ γνωστὰ standard ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα οἱ τοιοῦτου εἶδους κατηγοροῦμενοι καὶ οἱ συνήγοροί των ἐπικαλοῦνται, ἀφοῦ δὲν διαστάζουν καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν Πλάτωνα νὰ φέρουν εἰς τὴν μέσην ὡς τόν... προστάτην φιλόσοφον τοῦ ἔμπορου τῆς κανθαρινίδης. Φαίνεται ὅμως ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν καὶ ἀπὸ τῆς εἰσαγγελικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς προεδρικῆς ἔδρας ἐδόθη ἓνα καλὸν μάθημα, ὡς πρὸς τὸ ὅτι αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ ἀσεβὴς ἐπίκλισις καὶ τῆς τέχνης καὶ πρὸ παντὸς τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας ὅπως καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς... διαφωτίσεως δὲν ἔχει πέρασιν.

Καὶ αὐτὸ τὸ μάθημα ἐμφανίζει τὴν διακοσύνην παιδαγωγουσαν καὶ φρονηματιζουσαν μὲ ἐνέργειαν πολὺ πέραν τῆς συγκεκριμένης υποθέσεως. Καὶ ἡ καθοδήγησις ἢ ὁποία μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον προσφέρεται πρέπει νὰ χαιρετισθῇ ὡς μία πολύτιμος συμβολὴ εἰς τὸν κοινωνικὸν καθαρισμὸν ἀπὸ τοξίνων αἱ ὁποῖαι εἰσέδυσαν λάθρα εἰς αἰροῦς παραζάλης καὶ ἠθικῆς συγχύσεως.

ORGANON ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΥ

Θὰ μᾶς ἐπιτραπῇ τώρα καὶ μία περιαιτολογία. Θέλουμε νὰ ἐμφανίσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας μὲ ἐξαιρετικὴν πράγματι χαρὰν μίαν νέαν ἔκδοσιν, ἓνα ἀδελφὸν περιοδικόν, τὸν «Κόσμον τῆς Ἑλληνίδος».

Εἶναι τὸ ὄργανον τοῦ χριστιανικοῦ φεμινισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, θέλει ν' ἀποτελῇ τὸ χριστιανικὸν βῆμα τοῦ πολιτιστικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν γυναῖκα, εἰδικώτερον διὰ τὴν ἑλληνίδα.

Εἶναι γεγονός δυστυχῶς—πολλάκις τὸ ἔχομεν τονήσει!—ὅτι εἰς τὸ παρελθὸν ἡ φεμινιστικὴ κίνησις εἶχεν ἀφεθῆ πρόνομον ἀρνητικῆς ἐναντι τοῦ χριστιανισμοῦ νοοτροπίας. Οἱ χριστιανοὶ πνευματικοὶ ἐργάται ἐφαίνοντο ὡς ἓν ἓνα μόνον ἐνδιαφέρον εἶχον, πῶς νὰ σβύσουν τὴν λέξιν «χριστιανός» καὶ νὰ τὴν ἀντικαταστήσουν μὲ τὴν ταυτόσημον τάχα λέξιν «συντηρητικός», (αὕτῃ ἡ ταῦτισις εἶναι ἡ μορφή τὴν ὁποίαν παίρνει ἡ εἰδωλοατροεῖα εἰς τὴν ἐποχὴν μας) καὶ ἔτσι νὰ ποῦν ὅτι ὁ φεμινισμὸς εἶναι κατὰ τὸ ἀντιχριστιανικὸν (ἀφοῦ εἶναι... ἀντισυντηρητικόν), ὅπως εἰς ἄλλα χρόνια ἔλεγαν ὅτι ἀντιχριστιανικὸν ἦτο καὶ ἡ ἐργατικὴ νομοθεσία καὶ ἡ κατάργησις τῆς δουλείας εἰς τὴν Ἀμερικὴν κ. ο. κ.

Τώρα, βέβαια, τὰ πράγματα ἀλλάζουν. Ὅχι μόνον οἱ ἄνδρες ἀναγνωρίζουν ὅτι εἶναι χριστιανικὴ προσταγὴ νὰ γίνῃ ἐπὶ τέλους καὶ κοινωνικὴ πραγματικότης τὸ

«οὐκ ἔνι ἄρσεν ἢ θῆλυ» ἀλλὰ, ὅπερ σπουδαιότερον, αἱ γυναῖκες αἱ χριστιαναὶ ἔχουν προσφέρει εἰς τὴν κοινωνίαν τέτοιαν πολύτιμον συμβολήν, ὥστε νὰ καταλαμβάνουν πλέον τὴν θέσιν τῶν καὶ νὰ μὴν εἶναι νοητὸς ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς χωρὶς τὴν ἀναγνώρισιν εἰς τὴν γυναῖκα τῆς θέσεως ποῦ τῆς ἀξίζει.

Ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισιν ὁμως ἔως τὴν πραγματάωσιν ὁ δρόμος εἶναι μέγας. Τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ πολλὴ ἐργασία. Καὶ αὐτῆς τῆς ἐργασίας ὄργανον σκοπεῖ καὶ πρέπει νὰ εἶναι «Ὁ Κόσμος τῆς Ἑλληνίδος».

ΕΝΑ ΦΥΛΛΟΜΕΤΡΗΜΑ

Ἄν τώρα θέλωμεν νὰ ρίξωμεν μίαν ματιὰ εἰς τὰ περιεχόμενα τοῦ πρώτου τεύχους τοῦ «Κόσμου τῆς Ἑλληνίδος» θὰ ἰδοῦμε μίαν ποικίλαν ἢ ὁποία εἶναι πρᾶγματι ἐλκυστικὴ. Ἄρθρα διαπρέπων συνεργατῶν μὲ πρώτον - πρώτον τὸν σφαιστὸν καὶ σοφόν μας καθηγητὴν, τὸν κ. Μαυρίον Γερούλανον, ὕλη παρμένη ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν πραγματικότητα, φροντιστήριον τῆς κοινωνικῆς μορφώσεως τῆς Ἑλληνίδος, ἔρευνα συγχρόνων προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ γυναῖκα εἰς τὴν ζωὴν, ἀπὸ τὸ θέμα ποῦ λέγεται ἡ ἐργαζομένη γυναῖκα ἔως τὸ θέμα τῆς παιδικῆς ἐγκληματικότητος ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἡ γυναῖκα πρῶτῃ ὑποφέρει... ἀλλὰ φοβούμεθα πῶς, ὅτι καὶ νὰ ποῦμε ὡς πρὸς τὴν ποικίλην ὕλην ἀλλὰ καὶ τὴν εἰκονογράφειν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν τὴν τόσον ἐπιτυχημένην, θὰ ἀδικήσωμεν τὴν πραγματικότητα, λόγῳ τῆς συντομίας τὴν ὁποίαν πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ πάρῃ ἢ ἐκ μέρους μας παρουσίας. Δι' αὐτὸ θὰ συστήσωμεν μόνον ἓνα φυλλομέτρομα. Ὅπου ἰδῆτε τὸν «Κόσμον τῆς Ἑλληνίδος» πάρετέ τον εἰς τὰ χέρια, καὶ φυλλομετρήσατέ τον. Τὸ φυλλομέτρομα αὐτὸ θὰ διηγήσῃ πολὺ περισσότερον ἀπὸ ὅσα θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἰπῇ ἡ παρούσα στήλη, ἔχουσα ἄλλως τε καὶ κάποιον «τρακ» ἀφοῦ πρόκειται, ὅπως εἴπομεν, νὰ περιαιτολογῆσῃ κάπως!

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Η ΠΟΙΗΤΡΙΑ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΟΣ

Ἡ δοξασιμένη Χιλιανὴ ποιήτρια Γαβριέλλα Μιστράλ, πού τὸ 1945 εἶχε τιμηθῆ μετὰ τὸ βραβεῖο Νόμπελ τῆς φιλολογίας, χάρισε μίαν παλαιάν ἔκδοσιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς σ' ἓνα σχολεῖο τοῦ Σαντιάγο. Καὶ στὶς λευκὰς σελίδες τῆς ἐκδόσεως ἔγραψε μερικὰς γραμμὰς, πού ἐκφράζουν τὰ αἰσθήματά της καὶ τίς σκέψεις της ἀπὸ τὸ διάβασμα τῶν ἱερῶν κειμένων. Οἱ γραμμὲς αὐτὰς, ἂν καὶ ἐγ-ἀφτηκαν βέβαια γιὰ τοὺς σπουδαστὰς τοῦ σχολεῖου τοῦ Σαντιάγο, ἀπευθύνονται σὲ ἄλλους τοὺς σπουδαστὰς ὄλων τῶν σχολείων, σὲ ἄλλους γενικά τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος σὲ ἄλλους τοὺς «συναδελφούς» της, τοὺς ποιητὰς καὶ λογοτέχνας ὄλου τοῦ κόσμου. Ἐς ἀκούσουσι λοιπὸν καὶ οἱ δικοὶ μας μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐμπνευσμένα λόγια της.

«Βιβλίον ἀληθινὸν δικό μου, γιὰ κάθε ὥρα καὶ κάθε περίστασι, καλὴ καὶ δυνατὴ φίλε τῆς καρδιάς μου. Μοῦ ἐδίδαξες τὴ δύναμιν τῆς ὀμορφιάς καὶ τὴν κρυσταλλέναν ἔλευθερίαν τοῦ πνεύματος, τὴν ἀλήθειαν ἀπλή, ἀλλὰ καὶ τρομερὴ μέσα στὴ συντομίᾳ σου...

»Πόσος φορὰς με παρηγόρησες! Ποτὲ δὲν σὲ ἀναζήτησα μάταια, ὡ Βιβλίον τοῦ ἀνθρώπου—τὸ μόνο ἀληθινὸ Βιβλίον τοῦ ἀνθρώπου... Ποτὲ δὲν σὲ χορταίνω. Ἡ ἀνθρώπινη ποίησις φέρνει τὸν κόρον. Ἡ δική σου ποίεσις. Εἶναι πάντα ἐπίκαιρη καὶ πάντα δροσερὴ, ὡς τὸν ἀνοιξιᾶτικο πλούσιο κόμπο τοῦ Μᾶη...

»Ὡς σὲ ἀγαπῶ γιὰ πάντα καὶ θὰ τρέφω τὴν ψυχὴ μου μετὰ τὴν ἀλήθειαν σου, ὅσο ὁ Κύριος θὰ με ἀφίην νὰ βλέπω τὸ φῶς τῆς ἡμέρας... Ὡσὺ, πού ἐνανούρισε σὸ λίκνον σου ἄλλους τοὺς λαοὺς, αἰώνια ἀδελφὴ τῆς ταραχμένης ἀνθρωπότητος, ἡ σοφία σου κυματίζει ὡς τὸ χαρούμενο τραγούδι τῶν παιδιῶν. Σὲ χρειάζομαι κάθε ὥρα. Μὴ με ἀφίγησ, μὴ μ' ἀρνηθῆς. Ἡ παιδικὴ καρδίᾳ ποτὲ δὲν θὰ οὐδύνη μέσα μου, θὰ φυλάγγι τὰ ἀτέλειωτα θαύματα τῶν σελίδων σου...»

Ἔτσι μιλεῖ ὁ ἀληθινὸς ποιητής. Ἔτσι αἰσθάνεται ὁ γνήσιος λογοτέχνης.

ἘΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ,,

Καὶ πρὶν νὰ πάρῃ τὸ βραβεῖον Νόμπελ τῆς εἰρήνης ὁ Ἄλμπερτ Σβίτσερ, ἦταν ἤδη βραβευμένος μετὰ τὸ μεγαλύτερον βραβεῖο τοῦ κόσμου, τὸ βραβεῖο τῆς γενικῆς ἀναγνωρίσεως καὶ ἐκτιμήσεως. Διότι πᾶν ἀπὸ τίς χαρὰς τῆς νειότης, ἀπὸ τίς ἀνέσεις τοῦ πλοῦτου καὶ ἀπὸ τίς ἰκανοποιήσεις τῆς δόξης—πού τὰ εἶχε ὅλα στὴν πρὸς μεγάλη ἀκμὴ τους—ἔταξε ὡς ὀδηγητικὸ ἄστρο τῆς ζωῆς του τὰ ἀνώτερα ἰδανικά τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Ἀλληλεγγύης—τὰ ὑψηλότερα ἰδανικά τοῦ Χριστιανισμοῦ—καὶ τὰ ἀκολούθησε με ἀπαράβλητη πίστη καὶ ἀπόλυτη ἀφοσίωσιν σὲ δλητὴ ζωὴ του. Νεώτατος ἀκόμη—μόλις τριάντα χρόνιον—ἦταν κίβλας καθηγῆτής τῆς Θεολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Στρασβούργου, διάσημος συγγραφεὺς

καὶ περίφημος μουσικός, μετὰ μιὰ λαμπρὴ καὶ ἐνδοξὴ σταδιοδρομίαν μπροστὰ του. Καὶ ὅμως τὰ ἐγκαταλείπει ὅλα, τὰ θυσιάζει ὅλα καὶ γίνεται γιὰ τὸν, γιὰ νὰ ἐγκατασταθῆ σὲ μιὰ πρωτόγονη περιοχὴ τῆς Ἀφρικῆς, νὰ ἱδρῦσῃ καὶ νὰ κρατήσῃ μετὰ ἀπερίγραπτες θυσίας καὶ μόχθους ἓνα νασοκομεῖο καὶ ν' ἀφιερώσῃ τὴ ζωὴ του στὴν ἐξυτηρήσει τῶν ταπεινῶν, ἐγκαταλειμμένων καὶ δυστυχισμένων μαύρων συνανθρώπων του. Μετὰ τὴν ἱερὰ Γραφὴν πάντα στὰ χέρια του καὶ στὴν ψυχὴ του, γίνεται ἓνας ἄπλός καὶ ταπεινός «γιατρός τῶν μαύρων»—ὅπως μετὰ εὐλικρινῆ ματριφροσύνην ἀποκαλεῖ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸ του—, ἓνας γιατρός ἱεραπόστολος, πού, σαράντα χρόνια τώρα ἀγωνίζεται μετὰ ἀπάνταστη αὐτοθυσίαν νὰ προσφέρῃ στοὺς ἀδελφούς του μαύρους ὅχι μόνον τὴ σωματικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴν ὑγείαν. Μεγάλον καὶ ἰσχυρὸν, ἀλλὰ καὶ σπάνιον δυστυχῶς, παράδειγμα ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ, δηλαδὴ ἀληθινοῦ Ἀνθρώπου, ἑνὸς «μεγάλου ἀνθρώπου», ὅπως τὸν ἔχει χαρακτηρίσει ὁ Ἄϊνσταϊν.

ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΙ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΗΣΗ

Ἐνας «νεαρός ἀναγνώστης» τῶν «Ἀκτίνων» μᾶς μεταδίδει μιὰ πληροφορίαν, πού, ὅπως τὴν χαρακτηρίζει καὶ ὁ ἴδιος, εἶναι «ἀπίστευτη καὶ ὅμως ἀληθινή». Νομίζομε πὼς εἶναι χρέος μας νὰ τὴν διαβιβάσομε καὶ ἡμεῖς στὸ Ἰνστιτούτον τῆς Παιδείας, γιὰ νὰ τὴν ἐξακριβώσῃ καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ὥστε νὰ σταματήσῃ ἡ ἐγκληματικὴ αὐτὴ πρᾶξις.

«Ἐπληροφορήθηκα ἀπὸ πρώτη πηγὴ—γράφει ὁ «νεαρός ἀναγνώστης» καὶ μᾶς ἐξηγεῖ ὅτι ἡ πηγὴ αὕτη εἶναι ἡ ἐξομολόγησις ἑνὸς φίλου του, πού ἔλαβε καὶ ὁ ἴδιος μέρος σ' ἓνα τέτοιον βανδαλισμόν—ὅτι σὲ πολλὰ χωρία, πού ἔτυχε νὰ εἶναι κτιζόμενα σὲ τόπους ἀρχαιολογικούς, οἱ χωρικοὶ πολλὰς φορὰς, καλλιεργώντας τὰ χωράφια τους, βρίσκουν κανένα ἀγγεῖον, κανένα ἀγαλματάκι ἢ μέρος ἀγάλματος, μερικὰς φορὰς καὶ ὀλόκληρους τάφους ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, τὰ ὅποια φροντίζουν ἀμέσως—θὰ τὸ πιστεύετε;—νὰ τὰ καταστρέφουν καὶ νὰ τὰ ἐξαφανίσουν, γιὰτὶ, διαφορετικὰ, τὸ χωράφι τους θὰ γίνῃ τόπος ἀνασκαφῶν, χωρὶς καμμίαν ἀπολύτως ἀποζημίωσιν, ὅπως νομίζουν οἱ χωρικοὶ. Καὶ λέω «ὅπως νομίζουν», γιὰτὶ πιθανόν νὰ μὴ γίνῃται αὐτό, ἀλλὰ καὶ τότε φταίει τὸ κράτος, πού δὲν διαφωτίζει τοὺς χωρικοὺς».

Ἐὰν αὐτὸ ἀκριβὲς καὶ ἡμεῖς ὑποβάλλομε τὸ ζήτημα στὸ Ἰνστιτούτον τῆς Παιδείας, ὥστε, ἂν, ὅπως πιστεύομε, ἡ ἀντίληψις τῶν χωρικῶν, ὅτι τὸ κράτος δὲν τοὺς ἀποζημιώνει γιὰ τὰ ἀρχαιολογικὰ ἀνασκαφὰς πού κάμνει, στὰ χωράφια τους εἶναι σφαλερὰ καὶ ἀβίαια, νὰ φροντίσῃ τὸ Ἰνστιτούτον νὰ δώσῃ εὐρύτατη δημοσιότητα στὴν παρανόμησιν αὐτὴν, μετὰ τὴν βεβαιότητα ὅτι οἱ χωρικοὶ μας, πού ἀγαποῦν τὴν πατρίδα τους καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς, ὅχι μόνον θὰ σταματή-

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σώ του Χονδροπούλου: «Ανήφορος». Οι εκδόσεις Κ. Κακουλίδη εκυκλοφόρησαν με μια καλαίσθητη έκτύπωσι το νέο μυθιστόρημα του κ. Σώτου Χονδροπούλου «Ανήφορος».

Ο τίτλος του βιβλίου δεν διερμηνεύει μόνον το βαθύ νόημα και την ουσία του περιεχομένου του, αλλά εκφράζει, θά λέγαμε, ταυτόχρονα συμβολικά και την προσπάθεια την οποία ο συγγραφέας έδω και χρόνια επιχίρει να πραγματοποιή με το έργο του, ανεβαίνοντας θαρραλέα τον «ανήφορο», που οδηγεί στις κορυφές και στα ύψηπδα της πνευματικής δημιουργίας με το στιβαρό έργο του.

Εμείς που όχι μόνο παρακολουθήσαμε με αγάπη τους σταθμούς της δημιουργίας του, αλλά και έχάρηκαμε κάθε φορά την πνευματική προσφορά του, βλέπομε τις νέες αναβασεις προς τις ψηλές κορυφές που πραγματοποιεί με το νέο του έργο.

Εκείνο που χαρακτηρίζει τη μέχρι τώρα δημιουργία του κ. Χονδροπούλου είναι ή δύναμις που αναβλύζει απ' τις σελίδες του, ή δύναμις που έρχεται να παρασταθή, κοντά στους ανθρώπους που τους βαρύνει ο μόχθος της ζωής και τους συνταράσσουν οι αγωνίες, τὰ πάθη και αι συγκρούσεις. Καί αυτή ή δύναμις αναβλύζει πλοσία και ηγγαία και απ' τις σελίδες της τελευταίας δημιουργίας του.

Τούτο το κατορθώνει, προβάλλοντας τη δυνατή προσωπικότητα μιας γυναικείας μορφής, της Λήδας, που από κόρη Ξέραι να θπερνική τις δυσκολίες με την πνευματική πανοπλία, και να παίρνει τη σωστή γραμμή στην πορεία της, ώστε ή κατοπινή Λήδα Μάλθη να γίνεται μέσα στην

οικογένεια πηγή δημιουργίας και πηγή δύναμης για τους δικούς της και για τους γύρω της.

Με πόση χάρη και δύναμη ο σ. ζωγραφίζει τις μορφές των προσώπων που μας παρουσιάζει να τραβάνε τον «ανήφορο» της ζωής, να «σιγανεβαίνουν» — όπως θάλεγε ο σ. — στα ψηλά σκαλοπάτια της κοινωνικής πορείας ακολουθώντας το δρόμο που τους δείχνει αυτή ή μορφή!

Δέν έχει τούτο το μυθιστόρημα έκρηξεις βίαιες και συνταρακτικές περιπέτειες, αλλά ξετυλίγεται ήσυχα, ξεσκεπάζεται, σιγά-σιγά, τό κόχλασμα των ψυχών και παρουσιάζονται τὰ βουθά δράματα που κρύβει ο στίβος της Κοινωνίας, δίχως να τὰ παίρνομε είδησι τις περισσότερες φορές.

Και εκεί, ανάμεσα ο' αυτούς τους ανθρώπους, φανερόνεται ή γυναίκα με τον ψυχικό πλοστο και τό θησαυρό της πίστωσης, για να σκορπίση τό φως, να τονώσει και να ενισχύση, έτοιμη πάντοτε να γίνη το πρόσωπο της θυσίας. Είναι ή Λήδα Μάλθη, ή στοργική γυναίκα, ή γυναίκα που ανεβαίνει τον «ανήφορο», για να ανεβάση μαζί της τον άνδρα της, τὰ παιδιά της και τους γύρω της. Καί ή μορφή της προβάλλει πιό φωτεινή, όταν σκέφτεται κανείς, πως ο αγώνας της, δέν γίνεται δίχως εμπόδια, δίχως τού Ιούδα τὰ «αργύρια», δίχως τού φετιού τού πειρασμού, δίχως αγωνίες και συγκρούσεις.

Και γίνεται έτσι αυτή ή γυναίκα, αυτή ή μάνα και τὰ παιδιά της, ή καλή «ζύμη» που ρχεται ν' αναπλάση την κοινωνία, να φέρη την άνοιξη μιας καινούργιας γενιάς, την άνοιξη ενός καινούργιου πολιτισμού. Καί τότε, φαίνονται οάν σύμβολο στα μάτια μας αυτή ή γυναίκα, ή στοργική σύντροφος που έρχεται να στηρίξη

οον άμείσως κάθε τέτοιο βανδαλισμό, αλλά και θά προστατεύουν πρόθυμα και πιστά τους αρχατολογικούς της θησαυρούς.

«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ,»

Μηροθύμ άδίστακτα να χαρακτηρίσομε ως μια πολύτιμη προσφορά στην πνευματική ζωή του τόπου την έκδοση του περιοδικού «Ο κόσμος της Έλληνίδος». Με τὰ έξαιρετικώς έκλεκτά περιεχόμενά του, που δέν είναι άπλώς μια προσεγγμένη έπιλογή συνεργασίας, αλλά άποτελούν συγχρόνως τὰ φωτεινά και γόνιμα στοιχεία ενός μελετημένου προγράμματος, τό περιοδικό αυτό έδειξε από τό πρώτο κιόλας φύλλο του ότι ανταποκρίνεται άπόλυτα στα πνευ-

ματικά και κοινωνικά ενδιαφέροντα της Έλληνίδος και ότι θά μπορέση όχι μόνο να συντελέση άποτελεσματικά στην άνώτερη διανοητική και ψυχική της καλλιέργεια, αλλά και να την προστομάση και να την όπλιση για μίαν εδρότερη και άποδοτικότερη πνευματική κοινωνική δράση. Καθώς μάλιστα τό περιοδικό άγκυαλιάζει όλους τους πνευματικούς και κοινωνικούς τομείς της ζωής και τους φωτίζει, τους αίσθητοποιεί και τους μελετά με σοβαρότητα και γνώση, αλλά και με άγάπη και πίστη, εδρώνει πλατύτατα τὰ όρια του και προκαλεί τό ενδιαφέρον και την έκτίμηση κάθε πνευματικού ανθρώπου, που πιστεύει ότι μόνο ο' αυτές τις πνευματικές και ήθικές βάσεις μπορεί να στηριχθή και ν' αναπτυχθή ο άληθινός πολιτισμός.

καί ν' ἀνεβάσῃ μιά βασιανισιένῃ ὑπαρξί, ἡ μάννα ποῦ ἡ γενιὰ τῆς γίνεται καινούργιο αἷμα μέσα στήν κοινωνία καί δύναμις ποῦ ἐώνεται μέ τήν ἱστορία καί τοῦς ἀγῶνες τοῦ ἔθνους μας.

Ἔτσι τοῦτο τό βιβλίον ἔρχεται νά πάρῃ μιά ξεχωριστή θέσι στήν πνευματική δημιουργία τοῦ σ. καί νά φέρῃ ἕνα καινούργιο μήνυμα στήν ἐποχή μας, τό μεγάλο μήνυμα γιά τόν προορισμό τῆς γυναίκας, τῆς γυναίκας ποῦ ἔρχεται νά σκορπίσῃ τό ἄρωμα τοῦ πνευματικοῦ πλούτου, τό μήνυμα γιά τόν «ἀνήφορο» ποῦ ἐδηγεί στίς ψηλές κορφές τῆς δικῆς τῆς δημιουργικῆς προσπαθείας.

Καί τό θαρραλέο καί δυνατό ἐπιχειρεῖ ὁ σ. μέ τό ἔργο του μέχρι τώρα καί μέ τοῦτο τό τελευταίον του μυθιστόρημα Γι' αὐτό, δίχως νά τό συστήσῃ κανεῖς καί τοῦτο τό βιβλίον, τὰ μὲν μέσα σ'αὐτά σπύρια σάν τ' ἀγέρι, θά μὲν μέσα στίς καρδιές, θά μιλήσῃ βαθειά στίς ψυχές καί θά σκορπίσῃ τῆ δύναμι καί τό φῶς ποῦ ἀναβλύζουν ἀπ' τίς σελίδες του.

Π. Ζ.

Φανῆς Παπαγεωργίου: Κυκλάμινα. Ἀθήναι.

Μέ πολλή χαρά βλέπουμε τὰ ποιήματα τῆς κ. Φανῆς Παπαγεωργίου, ποῦ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ εἶχαν φιλοξενηθῆ στή σελίδα νέων συνεργατῶν τῶν «Ακτίων», συγκροτημένα στήν ποιητική συλλογή «Κυκλάμινα». Εἶναι μιά μουσική, λυρική σύνθεσις μέ τή σφραγίδα τῆς πιστῆς ψυχῆς. Τό θρησκευτικό συναίσθημα, πλούσιο καί βαθύ, δεσπόζει σ' ὅλα σχεδόν τὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς. Ἡ χριστιανική πίστις ντυμένη μ' ὅλη τή λεπτή τρυφερότητα τῆς γυναικείας πέννας, παρουσιάζεται ἐδῶ σέ τόνους ἴσως ὄχι καινούργιους μὰ ἀρκετὰ αὐθόρμητους καί εἰλικρινεῖς. Ἡ ἐπίδρασις τῶν νεοελλήνων χριστιανῶν ποιητῶν καί ἰδιαίτερα τοῦ Βερλίντῆ εἶναι φανερή ὄχι μόνο στήν ἐμπνευσι ἀλλά συχνά καί στόν ἐκφραστικό τρόπον. Ποιήματα ὅπως «Τ' ὄνομα Σου», «Ἀφες αὐτοῖς» καί κάποιον στίχοι ἀπ' τήν «Ἀναγέννηση» ποῦ θυμίζουν τόσο πολύ τόν «Κοινωνικό» τῆς «Ἐβῆς τοῦ Ἀγαπητοῦ» ἐπισημαίνουσι τόν κίνδυνον τῆς ἐπαναλήψεως. Ἡ ἀνεύσις τῶν θεμάτων καί τοῦ τρόπου ἐκφράσεως εἶναι ἕνα σαφές ζήτημα, τό ὅποτον θά πρέπει νά ἀποσπορήσῃ ἕλκος ἐκείνου ποῦ θέλον νά συνεχίσουσι τήν παράδοσι πού ἄφησε σέ ἑλληνικά γράμματα ὁ Γ. Βερλίντῆς. Καί ἡ κ. Φ. Παπαγεωργίου δείχνει ὅτι ἔχει τήν δυνατότητα νά τό ἐπιτύχῃ αὐτό. Ὑπάρχουσι στή συλλογή ποιήματα ὅπως «Στέν ἱερά», «Ἐνα μικρὸ ἀγριο-λούλουδο», «Ἐχῶ στήν καρδιά μου» κ' ἄλλα, ὅπου τό προσωπικό στοιχεῖο διαφαίνεται πῶς ἀνάγλυφο καί πῶς αἰσθητό. Ἀκόμη καί ἀπό τῆς πλευρᾶς τῆς τεχνικῆς εἶναι μερικὰ ποιήματα πάρα πολύ καλά ποῦ εἰσχύουσι πόσα μπορεῖ ν' ἐπετύχῃ μιά συστηματική καί συνεχῆς καλλιέργεια τοῦ ταλέντου τοῦ ὁποῖον ὑπάρχει.

Ἡ κ. Παπαγεωργίου διαθέτει ἕναν πλούσιον συναίσθηματικό κόσμον ποῦ τόν ἀξιοποιεῖ θαυμαστά ἢ χριστιανική πίστις. Ἡ ποιησίς τῆς

ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς γνήσιας καλλιτεχνικῆς συγκινήσεως δέν μένει, παρά νά περιμένουμε μιά νέα προσπάθεια, ἄξια συνέχειας τῆς πρώτης, ποῦ θά εἶναι ἕνα καινούργιο βῆμα μέσα στήν πορεία τῶν χριστιανικῶν γραμμάτων στόν τόπον μας.

Κ. ΔΑΜ.

ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ

— Γεωργίου Θ. Ζώρα, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν: 1) Ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἡ βασιλεία Μωάμεθ Β' τοῦ κατακτητοῦ. (Κατά τόν ἀνεκδοτόν ἑλληνικόν Βαρβαρῶν κώδικα III τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης). Ἀθήναι 1952.

2) Ἡ ἐξνητεῖς ἐν τῇ ἑλληνικῇ ποιήσει. Ἀνάτυπον ἀπό τήν «Ἑλληνικὴν Δημιουργίαν». Ἀθήναι 1953.

3) Αἱ πρό καί μετὰ τήν ἄλωσιν διαμορφώθηται ἱεραρχικαί καί πολιτικαί κατευθύνσεις. Ἀθήναι 1953.

— Μητροπολίτου Ἐδέσσης καί Πέλλης Διονυσίου: Πεντήκοντα δύο σύντομοι ἐπιγράμματα εἰς τὰ ἱερά ἐπαγγέλματα τὰ κατὰ Κυριακὴν ἀναγιγνωσκόμενα. Ἀθήναι 1952.

— Α. Σ. Μισιρλόγλου, καθηγητοῦ τῆς Χειρουργικῆς Κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: 1) Ἱστορικὴς σημειώσεις γιά τήν ἱδρύσῃ καί δράσῃ τῶν ἐθνικῶν φιλελευθωρικῶν καταστημάτων Κωνσταντινουπόλεως. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου τῆς «Βραδυνῆς». Ἀθήναι 1953.

2) Ὁ Βυζαντινὸς ποιητὴς Ἀπόστολος Μελαχρινός (Κλήμης Πορφυρογέννητος) καί τό ἔργο του. Ἀνάτυπον ἀπό τό περιοδικόν «Μορφές». Θεσσαλονίκη 1953.

— Ἐκδόσεις «Εργατικῆς Ἐστίας»: 1) Διηγήματα ἐργατῶν, βραβευμένα εἰς τοὺς λογοτεχνικοὺς διαγωνισμοὺς τῆς «Εργατικῆς Ἐστίας». Ἀθήναι 1953.

2) Γ. Ι. Φουσάρα: Μορφές τῆς νέας λογοτεχνίας μας. Ἀθήναι 1952.

— Τζοβάννι Παπίνι: Γράμματα στήν ἀνθρωπότητα. Μετάφρασις Βασ. Μουστακάκη. Ἀθήναι 1953.

— Ἀρχιμ. Παρθενίου, Ἀρχιεραματέως Πατριαρχεῖου Ἀλεξανδρείας: Ἡ Ὁρθοδοξία καί τό Βυζάντιον. Ἀλεξάνδρεια 1953.

— Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, τακτικοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν: Παπισμός καί ἀγγλικανικαί χειροτονίαι. (Δύο ἀποφάσεις τοῦ ὀρθοδόξου Συνεδρίου Μισώας 1948). Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Σίμων». Ἱεροσόλυμα 1952.

— Νικολ. Δ. Νικολάου, ἀριστοβαθμίτου διδάκτορος καί τέως καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν: Ἀνθρωπος εἰς τήν σελήνην. (Διάλεξις δοθεῖσα εἰς τήν αἴθουσαν τῆς ἐταιρείας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστρονομικῆς Ἐνώσεως). Ἀθήναι 1953.

— Φανῆς Παπαγεωργίου: Κυκλάμινα. (Ποιήματα). Ἀθήναι 1953.

— Σήφη Γ. Κόλλια: Νύχτα στὴ Γεθσημανῆ (Ποιήματα). Νέα Ὑόρκη 1953.

— Κ. Χρυσάνθη: Ἀπαθείσεις καὶ χορικά (Ποιήματα). Λευκωσία 1953.

— F. Finn: Τὸ ἄγριμι τοῦ σπιτιοῦ. (Διασκευὴ Ἰωσήπου Π) Ἀθήναι.

— Εὐαγγέλου Γ. Γαλαθάρη, πρεσβυτέρου-οἰκονόμου: Πνοὴς χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἀθήναι 1953.

— Νικηφόρου Γ. Ζήση: Τὸ πνεῦμα τῆς νέας ἀγωγῆς καὶ τὰ πρῶτα σχολικὰ βήματα. Κέρκυρα 1953.

— Χρήστου Βασιλακάκη: Τὸ μετέωρο (ἀπὸ τὰ χρονικὰ τῆς κατοχῆς 1941-1944). Ἀθήναι 1953.

— Ἀντωνίου Φ. Χαλαῖ: Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου. Ἀθήναι 1953.

— Παναγ. Ν. Πιπινέλη: Πολιτικὴ ἐπιπέδησις ζωτικῶν θεμάτων. Ἀθήναι 1953.

— Βασίλ. Μουστάκη: Μονόλογοι τοῦ Ἐωσφόρου. Ἀθήναι 1953.

— Κωνστ. Α. Ἀλεξανδροπούλου: Τὸ χεῖμα τῶν οὐραλῶν, τὸ δέρμα τοῦ καὶ τῶν τριχῶν τῶν γυναικῶν ὡς ψυχεβιολογικὸν κριτήριον. Ἀθήναι 1952.

— Γ. Ν. Φωτάκη, ἱατροῦ: Ἡ φωνὴ τῆς Πατρὸς. Θεσσαλονικῆ 1953.

— Τάκη Ἀργ. Σταματοπούλου: Ὁ μεγάλος κίνδυνος τοῦ 1821. Τὸ προσκόνημα ἐπὶ Μορηῶ. Ἀθήναι 1953.

— Ἀρχιμ. Τιμοθέου Παπαμιχαήλ Σ. Χ.: Τὸ φλέγον ζήτημα (Κηρύγματα σωτηρίας). Ἐκδόσεις «Πελεκάν». Θεσσαλονικῆ 1953.

— Δημ. Σαλαμάγκα: Ἡ σπλιά τῶν σκυλοσώφου. (Ὁ Λαρῖος Τρίκλις Διονύσιος ὁ Φιλόσοφος καὶ τὸ Ἠπειρωτικὸ ἀπελευθερωτικὸ κίνημα τοῦ 1611). Ἐκδόσεις τοῦ περιοδικοῦ «Κιβωτός». Ἀθήναι 1953.

— Ὁλυμπίας Α. Δρακοπούλου: Ἡ προσευχὴ τοῦ Κυρίου. Ἐκδόσεις «Ἡ Φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου». Ἀθήναι 1953.

— Ψυχικὴ τόνωσις γιὰ καθὲς μέρα. Ἀθήναι 1953.

— Ἀδελφότητος Θεολόγων ἡ «Ζωή». Κινηματογράφος καὶ νεότης. Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν ἐνὸς μεγάλου προβλήματος. Ἀθήναι 1953.

— Ζήση Οἰκονόμου: Πρὸς τὸν καθαρὸ αὐτό. Ἐκδόσεις Γκοβόστη. Ἀθήναι 1953.

— Λιλῆς Κ. Πεζοπούλου. Στὸ δάσος. Ἀθήναι 1953.

— Εδουάρδου Καρντέλι: Ἡ Τερζέτη καὶ οἱ σχέσεις Γιουγκοσλαβίας-Ἰταλίας.

— Hans Julius Wolf, Professor an der Universität Göttingen: Einführung in die innere Medizin. G. Thieme Verlag. Stuttgart 1953.

— Professor Dr. P. A. Jaensch: Einführung in die Augenheilkunde. G. Thieme Verlag. Stuttgart 1953.

— Julius Parow: Funktionelle atmungstherapie. Georg Thieme Verlag. Stuttgart 1953.

— Hans Selye: Einführung in die Lehre von adaptationssyndrom. Georg Thieme Verlag. Stuttgart 1953.

— Bulletin analytique de bibliographie hellénique 1951. (Littérature. Poésie-roman-essais-théâtre-histoire et critique littéraires). Collection de l'Institut Français d'Athènes. Athènes 1952.

— Prof. Dr. Hans Schulten: Lehrbuch der klinischen Hämatologie. G. Thieme Verlag. Stuttgart 1953.

— Prof. Dr. A. Köhler und Dozent Dr E. Zimmer: Grenzen des Normalen und Anfänge des pathologischen im Röntgenbilde des Skelettes. G. Thieme Verlag. Stuttgart 1953.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εὐχάριστη ἀπέδειξις τῆς στοργῆς πρὸς τὴς ἀνώτερες ἀξίεις τῆς ζωῆς, πὸ παρατηρεῖται ἐπὶ τὴν ἐποχὴν μας, εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἀρκετὰ ἐργαστήρια τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν γνωστὰ μέχρι τώρα ὡς ἀδιάφορα, ἀν δὲ ὡς ἐχθρικά, πρὸς τὴν ἱστορίαν, ὀργανώνουν γιὰ πρώτη φορά διαλέξεις πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πίστης καὶ πρὸς διακήρυξιν τῶν ἀρμονικῶν σχέσεων πὸ ὑφίστανται μεταξύ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ περασμένου Πανεπιστημιακοῦ ἔτους εἰκοσιεῖς Πανεπιστήμια καὶ Κολλέγια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ὄργανωσαν τέτοιαι ἐπιπέδησις. Ἐνα δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ τὸ Πανεπιστήμιον Γουέιν (WAYNE) τοῦ Νιττρώϊτ, Μισσιγκαν, πὸ ἔχει περὶ τὰς 17.000 φοιτητάς. Ἰδοῦ μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπ' ὅσα ἔγραψεν ἡ μεγάλη ἐφημερίδα «Ελευθερος Τύπος» τῆς προαναφερθείσης πόλεως.

«...Σὲ μίαν ἀνευ προηγουμένου κίνησιν ἠδὲ ἀπροκαταλήπτου καὶ ἀντικειμενικοῦ σκεπτικισμοῦ ἀνωτέρου λογικοῦ, τὸ Πανεπιστήμιον Γουέιν θὰ ἀρχίσῃ μίαν ἀπὸ καθὲς πλευρᾶς ἐπιθεσίαν κατὰ τῶν ἰλιτοικῶν κακῶν πὸ ἀπαπειλοῦν τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῶν φοιτητῶν. Πολλοὶ ἀπὸ τῶν ἐξέχοντα λογικοῦ θὰ διευθύνουν σειρὰν συζητήσεων καὶ θὰ δώσουν 80 διαλέξεις εἰς τὰς διαφόρους σχολὰς τοῦ Πανεπιστημίου. Καὶ τοῦτο, μὲ σκοπὸν νὰ διεγείρουν εἰς τοὺς φοιτητάς καὶ φοιτητρίδας νέον τρόπον σκέψεως, γιὰ μίαν γεννάτη νόημα ζωὴν μέσα ἐπὶ οὐχὺν πὸ ἐμφανίζεται ἐπὶ τὴν ἀτομικὴν γενεὰ μας.

»Πολλὰ ἀντιλεγόμενα θέματα θὰ συζητηθῶν εἰς τὰς αἰθεύσιος παραδόσεων καὶ διαλέξεων ἀλλὰ καὶ σὲ πὸν περιωρισμένους κύκλους. Οἱ καθηγηταὶ πὸ θὰ διευθύνουν τὴν κίνησιν αὐτὴν θὰ προσπαθήσουν νὰ βοηθήσουν τοὺς φοιτητάς νὰ ἐξιδιαικύνουν τὸ ζήτημα τῶν «μυθικῶν συγκρούσεων» μεταξύ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης, ἐξηγούντες πῶς ἡ μία ὑποστηρίζει τὴν ἄλλην».

Προσβάτει ἀκόμη ἢ προαναφερθεῖσα ἐφημερίς ὅτι «ἡ ἐντυπωσιακὴ αὐτὴ ἐργασία εἶναι ἡ πρώτη ποὺ διενεργεῖται ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου Ρουεῖν, ὅπως ἐπίσης καὶ ὑπὸ 25 ἄλλων Πανεπιστημίων καὶ Κολλεγίων ποὺ διεξάγουν παρομοίας κινήσεις».

Ἡ σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου ἀφ' ἑτέρου, προσέειπε εἰς τὴν ἐξῆς δὴλωση. Ἀνελάβαμε τὴν προσπάθειαν αὐτὴ ἐδῶ νὰ παρουσιάσωμε μὲ λόγια καταληπτὰ εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ γυναῖκας τοῦ Πανεπιστημίου τὴν σχέσιν τῆς θρησκευτικῆς πίστεως τὸσον εἰς τὴν προσωπικὴν ζωὴν μας ὅσον καὶ πρὸς τὰ μεγάλα κοινωνικὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας, ὅστις, ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ καθένας τὴς δυνατότητες νὰ γνωρίσῃ τὴν ζωὴν εἰς τὴν οὐσίαν καὶ πληρότητά τῆς ποὺ γεννᾶται διὰ τῆς δημιουργικῆς συγγενείας μας πρὸς τοὺς ὑψίστους σκοποὺς τῆς...»

ΔΗΜ. Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ε.Μ.Φ. Τὸ μόνον προῶν τοῦ ποιήματός σας εἶναι ἡ μουσικότης του. Αὐτὸ ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε νὰ δώσετε καὶ οὐσιαστικώτερον περιεχόμενον εἰς τοὺς στίχους σας.—δ. Βιολέτταν Κόνστα, Ἐνταῦθα. Ἡ διόρθωσις τοῦ «Λίγα λουλούδια» ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὴ. Ἡ τελευταία στροφή δὲν εὑρίσκειται εἰς ἐνότητα μὲ τὰς προηγουμένας.—δ. Ἀλκ. Μυγ. Ἐνταῦθα. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν σταλείσαν συνεργασίαν σας.—κ. Ἰ. Σκούρτ. Ἐνταῦθα. Ἀπὸ τὴν σταλείσαν διόρθωσιν τοῦ «Κοντὰ στὸ Χριστὸ» ἡ πρώτη μόνον στροφή ἀπέτελε ἴσαν καλὴν κάπως ἐπίδοσιν. Ἀποφεύγετε τὴς χασιδίες.—κ. Ν. Ματσούκ. Ἐάνθη. Ἡ ἐπιθυμία σας θὰ ἱκανοποιηθῇ τὸ ταχύτερον καὶ θὰ σὰς δοθῇ ἀπάντησις ἐπὶ τοῦ ἔργου. «Στοῦ Γολγοθὰ τὸν δρόμον» καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν σταλέντων διὰ τῆς τελευταίας ἐπιστολῆς σας.—κ. Γ. Ν. Φωτ. Ν. Μαρμάρ, Χάλκινα. Ἐλάβωμεν τὴν νέαν συνεργασίαν σας. Διὰ τὸ ποιῆμα σας θὰ εἴχομεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ ἐμπνεύσις του εἶναι ἱκανοποιητικὴ, ἡ ἀπόδοσις ὁμως ὑστερεῖ. Ἡ ποιησις ἔχει τὰς δυσκολίας τῆς καὶ ἀπαιτεῖ νὰ χρησιμοποιήσῃ κανεῖς

ἰδιαίτερα ἐκφραστικὰ μέσα.—κ. Ἐμ. Ταξιδάρ. Ἐράπετραν Κρήτης. Κάνετε ἕνα βασικὸν λάθος εἰς τὰς σκέψεις τὰς ὁποίας διατυπώνετε διὰ τὴν κριτικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἀειμνήστου συνεργάτου μας. Ἄλλο εἶναι τὸ ταλέντο καὶ ἄλλο εἶναι αἰ φραστικαὶ ἀπρόπειαι. Τὸ πῶτον εἶναι ἱκανόνησ τὸ δεύτερον εἶναι ἀσυνέπεια ὀφειλομένη εἰς τὴν ἔλλειψιν γνησίας κοσμοθεωτικῆς γραμμῆς. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἠθέλησε νὰ τονίσῃ ὁ συνεργάτης μας, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς ἄνθρωπον προικισμένον μὲ λογοτεχνικὰς ἱκανότητας νὰ χρησιμοποιῇ τέτοιαις ἐκφράσεσι. Ἀπὸ τὰ σταλέντα πε ἰσσότερον μᾶς ἱκανοποίησεν ἡ θεατρικὴ σας παραγωγή παρὰ ἡ ποιητικὴ σας δημιουργία.—κ. Κ. Α. Λευκίδα. Τὰ νέα σας ποιήματα ἀποτελοῦν μίαν καλὴν προσπάθειαν. Ὑπογραμμίζομεν ἀπὸ τὰ σταλέντα τοὺς τέσσαρας τελευταίους στίχους τοῦ «Μεταμόρφωσις».—κ. Ἀνδρ. Σεμάς. Χαϊδάρ. Ἡ ποιητικὴ σας προσπάθεια θὰ φθάσῃ τὰ ὅρια μιᾶς καλῆς δημιουργίας εἰς ἀποδεσμεύσθαι ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς ῥίμας ἢ ὁποία ἐνδεχομένης σὰς ὀδηγῆ εἰς τὸν ρυθμὸν τοῦ στιχοπλοκοῦ. Μὲ αὐτὰ ὁμως δὲν σὰς κάνομεν τὴν οὐσίαν νὰ ἐγκαταλείψετε τὸ μουσικὸν τεταστικόν.—κ. Ἀλκ. Ροδόπ. Χάλκινα. Οἱ στίχοι 1, 7 καὶ 8 ἀποτελοῦν βασικὰ στῆριγματα τοῦ ποιήματος. Εἰς αὐτὸ τὸ ὅμοσ θὰ ἐπρεπε νὰ ἀνέλθουν καὶ οἱ ὑπόλοιποι στίχοι διὰ ν' ἀποτελέσουν ἕνα ἄριτον σύνολον. Σχετικῶς μὲ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς σας, φρονούμεν ὅτι πολὺ θὰ σὰς ἐβοήθουν εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν σκέψεων σας τὰ βασικὰ ἄρθρα τῶν «Ἀκτίνων» «Κατηγορῶ τοὺς Χριστιανούς», «Συγχρονισμὸς Χριστιανισμὸς», «Ζωτανός» καὶ ἔμπρακτος Χριστιανισμός» καὶ «Καθόδηγητικὸς Χριστιανισμός» δημοσιευθέντα εἰς παλαιότερους τόμους τῶν «Ἀκτίνων» τῶν ἐτῶν 1947 καὶ 1948.—δ. Ὁλ. Νικολ. Δημουλ. Ἐνταῦθα. Ὁ ἀδερμητισμὸς τὸν ὅποιον παρουσιάζουν οἱ στίχοι σας, εἶναι ἕνα πολὺτιμον στοιχεῖον διὰ τὴν ποιητικὴν σας ἐξέλιξιν.—κ. Εὐάγγελ. Γιαννίκ. Ἄνω Φυγαλλεῖαν. Ἡ πρώτη στροφή τοῦ «Τίς» καὶ ὁ 3ος καὶ 4ος στίχοι τῆς 2ας στροφῆς εὐρίσκονται εἰς καλὴν στάθμην, οἱ ὑπόλοιποι ὑστερον. Πρέπει νὰ προσέξετε τὸν τρόπον ἐκφράσεως. Ἰὸ «Γρελλιμός» καὶ «σκαπετάει» καταστρέφει τὴν ποιητικὴν ἀτμόσφαιραν.—κ. Π. Φ. Χαλ. Ἐνταῦθα. Εἰς τὰς «Ἀποφάν» τοῦ τελοῦστος Νοεμβρίου θὰ εὑρετε τὸς ἀντιλήψεις μας εἰς σχετικὰς μὲ τὴν περί σείσμων καὶ τιμωρίας κλπ. σ. ζήτησιν.—κ. Κ. Κουσ. Αἴγιον. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν συνεργασίαν, ἀλλὰ αἱ βιβλιοκρίσιαι γίνονται μόνον ἀπὸ τακτικὸς συντάκτας τοῦ περιοδικοῦ.

Παρακαλοῦνται οἱ κ.κ. συνδρομηταὶ τῶν «Ἀκτίνων», ὅπως ἀποστέλλουν τὴν συνδρομὴν των διὰ τὸ ἐρχόμενον νέον ἔτος 1954 ἐκ δραχ. 25,000, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον, εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ (Καρύση 14, Ἀθήναι).

Περιοδικὸν «Ἀκτίνες», ὄργανον τῆς «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων». Ἐκδοσις Χριστ. Ἐνώσεως «Ἀκτίνες». Γραφεῖα: ὁδὸς Καρύση 14, Ἀθήναι (1) Τηλ. 35-023.—θεσπίνης: Ἀγ. Σοφίας 38.—Πειραιῶς: Φίλωνος 34α.—Γπεύθυνος: Δ. Γ. Σταμάτης, κατοικία Φαβιέρου 39α, Ἀθήναι (1).—Ἐτησίαι συνδρομὴ δραχ. 25,000, ἔξωτ. δολλ. 3.—Προῖτα τυπογραφείου: Δ. Παπακωνσταντίνου, Μαυρομηχάλη 176.—Χειρόγραφα, δημοσιευόμενα ἢ μὴ, δὲν ἐπιστρέφονται.

Τύποις «Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας» Α.Ε., Παπαδιαμαντοπούλου 44
Ἐκμετάλλευσίς: Ἀλεξάνδρου Φιλοπούλου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

1953

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ: Δ. Ε. Χαροκίπου: Τὸ VI διεθνές συνέδριον τῆς Ιατρικῆς τῆς προσωπικότητος, σελ. 56-62.— Γ. Καραγκούνη: Μερικαὶ συνέπειαι τῆς ἀτομικῆς θεωρίας, σελ. 289-97.— Δ. Ἀδάμη: Τεκνογονία καὶ καρδιοπάθειαι, σελ. 350-57.— Ἄρ. Ἀ. Ἀσπιώτη: Ἀπὸ τὸν ψυχικὸν κόσμον τῆς γυναικός, σελ. 414-46.— Γ. Θ. Ράμμου: Διαζύγιον - οἰκογένεια - κοινωνία, σελ. 481-90.— Ε. Χ. Ὀλιβιέρη: Κέντρον μελέτης τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ, σελ. 502-4.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ: Ἀγγελίνας Λεκαπηνῶ: Διαθῆκαι - μνημεῖα ἀγάπης, σελ. 24-9, 69-76.— Κ. Ἰ. Βουρβέρη: Τὸ μῆνυμα τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος πρὸς τὴν ἐποχὴν μας, σελ. 145-50.— Χρ. Ἀθανάτη: Ἡ κρίσις τοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ ἡ ἐποχὴ τοῦ Παύλου, σελ. 161-3.— Ἀγγελίνας Λεκαπηνῶ: 29 Μαῖου 1453-25 Μαρτίου 1821, σελ. 175-79.— Ε. Π. Φωτιάδης: Ἡ λογία παράδοσις ὡς παράγων τοῦ εἰκοσιένα, σελ. 205-24.— Ἰερ. Ἰ. Κοτσώνη: Ἡ τελευταία δημογορία τοῦ Κωνσταντινίου τοῦ Παλαιολόγου, (ἀπόδοσις), σελ. 241-3.— Ἀπὸ τὸ χρονικὸν τῆς ἁλώσεως, σελ. 244-55.— Ἀγγελίνας Λεκαπηνῶ: Ὁ ἥρωσ τῆς ἁλώσεως, σελ. 256-68.— Ἰερ. Ἰ. Κοτσώνη: Ὁ τελευταῖος πρωθυπουργὸς τοῦ Βυζαντίου: Λουκάς ὁ Νοταρᾶς, σελ. 269-76.— Ε. Π. Φωτιάδης: Πρόδρομοι τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, σελ. 491-5.

ΜΟΡΦΑΙ: Δ. Οἰκονομίδης: Franz Sawiki, ὁ φιλόσοφος τοῦ Πέλπλιν, σελ. 30-1.— Ἰερ. Ἰ. Κοτσώνη: Λουκάς ὁ Νοταρᾶς, σελ. 269-76.— Ἰ. Θ. Κολιτσάρα: Νικόδημος ὁ ἁγιορείτης (1749-1809), σελ. 400-07, 450-54, 511-5.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ: Ern. T. Williams: Πρὸς τοὺς Ἕλληνας φίλους μου, σελ. 1.— Γεωργ. Διαμαντίκου: Τὰ οἰκονομικά μας κατὰ τὸ 1952, σελ. 2-4.— Δ. Ἀ. Χριστοφίδης: Ἡ ἐπιτροπὴ δήμεων καὶ κοινοτήτων τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρύματος, σελ. 5-13.— Joseph Millard: Ἡ ἐπιστήμη εἰς τὴν δηπρεσίαν τῆς πλίσσεως, σελ. 14-7.— Κ. Α. Σ. Ἀπάντησις σ' ἓνα γράμμα, σελ. 22-3.— Σ. Ι. Κανταρτζή: Ἐπιστροφὴ σελ. 49-55.— Ε. Χ. Ὀλιβιέρη: Ἐφιαλτικὸν παρελθόν; σελ. 63-4.— Δ. Α. Χριστοφίδης: Τὸ πνευματικὸν αἷτημα τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου, σελ. 111-5.— Κ. Ι. Κωνσταντοπούλου: Τὸ μεγάλο ἔργον τῶν καιρῶν μας, σελ. 116-21.— Μ. Β. Κωτισσοπούλου: Δυσάρεστο παρελθόν, σελ. 122-6.— Β. Ε. Νομικοῦ: Ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευσι κοινωνικῶν ἐργατῶν στὴν Ἀγγλία, σελ. 127-32.— Ἐνα ἐργαστάσιον κοντὰ στὸ Παρίσι, σελ. 133-4.— Dr Frank Watson: Ἡ τέχνη τῆς κοινωνικῆς προνοίας, σελ. 151-6.—

N. N. Δημητριάδου: Ἡ κοινωνικὴ μόρφωσις τῆς Ἑλληνίδος, σελ. 157-60.— Μαρτίνου Γερουλάνου: Πρὸς μίαν πλήρη κοινωνικὴν πρόνοιαν, σελ. 193-8.— Ἀθ. Π. Καραντώνη: Πῶς ξαναβρῆκα τὸ Θεό, σελ. 119-207.— Ν. Α. Μικρουλάκη: Ἡ προστασία τῶν ἀναπήρων εἰς τὴν Ἑλλάδα, σελ. 208-14.— Π. Κ. Ματθαίου: Το παιδικὸ χωριὸν Pestalozzi, σελ. 225-8.— Γ. Διαμαντίκου: Ἡ πορεία τῶν οἰκονομικῶν μας, σελ. 298-300.— Δ. Χριστοφίδης: Ὁ Τουρισμὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, σελ. 311-8.— J. W. Withrow: Ἐπίδες εἰς ἓνα ταραγμένον κόσμον, σελ. 315-9.— Δ. Α. Χριστοφίδης: Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ προβλήματα τῆς, σελ. 358-64.— Σεργίου Παύλου: Μόρφωσις καὶ Ἐπιμόρφωσις, σελ. 392-5.— Εὐά Ν. Πολιτάκου: Γιὰ τὴν ἀγωγὴν τοῦ κοριταίου, σελ. 408-15.— Clarke W. Mangon: Διὰ τὸν ἀντιφυματικὸν ἀγῶνα εἰς τὴν Ἑλλάδα, σελ. 439-43.— Κ. Πεντελικῶ: Πολιτισμὸς καὶ ἀστρολογία, σελ. 447-9.— Κ. Καλογεράκη-Αἰκατ. Στεργιώτου: Πνευματικὸν ἀγῶνα τῆς γυναικῆς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι, σελ. 455-63.— Γ. Θ. Ράμμου: Διαζύγιον - οἰκογένεια - κοινωνία, σελ. 480-90.— Φοίβης Στεφανῶ: Σχολεῖα ἀληθινῆς ἀγάπης, σελ. 496-501.— Κοσμᾶ Ἀντωνοπούλου: Ἐπιστροφή στὸ χωριὸν, σελ. 505-6.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ: Δ. Οἰκονομίδης: Franz Sawiki, ὁ φιλόσοφος τοῦ Πέλπλιν, σελ. 30-1.— Daniel Rops: Τὸ μέλλον τοῦ Χριστιανισμοῦ, σελ. 97-110.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ: Σεργίου Παύλου: Μόρφωσις καὶ ἐπιμόρφωσις, σελ. 392-5.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ: Π. Τρεμπέλα: Τὸ βασιλεῖον Ἰεράτευμα, σελ. 337-44, 385-91, 433-8.— Β. Ἐραστου: Ἐπιστροφὴ εἰς τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, σελ. 396-9.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ - ΤΕΧΝΗ: Ἰω. Μ. Γερουλάνου: Ἡ διακόσμησις τοῦ Δαφνιοῦ, σελ. 18-21. 65-8.— Θεοδ. Εὐδης: Ἀντίφωνος, σελ. 164-9.— Σ. Καλησπέρη: Ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ Γ. Βερτή, σελ. 302-10.— Παν. Μαθιοπούλου: Τέχνη καὶ Ἐκκλησία σελ. 365-9.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ: Θεώνης Δαλέζη: Μίλησε κι' ὁ κάμπος, σελ. 77-80.— Σ. Χονδροπούλου: Τ' ἀστέρι τὸ μυριάκριβο, σελ. 319-24.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: Ἄλωσις Βυζαντίου, τῆς Ἁγίας Σοφίας (ποίημα ἀπὸ τοὺς θρήνους) σελ. 268.— Κούλη Ἀλέπη: (André Lafon) Κάθε δω-

μάτιο ἀγίασμα, σελ. 17.—(Jean Lebrau): Χαρισάμενη ὥρα, σελ. 228.—(John Hall Wheelock): Προσευχή, σελ. 297.—Γ. Βερρίτη: Ζητώντας τό φῶς, σελ. 229.—"Ὁραμα θανάτου καὶ ζωῆς", σελ. 230.—Μάνα γλυκύτατη, σελ. 231.—"Ἐλληνες Βραχωρίτη: Κίνησα νάρθη, σελ. 29.—Ν. Καμβύση: Μετὰ τὴν θύελλα, σελ. 76.—Νοῦα· Ἐσπερο, σελ. 415.—Σ. Ί. Κανταρτζή: Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ, σελ. 13.—Ἐλένης Καριτά: Τριήμερο μυστήριο, σελ. 174.—Νοσταλγία τῆς Ἑλλάδος, σελ. 301.—"Ὁ πίνακας τοῦ φθινοπώρου, σελ. 438.—(Τόμας Μέρτον): "Ἐνας φαλμός, σελ. 501.—Γ. Δ. Καχριμάνη: Γιὰ τὴν Ἐμμαοῦ: τῆς χαρᾶς, σελ. 98.—Μ. Κουβαλιᾶ: Τὴν ὥρα αὐτή, σελ. 207.—Τ' ἄγια μυστικά, σελ. 357.—Σκοπός, σελ. 443.—"Ἀλ. Κρέστοβιτς: Γενάρης, σελ. 34.—Χαρᾶς Κρίσπου: Τὸ κρίμα, σελ. 132.—Ἀνάσταση, σελ. 173.—Στόν Βερρίτη, σελ. 310.—"Ὁ πόνος, σελ. 399.—Καμπάνα ἐσπερινή, σελ. 463.—Ἰκασία, σελ. 510.—Φ. Κριτέλλη: Εὐτυχία Καλόβζ, σελ. 68.—Πλάνη, σελ. 134.—Ἐλευθερία, σελ. 2·8.—Μετὰ τὸ ταξίδι, σελ. 395.—Χριστίνας Λουκά: Καίνουργιο ἀνθὶ, σελ. 324.—(Bliss Carman): Χριστουγεννιάτικο τραγούδι, σελ. 490.—Στεφ Μπόλέρτοση: Ἀλήθεια μόνη, σελ. 23.—Γιὰ τὴν ἀγάπη, σελ. 115.—Ἡ μεγάλη ἐπέσις, σελ. 243.—Ἐκκληση, σελ. 369.—Πρὸς ἔβρατον, σελ. 391.—Τρα·οὐδὶ λεβεντιάς, σελ. 416.—Ὀίκος Λαζάρου Σκόπελα, σελ. 446.—Κ. Παπαπαναγιώτου: "Ὁρανὸν ὃ ἐν τοῖς ὕψιστοις, σελ. 55.—Μαρίνου Σιγούρου: Τρεῖς Ἰσκιὸι στὴν Ζάκυνθο, σελ. 466.—Ἀγνῆς Σοφισανοῦ: "Ὁρα καλὴ σου, σελ. 21.—Στὰ ρόδα,

σελ. 173.—Ἡ σκέψις μου, σελ. 372.—Π. Σποράλη: Ἡ ἀνοστρατεία, σελ. 64.—"Ἀποψ, σελ. 126.—Γ. Η. Φτυαρά: Ἡ ἀνοστατὴς μάρτυς, σελ. 173.—Μνήμη συνοδός, σελ. 318.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ (Ὁ β τ ι ς): Ἴνστιτούτον καλλωνῆς, σελ. 32·4.—Τὸ δηλητήριο, σελ. 170·2.—Τὸ σφαιράκι, σελ. 370·2.—Ἀνάται, σελ. 464·5.

ΑΠΟΨΦΙΣ: 35·41, 81·6, 135·39, 180·4, 232·7, 277·81, 325·9, 373·8, 467·4.

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ: 42·4, 87·8, 140·1, 282·3, 379·81, 417·9, 476·8.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ: 83·92, 185·8, 330·3.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ: 45, 93, 142, 189, 238, 284, 333, 382, 420, 478.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 1, 46, 92, 470, 475.

ΒΙΒΛΙΑ: 45, 93, 142, 189, 238, 285, 382, 420, 478.

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ: 142, 284, 333·4.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ: 41, 138, 191, 334·35, 378, 429·32, 475·6.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: 95, 238, 287, 336, 384, 432, 480.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΝ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

1953

Α		Β	
*Αβελδιότητος ἀρχή	293	*Ἀντίφωνα	164
*Ἀγάπη	21, 32, 69, 117, 319, 496	*"Ἀόρατος πόλεμος"	454
*Ἁγία Γραφή	140, 345, 473	*Ἀποδημιος Ἑλληνισμός	326
*"Ἁγία Σοφία"	248, 267	*Ἀρχαίσις Ἑλληνική	145, 491
*Ἁγίον Ὅρος	376	*Ἀρχὴ τῆς αἰτιότητος	181, 478
*Ἀγωγή	94, 400, 471, 496, 502	*Ἀσμενον	235, 430
*Ἀθανασάκης Ἰωάννης	137	*Ἀστρολογία	447
*Ἀθῆναι	358	*Ἀτομικὴ δύναμις	38, 289
*Ἀγγελοῦερ	138, 184		
Αἰτιότητος νόμος	181	Βιβλιοθήκη Γεννάδιος	188
Αἰωνιότητα	474	Β.βλίον	42, 417
*"Ἀκαδημία Εὐαγγελική"	470	*Βιβλικόν Ἴνστιτούτον	14
*"Ἀκτινές", δεκαπενταετία	140	Βιβλος	396, 418
*Ἀλήθεια περὶ τῆς Ἑλλάδος	469	— καὶ θέατρον	365
*Ἀλωσις Κωνσταντινουπόλεως	35, 81, 176, 233, 256, 271, 277, 491	Βιολογία	295
*Ἀνάηροι	208, 209, 211	Βησσαρίων	220
*Ἀνάπλασις	136	Bohr Niels	517
*Ἀνοικοδόμησις Ναῶν	277	Bossey	365
*Ἀντιφωματικὸς ἀγών	459	Frogie De	293
		Βυζάντιον	20, 35, 65, 244, 258, 269, 491

	Γ	Θεία Εὐχαριστία	344
		Θεοδικία	474
		I	
Γάμος	381	Ίατρος	237, 375
Γεννάδιος Σχολάριος	220, 244, 254, 270	Ίατρική	56, 237, 502
Γερουλάνος Μαρτίνος	38, 375, 429	Ίεσα ἑλληνική	116
Γκιάλας Ἀλέξ. (Γ. Βερίτης)	232, 302	Ίερά Μονή	191, 376, 431
Γουβέρ	236, 328, 378, 481	Ίνστιτούμιον	479
Γυναίκα	22, 45, 83, 157, 444, 455, 468, 481	«Ίνστιτούτον Ίατρικῆς Ψυχολογίας καὶ Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς»	159, 190, 196, 502
	A, D	International Christian Leadership (I.C.L.)	111
«Δαμασκός», Ἐκδόσεις	302	Ίόνιοι νῆσοι	373, 379, 417, 473
Daniel - Rops	97, 140	Ίουστινιάνης Ἰωάννης	245, 417
Δαφνί (μονή)	18, 65	«Ίππόλυτος»	417
«Δελτίον Χριστιαν. Ἐνώσεως Ἐκπαιδ. Ἀσιτουργῶν»	135, 280		J
Dewey John	347	Jäger Werner	393
«Δήλωσις Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων Λογοτεχνῶν καὶ Καλλιτεχνῶν»	471	Joad C. E. M.	233
Διαζύγιον	481	Journal de Genève	374
Δικαστήριον	481		K, C
Δῆμος Ἀθηνῶν	358	«Καθολικὴ»	327, 518
Δῆμος καὶ κοινότης	5, 360	Καλαποθάκη Μαρία	453
Διαθήκη	24, 69	Καλλιόπην Σεβαστή	458
«Διακήρυξις Χριστ. Ἐνώσ. Ἐπιστημόνων»	51, 325, 471, 507	Καρδιοπάθεια	350
Διδάσκαλος	77, 94, 182, 186, 282, 412	Carnegie Dale	346
Διεθνῆς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς	37, 193	Caruso Igor	398
Διεθνῆς Ὀργάνωσις Κοινων. Προνοίας	154	Κατασκηνώσεις	92, 413
«Διεθνῆς Χριστιανικὴ Ἡγέσις» (I.C.L.)	1	Κατηγορητικὸν Σχολεῖον	89, 125, 281, 331, 381, 424, 467, 496
Dunant Henri	193	Κατοχὴ (Γερμανοῦταλική)	507
	E	Κινηματογράφος	88, 237, 280, 418, 471, 477
«Ἐθνικὸν Ἴδρυμα»	5, 314	Kirchhoff Kilan	347
Ἐθνικὸς Ὕμνος	423	Κοινωνικὴ μόρφωσις τῆς Ἑλληνίδος	157, 197, 502
Ἐκδρομισμὸς	312, 316	Κοινωνικὸς ἐργάτης	117, 123, 153, 439
Ἐκθέσεις	44, 141, 476, 477	Κοραῆς Ἀδαμ.	420
Ἐκκλησία	36, 39, 103	Κοσμοθεωρία	137, 189
— παγκόσμιος	104	«Κόσμος τῆς Ἑλληνίδος»	502, 519, 521
— καὶ τέχνη	365	Krammer	366
«Ἐκκλησία»	141, 467	Croce Benedetto	40
Ἐκπαίδευσις	94, 476	Κύπρος	83, 87, 91, 111, 186, 380, 476
Ἐλευθερία βουλῆσεως	478	Κωνσταντινούπολις	35, 81, 244, 256, 260, 491
«Ἑλληνικὸν Φῶς»	7, 91, 122, 157, 196, 441, 463		A, L
Ἐπιμόρφωσις	392	Λίνκολν Ἀβραάμ	347
Ἐπιστήμη	429	Λογία	215
— καὶ πίστις	14	Λογοτεχνία	43
Ἐργασιοθεραπεία	212	Lombroso G.	444
«Ἐταιρία Ἀγάπης»	133	Lubac de, Henri	475
«Ἐτος ἱερὸν»	277	Λύκειον Ἑλληνίδων	460
Eudokimov Paul	366		M
	Z	Mangon Clarke	439
Ζάκυνθος	379	Μάρσαλ σκέδιον	3, 82
«Ζωή»	92, 114, 143	Μάρτυρες	39
	H	Marx Carl	98
Ἡθικὴ χριστιανικὴ	473	Mather K. F.	471
	Θ	«Μεγάλη Ἰδέα»	81, 138, 494
Θέατρον	477, 478	«Μέλλον Χριστιανισμοῦ»	97
— Ἐθνικὸν	417	«Μήνυμα»	507

Μητέρα	160, 357, 409	Σουρής Γεώργιος	85
Moody Dwight I.	14	«Ἐπίτια τοῦ Παιδιοῦ»	6
Μόρφωσις	158, 392, 431	Svenska Dagbladet	374
Μουσική	43	Σεφανάπολι Ἰωάννα	458
Μωάμεθ Β'	245, 258	«Σύνδεσμος Ἑλληνίδων Ἐπιστημόνων»	462
		Συνέδρια διεθνή	56, 234, 282, 365
	N	— φοιτητικά	92
Nietzsche	98	— Γ.Ε.Χ.Α.	328, 378
Νικόδημος ὁ ἄγιορείτης	400, 450, 511	Σχολάριος Γενάδιος	220, 244, 254
Νομοθεσία ἐργατική	278	Σχολαί	188, 314, 380, 431
Νοταρᾶς Λουκάς	244, 269		T
Ντατερμινισμός	479	Τεκνογονία	280, 327, 328, 350
	E	Τέχνη	43, 87, 477
Εσοδοχρεία	314	Τέχνη λαϊκή	476
	O	Τουρισμός	311
Οἰκογένεια	378, 409, 481	Τουρκοκρατία	36, 39
Οἰκονομικά	3, 40, 298, 325	«Towards a Christian Civilization»	375
Οὐγκώ Βίκτωρ	46		r, U
	II, P	Ὑλισμός	479
Παιδεία	146	U.N.E.S.C.O.	214
Παιδί	130, 213, 481, 502	U.N.I.C.E.F.	24
Παιδομάζωμα	37, 89	Ὑπερξισμός	98
Παλαιολόγος Κωνσταντῖνος	241	Ὑψηλάντου Μαρία	456
Παναγιωτάτου Ἀγγέλ.	459		Φ, F, V
Πνεπιστήμιον	40	Favreau Michel	110
Παπαδιαμάντης Ἀλ.	141, 256	Φεμινισμός	84, 462, 468
Παπαρρηγοπούλου Ἑλένη	457	Fueuerbach	99
Πάπας Πίος Β'.	433	«Φίλοι τοῦ Χωριοῦ»	6
«Παπουλάκος»	382	Φιλοσοφία	31, 41
Παρρέν Καλλιρόη	457	Φόροι	41, 182, 183
Pascal Bl.	104	Ford Henrie	348
Πατέρες ἐκκλησιαστικοί	396	Φορολογικά δικαστήρια	41
Πάβλος	163	Φρατζής Γεώργιος	262
Πεσταλότης Ἐρ.	422	Φυματίωσις	439
Πίστις	104, 106, 370, 375		X, H
Plank Max	292, 326, 376	Χειραφέτης γυναικός	83
Ποίησις	480	Heisenberg	293, 478
Πολίτης	147	Χίλλ Φανή	455
Πελιτισμός	161, 447, 469	«Χριστιανική Ἐνωσις Ἐπιστημόνων» (Χ Ε Ε.)	38, 470, 471, 507
Πολύτεκνοι	279, 469	— Γονέων ἢ Χριστιαν. Ἀγωγή.	328
Πόνος	446, 474	— Καθηγητῶν	470
«Πρόνοια» Συνεργαζομ. Χριστ. Σωματείων	374	Χριστιανική κίνησις ἐξωτερικῶν	92
Πρόνοια	32, 118, 151, 193, 496	«Χριστιανικαὶ Μαθητικαὶ Ὅμαδες» (Χ.Μ.Ο.)	496
Προσευχή	448	«Χριστιανική Φοιτητικὴ Ἐνωσις» (Χ Φ Ε)	86, 187, 330, 418
Προσωπικότης	30	«Χριστιανισμός καὶ ἡ ἐποχὴ μας»	87, 238
— καὶ ἱατρικὴ	56	Χρονικὸν Ἀλώσεως	244
	P, R	Χωριό	225, 505
Rochedieu Ed.	144, 374		Ψ
	Σ, S	Ψυχαγωγία	414
Sawiki Franz	30	Ψυχολογία	444, 502
Schlumberger G.	263		W
Σεισμοί	373, 419, 472, 473, 516	Watson Frank	151
Σουραλισμός	141	Wells	345